

**T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ**

**YEREL YÖNETİMLER BAĞLAMINDA SOSYAL
POLİTİKA: ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ÖRNEĞİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Resmiye Demet GÜNDÜZ

**Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika**

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Orhan KOÇAK

HAZİRAN-2015

T.C.
YALOVA ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YEREL YÖNETİMLER BAĞLAMINDA SOSYAL
POLİTİKA: ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ
ÖRNEĞİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Resmiye Demet GÜNDÜZ (127205005)

Enstitü Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri
Enstitü Bilim Dalı: Sosyal Politika

Bu tez 07/07/2015 tarihinde aşağıdaki jüri tarafından oybirliği/oyçokluğu ile kabul edilmiştir.

Doc. Dr. Orhan KOÇAK

Jüri Başkanı

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Doc. Dr. Ersin KAVI

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

Prof. Dr. Faysal Zengin

Jüri Üyesi

- Kabul
 Red
 Düzeltme

BEYAN

Bu tezin yazılmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi bir tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını beyan ederim.

Resmiye Demet GÜNDÜZ

28.05.2015

ÖNSÖZ

Yerel halkın gereksinim ve ihtiyaçlarının karşılanmasını etkin bir biçimde gerçekleştirebilmek adına Devletten ayrı tüzel kişiliğe sahip yerel yönetimler meydana gelmiştir. Toplum içinde ayrımcılığa uğrayan, dışlanma tehlikesiyle karşı karşıya olan, gerek fiziksel gerekse maddi açıdan yetersiz olan vatandaşların topluma entegrasyonu konusunda belediyeler ürettikleri sosyal projelerle oldukça önemli bir yerdedir. Bu bağlamda çalışmamızda sosyal belediyeçiliğin mevcut durumu tartışılarak geliştirilebilecek yeni öneriler sunulmuştur. Çalışma Eskişehir Büyükşehir Belediyesi örneğiyle desteklenmiştir.

Araştırmanın bütün süreçlerinde emeğini, ilgisini ve değerli bilgisini esirgmeden paylaşan danışman hocam Doç. Dr. Orhan KOÇAK'a, yine araştırmamın düzenlenmesinde bilgi ve deneyimlerinden yararlandığım sayın hocalarım Prof. Dr. Eyüp Zengin ve Doç. Dr. Ersin KAVI'ye teşekkürlerimi bir borç bilirim.

28.05.2015

Resmiye Demet GÜNDÜZ

İÇİNDEKİLER

KISALTMALAR	v
TABLolar LİSTESİ	vi
ŞEKİL VE GRAFİKLER LİSTESİ	vii
ÖZET	viii
SUMMARY	ix
GİRİŞ	1
BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE	3
1.1. Yerel Yönetim Kavramı.....	3
1.1.1. Yerel Yönetimin Tanımı	3
1.1.2. Yerel Yönetimin Unsurları	5
1.1.2.1. Demokrasi Unsuru	5
1.1.2.2. Yerindelik İlkesi	6
1.1.2.3. Etkinlik.....	6
1.1.2.4. Merkezi Yönetimle İlişkiler	7
1.1.3. Yerel Yönetim Türleri	8
1.1.3.1. Siyasi Yönden Yerinden Yönetim	8
1.1.3.2. İdari Yönden Yerinden Yönetim	8
1.1.3.2.1. Coğrafi Yerinden Yönetim	9
1.1.3.2.2. Hizmet Yerinden Yönetimi.....	9
1.1.4. Türkiye'de Yerel Yönetimler	9
1.1.4.1. İl Özel İdareleri	10
1.1.4.2. Belediyeler	11
1.1.4.3. Büyükşehir Belediyeleri.....	13
1.1.4.4. Köyler.....	16
1.2. Sosyal Politika Kavramı.....	16
1.2.1. Sosyal Politikanın Tanımı	17
1.2.2. Sosyal Politikanın Amaçları.....	18
1.2.2.1. Sosyal Refah ve Sosyal Gelişme.....	19
1.2.2.2. Sosyal Adalet.....	19

1.2.2.3. Sosyal Barış ve Sosyal Bütünlük Hedefi	20
1.2.3. Sosyal Politika Araçları.....	20
1.2.3.1. Kamu Müdahalesi	20
1.2.3.2. Sendikalar.....	22
1.2.3.3. Uluslararası Örgütler.....	23
1.3. Türkiye'de Sosyal Politikanın Gelişimi.....	25
1.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem.....	25
1.3.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem.....	25

BÖLÜM 2: YEREL DÜZEYDE SOSYAL POLİTİKA..... 28

2.1. Sosyal Politikanın Yerelleşmesinin Yapısal Gerekçeleri.....	29
2.2. Sosyal Politikanın Yerellik Özelliği	31
2.3. Yerel Sosyal Politikanın Uygulama Alanları.....	33
2.4. Sosyal Belediyecilik.....	36
2.5. Belediyelerde Sosyal Politika Düzenlemeleri ve Uygulamalar	38
2.5.1. Gençler ve Çocuklara Yönelik Sosyal Politikalar.....	38
2.5.2. Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar.....	40
2.5.3. Kadınlara Yönelik Sosyal Politikalar	41
2.5.4. Engellilere Yönelik Sosyal Politikalar	43
2.5.5. Yoksullara Yönelik Sosyal Politikalar.....	46
2.5.6. Diğer Alanlar	48
2.5.6.1. Eğitime Yönelik Sosyal Politikalar	48
2.5.6.2. Sağlığa Yönelik Sosyal Politikalar.....	50

BÖLÜM 3: ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL POLİTİKA UYGULAMALARI..... 53

3.1. Eskişehir İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı.....	53
3.2. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi.....	57
3.2.1. Örgüt Yapısı.....	57
3.2.2. İnsan Kaynakları	57
3.2.3. Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü	63
3.2.4. Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezleri Şube Müdürlüğü.....	65

3.2.5. Engelliler Özel Hizmet Şube Müdürlüğü.....	67
3.3. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Politika Uygulamaları	69
3.3.1. Çocuk ve Gençlere Yönelik Sosyal Politikalar	69
3.3.1.1. Es Çocuk Evi.....	70
3.3.1.2. Çocuk Hakları Birimi.....	71
3.3.1.3. Yaz Okulları	73
3.3.2. Kadınlara Yönelik Sosyal Politikalar.....	73
3.3.2.1. Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi.....	73
3.3.2.2. Eşitlik Birimi.....	76
3.3.2.3. Maya Mikro Kredi	76
3.3.3. Engellilere Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları	77
3.3.3.1. Engelli Birimi.....	77
3.3.4. Yaşlılar İçin Sosyal Politika Uygulamaları	81
3.3.4.1. Yaşam Köyü ve Alzheimer Merkezi	81
3.3.4.2. Evde Bakım ve Sağlık Hizmetleri.....	82
3.3.5. Yoksullara Yönelik Sosyal Politikalar.....	83
3.3.5.1. Giysi Destek Mağazası.....	84
3.3.5.2. Paylaşım Merkezi.....	85
3.3.5.3. İmece Merkezi ve Aşevi.....	85
3.3.6. Diğer Alanlarda Sosyal Politikalar.....	86
3.3.6.1. Eğitim.....	86
3.3.6.2. Sağlık	90
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	93
KAYNAKLAR.....	97
ÖZGEÇMİŞ.....	105

KISALTMALAR

AB	: Avrupa Birliği
BM	: Birleşmiş Milletler
DB	: Dünya Bankası
EBB	: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi
GSYİH	: Gayri Safi Yurt İçi Hasıla
ILO	: Uluslararası Çalışma Örgütü
IULA	: Yerel Yönetimler Birliği
OECD	: Ekonomik ve Kalkınma İşbirliği Örgütü
SHÇEK	: Sosyal Hizmetler Çocuk Esirgeme Kurumu
STK	: Sivil Toplum Kuruluşları
TUİK	: Türkiye İstatistik Kurumu

TABLolar LİSTESİ

Tablo 3.1. EBB Personel İstihdam Dağılımı (2012-2013-2014).....	58
Tablo 3.2. EBB Hizmet Sınıfı Dağılımı (2014).....	60
Tablo 3.3. EBB Personel Cinsiyet Dağılımı (2014)	61
Tablo 3.4. EBB Personel Yaş Aralığı Dağılımı (2014)	62
Tablo 3.5. EBB Sosyal Hizmet Harcamaları	68
Tablo 3.6. Eskişehir 2014 Yılı Cinsiyet ve Yaşa Göre Nüfus Dağılımı	69
Tablo 3.7. Yaz Okulu Hizmet İstatistikleri	73
Tablo 3.8. 2010-2014 Yılları Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi Hizmet İstatistikleri	75
Tablo 3.9. Maya Kredi İstatistikleri (2010-2014)	77
Tablo 3.10. Engelli Vatandaşlara Verilen Hizmet İstatistikleri	79
Tablo 3.11. Yoksullara Yönelik Yardım İstatistikler.....	85
Tablo 3.12. Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezi Kursları Hizmet İstatistikleri (2010-2014)	86
Tablo 3.13. 2014 Yılı Eğitime Katılan Kişi Sayısı	90

ŞEKİL VE GRAFİKLER LİSTESİ

Şekil 3.1. Eskişehir İl Haritası	53
Şekil 3.2. Eskişehir'in Türkiye Haritasında Konumu	54
Grafik 3.1. EBB Personel İstihdam Dağılımı (2014)	59
Grafik 3.2. EBB Hizmet Sınıfı Dağılımı (2014)	60
Grafik 3.3. EBB Personel Cinsiyet Dağılımı (2014)	61
Grafik 3.4. EBB Personel Eğitim Durumu Dağılımı (2014)	62
Grafik 3.5. EBB Personel Yaş Aralığı Dağılımı (2014)	63

ÖZET

Yalova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tez Özeti

Tezin Başlığı: Yerel Yönetimler Bağlamında Sosyal Politika: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Örneği	
Tezin Yazarı: Resmiye Demet GÜNDÜZ	Danışman: Doç. Dr. Orhan KOÇAK
Kabul Tarihi: 07.07.2015	Sayfa Sayısı: IX+105
Anabilim Dalı: Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bilim Dalı: Sosyal Politika	
<p>Belediyeler var oldukları günden itibaren sosyal yardım ve hizmetlerin uygulanmasında önemli rol üstlenmişlerdir. Başta merkezi yönetimlerin sosyal politikalar kapsamında gerçekleştirmeyi amaçladıkları uygulamalar, neo-liberal politikaların küreselleşme adı altında bütün dünyaya yayılmasıyla beraber yerel yönetimlerce üstlenilmeye başlanmış ve belediyeler bu bağlamda güvence veren kurumlar haline dönüşmüştür. Türkiye’de sosyal politikaların uygulanmasında genel yetkili merkezi yönetim olmasına rağmen, son yıllarda halka yönelik sosyal hizmetlerin geliştirilmesinde yerel yönetimler, özellikle belediyeler ön plana çıkmaktadır. Merkezi yönetim sosyal politika faaliyetleri, yerel yönetimlerin desteği ile sağlanabilmektedir. Bunun sebebi ise yerel yönetimlerin, halkın sosyal ihtiyaçlarını belirlemede ve karşılamada merkezi yönetime göre daha avantajlı olmasıdır.</p> <p>Bu çalışmada yerel yönetimlerin, çerçevesi merkezi yönetimce belirlenmiş sınırlar içinde yürüttükleri sosyal politikaları ve bu politikaların uygulamaları araştırılmıştır.</p> <p>Birinci bölümde yerel yönetimlerin yazınlardaki tanımı ve merkezi idareler ile arasında olan ilişki ile politik ve yönetsel açıdan yapıları incelenmiştir. Bu bölümün devamında ise, sosyal politikaların evrensel tanımı, unsurları, amaçları ve araçları ile Türkiye’nin sosyal politikalarındaki görünümü incelenmiştir.</p> <p>İkinci bölümde yerelleşmenin sebepleri ve merkezi yönetimin görev ve sorumluluklarının merkezden yerele dağıtılması incelenmiştir. Bu bölümde yerel yönetimlere aktarılan sosyal politikalar ve uygulamalar alt başlıklarla değerlendirilmiştir.</p> <p>Üçüncü bölümde, Türkiye’nin sosyal politikalarının yasal alt yapısı ve uygulamaları ve bu perspektifte, Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin yürütmekte olan sosyal politikaları ve hizmetleri incelenmiş ve çeşitli öneriler sunulmuştur.</p>	
Anahtar kelimeler: Sosyal Politika, Yerel Yönetimler, Belediye.	

SUMMARY

YAU, Institute of Social Sciences Master Thesis Summary

Thesis Title: Social Policy in the Context of Local Authorities: Eskişehir Metropolitan Municipality Example	
Thesis Author: Resmiye Demet GÜNDÜZ	Advisor: Doç. Dr. Orhan KOÇAK
Date of Acceptance: 07/07/2015	Number of Pages: IX+105
Department: Labour Economics and Industrial Relations	
Field of Study: Social Policy	
<p>Municipalities have had an important role on practicing social assistance and services since their existence in the first place. The practices in the scope of the social politics to aim to achieve by the central authority in the first place, started to undertake by local authorities with spreading neo-liberal politics all over the World under the name of globalization and in this sense municipalities have transformed into reliable institutions. Although, central authority is entitled to practicing social politics in Turkey, local authorities especially municipalities have been coming into prominence on developing social services to wards public in recent years. Central authorities' social politics services area ble to provide by local authorities support. Because local authorities have the edge over determining social needs of public than central authorities.</p> <p>In this study, local authorities social politics determined by central authorities and practices by local authorities for these social politics are researched.</p> <p>In the first chapter, description of local authorities in literature and relation between these authorities and central authority, structures of political and managerial perspective researched. In these condpart of this chapter, universal definition of social politics, elements, goal sand tools of social politics and view of Turkey's social politics are researched.</p> <p>In these second chapter, reasons of localization and decentralizaon of tasks central authorities's responsibilities and tasks are researched. In this chapter, local specified social politics and practices are analyzed via subtitles.</p> <p>In the third chapter, social politics practices and legal back grounds of Turkey's social politics, and in this perspective on going social services and politics of Eskişehir Metropolitan Municipality are researched.</p>	
Keywords: Social Politics, Local Authorities, Municipality.	

GİRİŞ

Sosyal politikaları değerlendirirken sadece insani kaygıları ya da yalnızca teknik uygulamaları göz önüne almak yanlış olacaktır. Sosyal politikaların bir siyasal kurumsallaşma aracı olduğu unutulmamalıdır. Bu kurumsallaşma birey ve insan hakları bağlamında, eşitlik, paylaşım ve dayanışmaya ulaşma amacındadır. Sosyal politika, devletin öncelikli olarak sosyo-ekonomik politikalar ile genel ve yerel ihtiyaçları karşılama girişimlerinin ana çerçevesini oluşturur. Kürselleşme ile değişen dünyada, ülkemizdeki merkezîyetçi yönetim yani kararların çoğunlukla merkezden alınması, sosyal politikaların işlevselliğini azaltan bir etkidir.

Unutulmamalıdır ki, yerel yönetimler, yerelin geleneklerini, kültürünü, sosyal sorunlarını iyi bilen ve bunları çağdaş yaşam özellikleri ile geliştiren aynı zamanda da o kentte doğan, yaşayan bir şekilde o kentle ilişki içinde olan kişilerin sosyal ve ekonomik bazda yerel hizmetlerini yerine getiren kurumlardır. Yönetim Bilimlerinde, demokratik olsun ya da olmasın en üst muktadir yönetim olan devletin, yapısını oluşturan iki çeşit yönetim sistemi mevcuttur. Bunlardan ilki merkezi yönetim diğeri ise devletin, kendi belirlediği ve denetlediği bazı yetkileri yerel yönetimlerle paylaştığı yönetim biçimidir.

Yerel yönetimler, devlet tarafından bazı sosyal hizmetlerin sunulmasında ya da kaynaklarının karşılanmasında görevlendirilebilir. Yerel yönetimleri aktifleştiren bu hizmetler yerel olmakla beraber kamusal olabileceği gibi yarı-kamusal hizmetler de olabilir. Belediyeler, küreselleşen dünya da devletin vazgeçilmez bir parçası olarak, ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yaşamda etkili sosyal ve siyasal kamusal örgütlenmelerdir.

Günümüzde yerel yönetimler tarafından uygulanan sosyal politikaların gerekçe biçim ve sonuçlarının ele alındığı bu çalışma üç bölümden oluşmaktadır.

Birinci bölümde, yerel yönetim ve sosyal politika kavramı açıklanarak, kamu yönetimi prensibi içerisindeki tamamlayıcı niteliği değerlendirilmiştir. Daha sonra yerel yönetimlerin ülkemizde ki işleyişleri, görevleri ve hizmetlerini sunuş şekilleri ele alınarak türleri incelenmiştir. Ülkemizde ki sosyal politikaların gelişimini değerlendirebilmek için, sosyal politikaların amaçları ve araçları üzerinde durulmuştur.

İkinci bölümde; yerel düzeyde sosyal politikaların nasıl uygulandığı incelenmiştir. Bunun yanında merkezi sosyal politikaların ne kadar yerelleşebildiği yapısal nedenlere dayandırılarak incelenmiş ve sosyal belediyeciliğin uygulama alanları incelenmiştir.

Tezin üçüncü ve son bölümünde ise; ülkemizde sosyal politika kapsamındaki hizmetlerin yasal alt yapısı, hali hazırda yapılan uygulamalar ve beklentiler incelenerek ülkemizdeki yerel yönetimlerin sosyal politika performansları değerlendirilmiştir. Bu bağlamda konu Eskişehir Büyükşehir Belediyesi örneğinde tartışılmış ve sonuç olarak bazı önerilere yer verilmiştir.

BÖLÜM 1: KAVRAMSAL ÇERÇEVE

1.1. Yerel Yönetim Kavramı

Devletin, tüm kamu hizmetlerini yönetmek adına yetkili bir gücü bulunmaktadır. Fakat vatandaşların ve ülkenin faydası bakımından, bazı hizmetlerin özerk kuruluşlar tarafından yerine getirilmesine izin verilmektedir. Bazı hizmetler, tüm ülkeyi değil, yalnızca bir bölgeyi ya da belli bir vatandaş grubunu ilgilendirmektedir. Bu tür hizmetlere karşı devletin ilgisiz kalması beklenemez. Devletin söz konusu hizmetleri kendisi bizzat yönetmesi anlamına da gelmez. Devlet bazı hizmetleri kendi denetiminde, diğer kuruluşlara yaptırabilmektedir. Bahsi geçen kuruluş otonom, özerk bir kuruluş olabilir. Söz konusu kuruluşların ayrı bütçesi, tüzel kişiliği ve malları bulunabilir. Böylece yerinden yönetimde, merkezden yönetimdeki gibi, yalnızca yetki verilmekle kalmayıp, aynı zamanda tüzel kişiliği olan ayrı bir örgüt kurulmaktadır. Bu özelliklerin ışığı altında yerinden yönetimi tanımlayacak olursak şu tanım ortaya çıkacaktır: “Yerinden yönetim, kamu hizmetleri yönetiminin, merkezi yönetimden ayrı özerk kamu hukuku tüzel kişilerine verilmesidir.” (Tortop, 1996: 1).

Mahalli idarelerin merkezi idareden ayrı bir tüzel kişiliği bulunmaktadır. Bu idarelerin yerel mahiyetteki işlerini düzenlemesi için bütçelerini yapma yetkileri vardır. Onlara ait ve yapmakla yükümlü oldukları bir takım işlerin maliyetini karşılayabilmesi için kendilerine ait belli gelirlere sahiptirler. Bütçenin belli düzen altında tutulması işlemleri kendilerine ait olmakla beraber, merkezi idarenin kontrolü de olacaktır (Öncel, 1998: 7).

1.1.1. Yerel Yönetimin Tanımı

Yerel yönetimler, ülkenin belli bir bölgesinde yaşayanların ortak ihtiyaçlarının temini için kurulan ve karar organlarında halkça belirlenen yönetim birimleridir. Yerel yönetimler kamu tüzel kişiliğine sahip, yerinden yönetim ilkesi ile hareket eden kuruluşlardır. Yerel yönetimler merkezi yönetim hiyerarşisi içinde olmamakla beraber belli oranda bağımsızdırlar. Toplumunu ilgilendiren kamu hizmetlerinin yürütülmesi,

toplumsal organizasyonun sağlanması, “Merkezi Yönetim” ve “Yerel Yönetim” olmak üzere ikiye ayrılarak düzenlenmiştir (Toprak, 2010: 13).

Yerel yönetimler, ulus sınırları içerisindeki değişik büyüklüklerde yaşayan insanların, ortak ve yerel nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla kurulan ve hukuk düzeni içerisinde oluşturulmuştur. "Yerel yönetimler, belli bir coğrafya üzerinde yaşayan topluluk üyelerinin kendi ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla, ekonomik, sosyal, kültürel zenginliğe ve refaha ilişkin yerel hizmetleri genel yetkiyle, kendi sorumluluğu doğrultusunda yerine getiren, işleyişinde açıklığı, şeffaflığı çoğulcu ve katılımcı demokrasi ilkelerini hayata geçiren, yetkilerin yerel halka en yakın yönetim birimince kullanıldığı, kamu tüzel kişiliğine sahip, özerk, demokratik bir kuruluştur." (Wikipedia/Yerel Yönetim, 2015). Yerel yönetimlerin kuruluş amaçları, vazifeleri, yetkileri, gelir kaynakları yasama organınca yasal düzenlemelerle belirlenir. Bununla beraber yerel yönetimler, merkezi yönetimin hiyerarşik kontrolünde değildir ama yurt genelinde bir birliğin sağlanması için yerel yönetimlerin uymakla yükümlü olduğu milli hedefleri, ilkeleri ve kuralları ortaya koyar. Yerel yönetim, yönetim biliminde adem-i merkeziyet olarak bilinen bir siyasal kavramdır (Keleş, 2000: 19).

Kimi ülkelerde, devletin ve yerinden yönetim kuruluşlarının yetkileri ve görevleri anayasalarında belirtilmiştir. Federal ülkelerin sistemleri böyledir. Diğer ülkelere bakıldığında devlet tamamen yetkili olmakla beraber çıkarılan özel yasalarla bir takım yetkiler yerel yönetimlere verilmiştir (Tortop, 1999). Ülkemiz açısından yerel yönetimler görevlerini yerine getirirken, yetkilerini kullanırken, kaynaklarını tasarruf ederken, federal devlet yerel yönetimlerinden farklı bir görüntüye sahiptir. Örneğin bizdeki yerel yönetimlerin görevlerini, yetkilerini ve kaynaklarını merkezi yönetim çerçevesindedir.

Yerel yönetimler yerel halkın yönetime katılmasının ilk adımını oluşturur. Yerel yönetimler, kamusal mal ve hizmetleri etkin ve verimli kullanılmasını öngören birimler olarak, yerel demokrasinin gelişimine ve sivil toplum unsurlarının idari süreçlere katılmasına büyük katkı sağlar. Yerel yönetimler sunduğu hizmetlerin taşra teşkilatlarına doğrudan ulaştırılmasının en iyi yoludur. Merkezi devletlerde hizmetlerin taşraya ulaştırılmasında yerel yönetimleri kullanmaktadır. Yüzyıllar boyunca taşraya en iyi hizmetin ulaştırılması ve merkezle taşra açığının önüne geçilmesi adına yerel yönetim

alanında pek çok yenilik yapılmıştır. Devlet yapıları, teknolojideki gelişmeler, yapılan reformların ilerleyen dönemlerde süreceğinin göstergesi olmakla birlikte Türkiye tarihindeki yerel yönetimler yeniden yapılanma, reform ve modernleşme süreçlerinde değerlendirilmiştir (Çukurçayır, 2000).

1.1.2. Yerel Yönetimin Unsurları

Yerel yönetimlerin ortaya çıkışında “kurulma” değil “kendiliğinden oluşum” tanımı yapılmaktadır. Yerel yönetimler devletin değil toplumun bir ürünüdür. Yerel yönetimlerin kendine dair; demokrasi, yerindelik ilkesi, etkinlik ve merkezi yönetimle ilişki olmak üzere dört ana unsuru bulunmaktadır.

1.1.2.1. Demokrasi Unsuru

Yerel yönetimler hem demokrasinin uygulanması hem de halka ulaştırılan kamu hizmetleri ile halkın da yönetimde söz sahibi olması yolunda birinci basamaktır (Toprak, 2010).

Demokraside temel olan ilkeler: politik kararlara vatandaşların dolaylı ya da dolaysız katılması; politik kararların oylamalar sonucunda alınması; politik kararların halkın politik eğitiminin sürekliliğini sağlamasıdır. Yerel yönetimlerin temelinde de yerel demokrasi ilkeleri vardır. Temel amaç demokratik bir toplum oluşturulmasıdır. Yerel yönetimler, sivil toplum kurumu göreviyle yurttaşlık bilincinin gelişerek siyasal katılımın sağlanması bağlamında, demokratiklik özelliğini ortaya koyar (Tekelli, 1983:4).

Halkın yerel kamu işlerinde yönetime katılma hakkı, tüm AB ülkeleri tarafından paylaşılmış en demokratik temel ilkelerden biridir. Eğer bu yerel düzeyde gerçekleşiyorsa, bu hak doğrudan yerine getirilmiş olacaktır (Dollery and Robotti, 2009).

1.1.2.2. Yerindelik İlkesi

Devletler görevlerini yerine getirebilmek adına bazı kararlar alırlar. Bu kararları tek noktadan yönetmek bazı sorunları da beraberinde getirmektedir. Merkezi birimlerle olan görüşmeler ve çıkan sonuçların uygulanabilmesi belirli bir zaman alacağı için merkezden yönetimde aksaklıklar oluşmaktadır. Yerel halkın katılımını da içine alan ve yerel halka yönelik kararların alınması merkezden değil yerel birimlerden gerçekleştirilirse etkinlik sağlanmış olur.

Kamu hizmetlerinin tek elden yürütülmesi merkezi birimlerin görev yükünü arttırır ve sistem işleyemez duruma dönüşür (Chandler, 2002: 8). Teknolojinin hızla değişmesi ve gelişmesi yeni hizmetlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Bu da merkezi birimlerin kendilerini güncelleme ihtiyacını doğurmaktadır. Ayrıca bölgesel boyutta yürütülecek işlemlerin merkezden yönetilmesi değil yerel yönetimlerce görevlerin devralınması gerekmektedir.

1.1.2.3. Etkinlik

Yerel yönetim, yerel kamu hizmetlerinin halka sunulmasının en etkili aracıdır. Yerel yönetimlerin, çalışanlarının o yörede yaşayan insanlardan oluşması sayesinde, yerel hizmetlerin sunulmasındaki sorunların yöre halkının ihtiyaçlarına en uygun şekilde çözüme ulaştırılması hedeflenir. Örneğin bir okul için seçilecek en iyi yer, o şehirde yaşayan kişiler tarafından seçilebilir (Chandler, 2002: 9). Yerel yönetimler; kamu hizmetleri sorumluluğuna göre merkezi yönetim baz alındığında daha ileri düzeydedir. Yerel yönetimlerde etkinliğin arttırılması ise (Keleş ve Yavuz, 1989: 34) ;

- Uygunluğu tespit edilen hizmet alanlarının gözden geçirilmesi,
- Yerel yönetim birimlerinin sayı olarak azaltılmaya gidilmesi,
- Alanında uzmanlaşmış personel ve görev dağılımı ile gerçekleştirilebilir.

1.1.2.4. Merkezi Yönetimle İlişkiler

Ülkelerin kamu birimlerinin şekillenmesinde önemli rol üstlenen merkezden yönetimler ve yerinden yönetimler anlayış ve uygulanış bakımından birbirinden oldukça farklı iki yönetim tarzıdır. Ülkelerin kamu işlemlerinde bu iki farklı yönetim tarzından hangisi hakimse, ülkeler de ona göre yönetilir (Parlak, 2002: 45).

Ülkeler yönetimde yerel yönetim ve merkezi yönetim birimlerince yürütülür. Görevler, yetkiler, gelirlerin düzenlendiği sistem, kurulma amaçları yasama gücünün yetkisindedir. Yerel yönetim birimleri merkezi yönetim birimlerinin hiyerarşisinde değildir. Merkezi yönetim birimleri yerel yönetimlerin hukuka uygunluğunu denetler. Merkezi yönetimler ayrıca ulusun bütününe ilgilendiren hedefleri, ilkeleri ve amaçları tespit eder ve uygulamaya koyar. Yerel yönetim birimleri ise kamusal hizmetlere dair kararları uygulamak, kaynak yaratmak, yaratılan kaynakların kamu hizmetlerinde kullanılmasını sağlamak ve örgütsel sistemlerini oluşturmak gibi görev ve sorumluluklara sahiptir (Yalçındağ, 1991: 120).

Mali konularda kaynak yaratmak ve uygulamaya geçirmek adına merkezi yönetim birimleri ve yerel yönetim birimleri birbirinden ayrılırlar. Kaynakların bölüştürülmesi bu birimlerin yetkilerine bağlı olarak farklılaşmaktadır. Bu farklılaştırma yapılırken kamu düzenine uygunluk ve hukuksal bağlayıcılık şartları aranmaktadır. Şartların gerçekleşmemesi toplumsal karmaşa, huzursuzluk ve güvensizlik ortamının oluşmasına neden olur (Eryılmaz, 2012: 177).

Merkezi yönetim birimleri yerel yönetim birimleriyle sıkı ilişkiler kurmalıdır. Kamusal hizmetlerin yerele indirilmesi ve ihtiyaçlarının karşılanması, etkinliğin sağlanması merkezi yönetim birimlerinin yerel yönetim birimleriyle olan güçlü bağlarıyla gerçekleştirilebilir. Toplumsal huzur ve güvenin oluşması merkezi birimlerin yerele indirgenmesiyle sağlanabilir. Fakat siyasi gücü elinde bulunduran liderler yerel yönetim birimlerini rakip mantığıyla algıladıklarından yeni yapılacak hizmetlerin önünü engellemekte ve kaynak yaratılması açısından zorluklar çıkarmaktadırlar (Eryılmaz, 2013: 198).

1.1.3. Yerel Yönetim Türleri

Yerel yönetimler hukuki yapıları, organları, işlevleri, yer büyüklüğü ve hizmetleri gibi özellikleriyle farklı türlere ayrılmaktadır. Temel ayrımı oluşturan nokta ise yönetsel ve işlevsel niteliklerdir.

1.1.3.1. Siyasi Yönden Yerinden Yönetim

Siyasi otoritenin merkezden yönetimler ve yerinden yönetimlerce pay edilmesi koşuludur. Siyasi otoritenin merkezde toplanmayarak, değişik birimlerce pay edildiği durumdur. Bu bağlamda oluşan temel birimler; il, eyalet ve kantondur. Bu birimlerin her biri özerklik kazanmıştır ve yasalardan eşit oranda fayda sağlayabilir. Siyasi yönetim gücünün merkezi idare ve yerel yönetim idaresi arasında bölüşülmesiyle oluşan sisteme siyasi yerinden yönetim denilmektedir. Bu sistemde siyasi otorite merkezde toplanmamıştır. Siyasi yerinden yönetimler tüzel kişiliğe, idari ve mali otonomiye, seçimle iş başına gelen karar ve yürütme organlarına sahiptir (Tortop, 1996). Kendi içinde egemenlikleri söz konusudur. Federal devletlerin anlayışı ise siyasi otoritenin varlığıyla tanınmıştır. Federal devletler üniter olmayan bir anlayışa sahiptir (Eryılmaz, 2013: 69).

1.1.3.2. İdari Yönden Yerinden Yönetim

İdari yönden yerinden yönetimlerde yasama ve yargı mercileri merkezden yönetilmektedir. Yerel yönetimlerin yürütme ile ilgili yetki alanları söz konusudur. İdari yönetimler merkezi yönetimlerin ticaret, kültür faaliyetleri ve teknik destek gibi konularda kamu tüzel kişiliğe haiz kurumlarca yürütülmesine olarak tanır. Kamu tüzel kişiliğe haiz kurumlar ise; eğitimle, ticaretle, sanayiyle ya da kültürle ilgili olabilir (Eryılmaz, 2013). Yerel nitelikli bu kuruluşlara devredilen hizmetlerin aktif ve verimli işlerliğinin olması, bürokratik engellerin azaltılması ve halka katılım imkanı sağlamak temel amaçtır (Gözler, 2005). İdari yönden yerinden yönetimin de iki türü bulunmaktadır. Bunlar, hizmet yönünden yerinden yönetim ve coğrafi yönden yerinden yönetimdir.

1.1.3.2.1. Coğrafi Yerinden Yönetim

Coğrafi yönden yerinden yönetim, aynı bölgede ikamet eden bireyler arası birlik ve bütünlük sağlanması coğrafi yönden yerinden yönetimle gerçekleşebilir. Yerinden yönetimlerde uyum, anlaşma ve işbirlikçi davranış önemlidir (Gözler, 2005). Bu nitelikleri geliştiren ülkeler toplumu oluşturan bireylerde barışın izlendiğini görülür. Fakat toplum içinde adaletin sorgulanabilir hale gelmesi eşitsizlik oluşturacağı için sunulan kamusal hizmetlerde bölgeler arasında dengesizlik meydana gelebilir (Eryılmaz, 2013: 79).

1.1.3.2.2. Hizmet Yerinden Yönetimi

Merkezi birimlerden özerk olarak kurulan ve kendi faaliyet alanlarındaki yetkilerin kendilerine haiz olduğu birimlere hizmet (fonksiyonel) yerinden yönetim denilmektedir. Hizmetlerin sunulmasına yönelik kararları kendi bünyelerinde alırlar. Örnek olarak üniversiteler, kamu iktisadi teşebbüsleri ve meslek odaları gösterilebilir (Nadaroğlu, 1994: 24).

1.1.4. Türkiye'de Yerel Yönetimler

Batılı ülkelerde burjuva sınıfının güçlenip kent ve ülke yönetimine söz söyleme hakkını ellerine geçirmesi çabalarıyla oluşmuşken, Osmanlı devletinde bu batılı tarzdaki yönetimin örnek alınarak Tanzimat Dönemi'nde yapılan reformlara yönelik oluşmuştur. Toplumsal altyapının istenildiği yönde etkinlik sağlayamadığı Osmanlı'daki oluşma aşamasından sonra Cumhuriyet döneminde kurulan örgütlerin Batılı ülke örneklerine uyumlaştırılma zorluğunda büyük tartışmalar olmuştur. Böyle bir tartışma ortamında yerel yönetimlere güvensizlik Batılı ülkelerdeki yetki genişliğiyle giderilmeye çalışılmıştır. Günümüzde de o tarihlerde yaşanan olumsuz koşullar etkisini sürdürmektedir. Hatta 1960'lı yıllarda yapılan toplantı, araştırma ve makalelerde konu sıkça gündeme gelmiştir. Yerel yönetimlerin özerkliği hazırlanan anayasalarda tam olarak özümsemese de Cumhuriyet Dönemi sonrası bağımsızlık benimsetilmeye çalışılmış ve yapılan reformlarla da bu fikre alışılmıştır (Ayman, 1993).

Türkiye Cumhuriyeti'ndeki yerel yönetimlerin temel yapısı 1864 Nizamnamesiyle ortaya koyulmuştur. Zamanla bazı değişimlere uğrayarak kurumsallaşma gerçekleşmiş ve 1982 Anayasa'sı ile Türkiye'deki yerel yönetim birimleri İl Özel İdareleri, Belediyeler ve Köyler olarak üçe ayrılmıştır.

1.1.4.1. İl Özel İdareleri

Fransa'nın idari yapısı esin kaynağı olarak Osmanlı İmparatorluğu'na yansımış ve 1864 tarihinde İl Özel İdareleri bu kapsamda oluşturulmuştur. Vilayet nizamnamesiyle Osmanlı İdari Yönetimi küçük birimlere ayrılmıştır. Eyaletler yerine vilayetler kurulmuş, genel ve mahalli yönetim tarzları benimsenmiştir (Tortop v.d., 2006: 128).

Osmanlı İmparatorluğu'nun yıkılma sürecinde çıkarılan kanunda, il özel idarelerinin merkezi yönetimler kapsamında olduğunu belirtilmiştir. 2000'lere kadar yürürlükte kalan bu kanun çağın gereklerine ayak uyduramadığı için 2005 yılında yenilenmiştir. 2005 yılında 5302 sayılı İl Özel İdareleri Kanunu ilke ve esasları bakımından il özel idarelerinde yenilenme ve yapılanma adına değişiklikler getirmiştir. 2012 yılında çıkarılan 6360 Sayılı "Onüç İlde Büyükşehir ve Yirmi Altı İlçe Kurulması ile Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnemelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun"da il alanında il özel idareleri kaldırılmıştır. 2014 yılı seçim sonuçlarına göre 65 adet il özel idaresi 52 adet olarak değişmiştir.

İl özel idareleri anayasal kamu kurumlarıdır. Yasalarla kaldırılması sonucu işlevselliğini yitirir. Mali yapılarında yaşanan sorunlar neticesinde kaldırılması gündeme gelmiş olsa bile bu kurumlar merkezi idareler için bir aracı niteliği taşır. İl özel idarelerinin kurulmasının amacı ihtiyaçlara cevap verebilme özelliğidir. Hiyerarşinin dayatmalarını azaltmak ve ulaşımındaki aksamaları düzenlemenin ne kadar önemli olduğunun kanıtıdır (Tortop v.d., 2006: 130).

5302 sayılı Kanunda 6. Maddede İl Özel İdarelerinin görev listesi yer alır. Eski kanundaki değişikliklerle görev ifadesi yerine hizmet alanı kullanılmıştır. Görev alanı il sınırı dahilinde olan il özel idarelerinin bu sınırlar çerçevesindeki görevleri şunlardır:

- Sağlık, tarım, sanayi ve ticaret sektörlerinde düzenlemeler yapmak,
- İl çevresinde planlama yapmak,
- Toprak ve mahsulleri korumak,
- Erozyonu önlenmek,
- Sosyal hizmetler ve yardımlarda bulunmak,
- Geliri düşük kişilere kredi imkanları sunmak,
- Çocuk bakım evleri ve yetiştirme yurtlarıyla ilgili düzenleme yapmak,
- Eğitim kurumlarının kurulması için alt yapı, arsa ve inşaat yapımı izni vermek,
- Bina yapımı, yapı izinleri, kentsel dönüşümle ilgili onarımı sağlamaktır.

İl sınırlarına dahil olmayan yerlerde ise il özel idarelerinin görevleri; gerekli görülen arsaları imara açmak, yolları genişletmek, yeni yollar yapmak, kanalizasyon sistemlerini yenilemek, katı atık yönetimi birimleri oluşturup yönetmek, acil yardım birimleri kurmak denetlemek, kültür spor ve turizmle ilgili faaliyetleri düzenlemek, bahçeler parklar yapmak olarak sıralanabilir. Gelir kaynaklarına göre il özel idareleri bu görevleri sırasıyla yürütür.

1.1.4.2. Belediyeler

Yerel yönetimlerden bahsedildiğinde ilk akla gelen belediye kavramı olmaktadır. Yerel halkın ihtiyaçlarının yerine getirilmesi sorumluluğu belediyelerce sağlanır. Osmanlı İmparatorluğu'nda 1299'da kuruluşundan 1839 Tanzimat Fermanı'na kadar geçen dönemde belediye ile ilgili ya da klasik ifadesiyle "beledi" olarak tanımlanan hizmetler, hem devlet teşkilatı hem de yerel halkın örgütlenmesiyle oluşmuştur. Tanzimat Fermanı'yla "belediye" artık literatüre girmiş ve 1854'de belediyeciliğin temeli İstanbul'da atılmıştır (Tortop v.d., 2006 : 148).

İstanbul Şehremaneti ile başlamış olan belediye yönetim tarzı, 1876 tarihli Anayasa olan Kanun-i Esasi ile yasal bir dayanağa kavuşturulmuş, Meclisi Mebusan tarafından çıkarılan Dersaadet Belediye Kanunu ve Vilayetler Belediye Kanunu kısmi değişikliklerle, 1884 tarihli Fransız Belediye Kanunu'ndan esinlenerek, 1930 yılında çıkarılmış olan 1580 sayılı Belediye Kanunu'na kadar yürürlükte kalmıştır (Şanlı, 2005: 161). 1580 sayılı yasa ise uzun yıllar yürürlükte kalmış ve Türkiye belediyeciliğinin

temeli olmuştur. 1580 sayılı Belediye Kanunu, Kurtuluş Savaşı'ndan yeni çıkmış, Cumhuriyet'i ilan etmiş olan Türkiye'de, belediyelere yürütecekleri işlerde yol göstermeyi amaçlamıştır.

1580 sayılı kanunla Türkiye'deki büyük ve küçük ölçekli tüm belediyeler eşit kabul edilmiş, örgüt yapıları da aynı olarak belirlenmiştir. Bu kanunla çeşitli kurumlar arasında dağınık bir biçimde yer alan birçok görev belediyelere verilerek bütünleşme sağlanmıştır (Göymen, 1997: 20).

2004 senesinde kanunlar artık yerel ihtiyaçları karşılayamaz olmuş ve Belediyecilik kanunu, İl özel idaresi Kanunu gibi birçok kanun yenilenmeye gitmiştir. 2005 yılında yürürlüğe giren 5393 Sayılı Belediyecilik Kanunu günümüzde geçerliliği olan kanundur. Yeni belediyecilik kanununda nüfusunun 50.000'den az olmaması şartı aranır.

5393 sayılı Belediye Kanunu sosyal ve bölgesel kalkınma hedefli bir belediyecilik anlayışı benimsemektedir. Merkezi anlayıştan yerel anlayışa bir geçiş söz konusudur. Çözüm üreten, gelişimi destekleyen, halkı koruyan ve birleştirici unsurları içinde barındıran yeni bir anlayışa sahip belediyecilik öngörülmektedir. 5393 sayılı Kanun'un 14. maddesi belediyelerin görev alanlarını açıklar niteliktedir. Buna göre (Mevzuat, 2015);

- İmar, su ve kanalizasyon, ulaşım gibi kentsel alt yapı hizmetleri,
- Coğrafi ve kent bilgi sistemleri; çevre ve çevre sağlığı, temizlik ve katı atık; zabıta, itfaiye, acil yardım, kurtarma ve ambulans hizmetleri,
- Şehir içi trafiğin düzenlenmesi,
- Defin ve mezarlıkların bakımı,
- Ağaçlandırma, park ve yeşil alanların oluşturulması,
- Konut; kültür ve sanat, turizm ve tanıtım, gençlik ve spor hizmetleri,
- Sosyal hizmet ve yardım, nikah, meslek ve beceri kazandırma projeleri oluşturmak,
- Ekonomi ve ticaretin geliştirilmesi hizmetleri yapmak veya yaptırmak,
- Büyükşehir belediyeleri ile nüfusu 100.000'in üzerindeki belediyeler, kadınlar ve çocuklar için konukevleri açmak,
- Okul öncesi eğitim kurumları açmak,

- Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapmak veya yaptırmak, bu okulların her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılamak,
- Sağlıkla ilgili her türlü tesisi açmak ve işletmek,
- Mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapmak gibi görevleri bulunmaktadır.

1.1.4.3. Büyükşehir Belediyeleri

Zaman içinde, bütün dünyada olduğu gibi Türkiye’de de belediyeler gün geçtikçe önem kazanmıştır. Bunun sebebi belediyelerin kentteki gelişmelere daha duyarlı olmasının payı büyüktür. Artan nüfusun büyük bir kısmının hızlıca merkezlere taşınması, kentlerin endüstri ve kültür merkezleri haline dönüşmesi, yerel ihtiyaçların karşılanmasında önemli işlevler gören belediyelerin değer kazanmasına neden olmuştur. 1930 yılında çıkartılan 1580 sayılı Belediye Kanunu, sanayileşme ve kentleşme ile birlikte yapıları hızla değişen ve sorumlulukları giderek artan büyük yerleşim birimlerinin yönetiminde yetersiz kalmıştır (Eryılmaz, 2008: 161). Bu yüzden Türkiye’de belediyelerle ilgili olarak en önemli değişikliklerden birisi olan, büyük yerleşim yerlerinde, büyükşehir belediyesi kurulması adımı atılmıştır (Gözler, 2005: 86). 1982 Anayasası’na konulmuş olan 3030 sayılı kanun ile Mart 1984’ten itibaren, klasik belediye yönetimiyle birlikte, metropol belediye sistemine geçilmiştir (Eryılmaz, 2008: 162).

5216 Sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu

1984 tarihli ve 3030 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve onun yerine yürürlüğe konulan 2004 tarihli ve 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu özel kanunlardır. Büyükşehir Belediyesi Kanunu belediyelerin görev, yetki ve sorumluluk alanlarını tanımlamaktadır.

Belediye sınırları içindeki ve bu sınırlara en fazla 10.000 metre uzaklıktaki yerleşim birimlerinin son nüfus sayımına göre toplam nüfusu 750.000'den fazla olan il belediyeleri, fiziki yerleşim durumları ve ekonomik gelişmişlik düzeyleri de dikkate alınarak, kanunla büyükşehir belediyesine dönüştürülebilir.” (Md.4) 2012 yılında 6360

sayılı kanun nüfusu 750.000'den fazla olan belediyelerin büyük şehre dönüşebileceğini içermiştir.

6360 Sayılı Kanun ile Büyükşehir Belediyesinin tanımı; “sınırları il mülki sınırı olan ve sınırları içerisindeki ilçe belediyeleri arasında koordinasyonu sağlayan; idari ve mali özerkliğe sahip olarak kanunlarla verilen görev ve sorumlulukları yerine getiren, yetkileri kullanan; karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan kamu tüzel kişisi” olarak değiştirilmiştir. Ayrıca büyükşehir belediyelerinin sınırları, il mülki sınırları” olarak genişletilmiştir. Bu kapsamda büyükşehir belediyelerinin görev ve yetkileri genişletilmiştir.

6360 sayılı On Üç İlde Büyükşehir Belediyesi Ve Yirmi Altı İlçe Kurulması İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun'da Aydın, Balıkesir, Denizli, Hatay, Malatya, Manisa, Kahramanmaraş, Mardin, Muğla, Tekirdağ, Trabzon, Şanlıurfa ve Van illerinde, sınırları il mülki sınırları olmak üzere aynı adla büyükşehir belediyesi kurulmuş ve bu illerin il belediyeleri büyükşehir belediyesine dönüştürülmüştür ibaresi yer almıştır (Mevzuat, 2015).

Bu kanun maddesi ile 13 ilde daha büyükşehir belediyesi kurulmuştur. Daha sonra Kanun'da yapılan değişiklik ile Ordu şehri de büyükşehir olarak kabul edilmiştir. Böylece Türkiye'de toplam 30 büyükşehir belediyesine ulaşılmıştır.

6360 Sayılı Kanun ile 5216 sayılı Kanununun 7. maddesinin başlığı “Büyükşehir ve ilçe belediyelerinin görev ve sorumlulukları” olarak değişmiştir. Görevleri ise şu şekildedir (Mevzuat, 2015);

- Yıllık plan, mali konulardaki hedefler, yatırımlara dair stratejiler belirlemek,
- Çevrenin düzenlenmesi, imar planlarının yapılması ve onaylanmasını gerçekleştirmek,
- Projelerin, yapım ve bakımların, imar uygulamalarını düzenlemek,
- Büyükşehir belediyesi çerçevesinde standartlara uygun alanlara ruhsatlandırma yapmak,
- Ulaşım planını saptamak, kara, deniz, su ve demiryolunda yapılacak her türlü ulaşım faaliyetleri için servis ücretlerini belirlemek, durakları tayin etmek, araç park alanlarını belirlemek, trafiğe dair düzenlemelerin bütünü yapmak,

- Cadde, sokak, anayol düzenlemesini gerçekleştirmek, binalara asılan ilan, pano gibi tanıtım işlerinin şeklini tayin etmek,
- Coğrafi bilgilerin açık olmasını ve kentsel bilgi örüntüsünün herkesçe ulaşılabilir olmasını sağlamak,
- Ağaçlandırma, park alanlarının bakımı, su havzalarında kaynakları korumak, doğanın halk sağlığına faydalı olmasına destek olmak, inşaat alanlarını çerçevelemek, hurdalama alanlarını belirlemek, çevre kirliliğini önlemek,
- Gıda sağlığı oluşturmak adına ruhsatlandırmada laboratuvar tetkiki, güvenlik önlemleri ve işletmelere denetim zorunluluğu oluşturmak,
- Zabıtalara hizmetlerini yürütmek,
- Açık otopark ve kapalı otopark alanları oluşturmak, terminaller belirlemek,
- Parklar, hayvanat bahçeleri, sosyal alanlar, dinlenme yerleri temini, bu alanları işletenlere ruhsat vermek,
- Kent tarihini korumak, kültür dokusunu yeniliklerle mekanlara taşımak, tabiat alanlarını korumak,
- Ulaşımında rahatlık adına toplu taşıma birimlerini yönetmek, ruhsat vermek,
- Kaynak suyu, arıtma suyu, baraj, dere, gölet gibi doğal oluşumları korumak, kanalizasyon işlerini yönetmek,
- Mezar yerlerinin ve alanlarının tespitini yapmak, mezarlıkları işletmek ve defnetme ile ilgili işlerde yer almak,
- Halleri, pazarları, mezbahaları denetlemek, işletmek, işlettirmek, ruhsatlandırmak, denetimini yapmak,
- Doğal afetlere karşı planlar yapmak, afet bölgeleri oluşturmak, acil yardıma dair hizmetleri yürütmek,
- Konut alanlarını, sanayi alanlarını, eğlence alanlarını, afet yönetim alanlarını, sosyal tesisler alanlarını belirlemek, işletmesini yürütmek,
- Sağlık merkezleri açmak, çocuk genç yaşlı toplumun her kesimi için gezici sağlık birimleri oluşturmak, kültür hizmetleri yönetmek, meslek edindirmek kursları açmak, sosyal tesisler temin etmek, halk eğitim merkezleri, kültür merkezleri, kütüphaneler açmak ve bunları yaparken üniversitelerden ya da sivil toplum kuruluşlarından işbirlikçi olmaları yönünde adımlar atmak, tarım ve hayvancılık faaliyetlerini desteklemek olarak sıralanabilir.

1.1.4.4. Köyler

1864 yılında hazırlanan Vilayet Nizamnamesinde köyler kamusal nitelik kazanmıştır. Bu nizamnameye göre iller ilçelere ayrılmakta ve ilçelerde köylere ayrılmıştır. 1870 tarihinde bucaklar da yer almıştır. Köylerin artık tüzel bir kişiliği oluşmuştur. 1913 tarihinde Umumi İdare Vilayet Kanunu 1864 ve 1870 yılında çıkarılan nizamnamelerin yerine geçmiştir. 1913 tarihinden 1924 tarihine kadar köylerin yasal dayanağı bulunmamaktadır. 1924 tarihinde çıkarılan 442 Sayılı Köy Yasası ile köyler kamusal nitelik kazanmıştır (Tortop, 1994: 5). Şuan da yürürlükte olan 442 sayılı Köy Yasası 1924 tarihinde çıkarılan kanundur. Bu yasayla köy muhtarlarına tüzel kişilik kazandırılmıştır. “Camii, mektep, otlak, yaylak, baltalık gibi malları bulunan ve toplu veya dağınık evlerde oturan insanlar bağ, bahçe ve tarlalarıyla birlikte bir köy teşkil ederler.” Köy yasasının 2. Maddesidir ve köylerin tanımı ve içeriği bu maddede yapılmaktadır. Nüfusu 2binden az olan yerleşim birimlerine köy denilir ve Köy Yasası’nın 1. Maddesinde yer alır. 2 bin- 5 bin nüfuslu yerlere kasaba, 20 binden fazla nüfuslu yerlere şehir denilmektedir (Atacan, 1995: 9).

1.2. Sosyal Politika Kavramı

Sosyal politika kavramının ilk kelimesi olan “social” kelimesi, Latince “socius” kelimesinden gelmekte ve toplumu ifade etmektedir. Buradan hareketle sosyal politikalar, topluma yönelik politikalar olarak tanımlanabilir. Toplumun genelinin refahını yükseltmek, toplumdaki eşitliği sağlamak, güçsüzleri korumak gibi faaliyetler için devlet tarafından gerçekleştirilen uygulamalar, toplumun genelini ilgilendirdiği için, sosyal politikaların sonuçları tüm toplumu etkilemektedir (Tokol, 2000: 3). Bu nedenle sosyal politika; çalışanlar, emekliler, kadınlar ve çocuklar gibi toplumun tüm grupları için ulaşılabilecek maksimum fayda ve refahın elde edilmesi noktasında bir araçtır.

Sosyal politika, toplumun farklı sosyal kesimlerinde beliren birbirinden farklı toplumsal problemleri yok etmeyi ve tüm toplumun sosyal refahını sağlamayı, yaygınlaştırmayı amaçlayan tedbirlerin ve pratiğe geçirmelerin tamamı olarak tarif edilmiştir (Tuna ve Yalçıntaş, 1988: 21). Bundan dolayı sosyal politika, toplumun, yalnız zayıf üyelerini

korumayı değil, aynı zamanda toplumun tüm üyelerinin sosyal gereksinimlerini karşılamayı hedeflemektedir.

1.2.1. Sosyal Politikanın Tanımı

Sosyal Politika geçmişten bugüne dek çok çeşitli şekillerde tanımlanabilmiş ise de tüm zamanlar için geçerli olacak bir sosyal politika tanımının yapılabilmesinin güç olduğu varsayılmaktadır. Çünkü sosyal politikanın tanımını oluşturan kavramlar ve bu kavramlara yüklenen anlamlar büyük ölçüde yaşanan dönemlere özgü koşullarla şekillenir. Zira sosyal politikanın ortaya çıktığı dönemlerde, sosyal politikanın kapsamını daha dar olarak işçiler, hedeflerini ise bu işçilerin iş ilişkileri ve çalışma koşulları yönünden korunması oluşturmaktaydı. Oysa şu anda sosyal politikanın kapsam ve hedefleri yalnız işçi sınıfını ve iş ilişkilerini değil, tüm toplumu ve tüm sosyal sorunları içermektedir. Artık zamanımızda sosyal politika sadece belli bir sınıfın himaye altına alınması olarak algılanmamakta ve toplum politikası açısından da daha geniş bir anlam ve içerik taşımaktadır (Güven, 2001: 16).

Kimi yazarlar tarafından sosyal politika, bir bilim niteliğinde tanımlanmaktadır. Örneğin Talas'a göre (1992: 19), "Sosyal politika, amacı sosyal adalet olan ekonomi biliminin tarafsız işleyen yasalarını düzeltici ve kapitalist toplum düzeni içinde sınıf savaşımının nedenlerini gidermeye dönük önlemler ve politikalar öngören, bir denge, uyum ve barış bilimidir."

Benzer bir şekilde Altan (2004: 4), günümüz için sosyal politikayı toplum içinde bağımlı çalışan, ekonomik yönden güçsüz ve özel olarak bakım, gözetim, yardım, destekleme gereksinimi duyan kesimlerinin ve grupların karşılaştıkları ya da karşılayabilecekleri risklere, olumsuzluklara karşı, en geniş biçimde korunmalarına yönelik kamusal politikaları konu alan bir sosyal bilim dalı olarak tanımlar.

Öte yandan Gülmez (2004: 60), sosyal politikayı hem bir toplumsal politika uygulaması hem de bir bilim olarak tanımlar. Sosyal politika, ekonomik, sosyal, kültürel vb. yönlerden güçsüz olan kişi ve kesimleri korumak piyasa ekonomisi yasalarının yarattığı ve derinleştirdiği sosyal adaletsizlik ve eşitsizlikleri azaltmak amacıyla izlenmesi gereken politikaları, aynı zamanda tek yanlı ve iki yanlı araçlarla alınması gereken

önlemleri, yapılması gereken ve yapılan hukuksal düzenleme ve değişiklikleri inceleyen disiplinler arası bir sosyal adalet bilimidir.

Koray ve Topçuoğlu (1995: 2) sosyal politikayı belli bir dönemde bir ülkenin ekonomik ve sosyal olanakları dahilinde maddi ve kültürel yaşam koşullarının değişmesi ve düzelmesi amacıyla ulusal düzeyde alınan önlemler bütünü olarak tarif ederken, Buğra (2005: 26) sosyal politikayı insanların özgür ve eşit haklara sahip bireyler olarak topluma katılmalarının yollarını araştıran bir alan olarak tanımlar.

Ekonomik kaynakların düzeyi sosyal politika önlemlerinin kapsamını belirledikleri için sosyal politika önlemleri kaynakların kapasitesine göre ayarlanmakta iktisadi ve mali kaynakların harekete geçirilmesiyle ilerlemektedir.

Sosyal politika, bir bilim dalı olarak mali refaha ilişkin her türlü sorunun çözümüne yönelik tedbirler ve önlemleri incelemektedir. Diğer bilim dallarından farklı olarak nitel özellikler göstererek hem sosyolojik hem de hukuki boyut taşımaktadır. Sosyal politika, devlet dışındaki aktörlerin de söz sahibi olduğu fakat devlet tarafından hayata geçirilen bir uygulama alanıdır ve yasal bir nitelik taşımaktadır. Sosyal politika bir disiplin olarak, II. Dünya Savaşı sonrasında refah devletinin ortaya çıkmasıyla gelişmiş olmakla birlikte, 1970'li yıllardan itibaren daha özgül bir alana doğru kaymaya başlamıştır. AB belgelerinde de sosyal politika kavramına ve sosyal politikaya ilişkin kavramalara yer verilmesinin sosyal politika literatürünün zenginleşmesine katkıda bulunduğu söylenebilir. Sosyal politika literatürü birçok ülkede farklı özellikler gösterse de kullanılan ortak kavramlar zamanla daha çok bütünlük arz etmiştir.

1.2.2. Sosyal Politikanın Amaçları

Sosyal huzur ve refahın sağlanması sosyal politikaya yönelik sorunların çözümü gibi konular sosyal politikanın amaçlarını oluşturur. Sosyal barışın sağlanmasında çalışma barışının sağlanması gereklidir. Toplumsal düzenin devamlılığı açısından çalışma barışı çok önemlidir. İşsizlikle mücadele, çalışma koşullarının iyileştirilmesi, çalışma sürelerinin düzenlenmesi ve gelirin eşit dağılımı gibi başlıklar çalışma barışının ele aldığı ve incelediği konulardır.

1.2.2.1. Sosyal Refah ve Sosyal Gelişme

Ekonominin gelişmesi tek başına kalkınmayı ifade etmez. Sosyal kalkınma sosyal gelişmeyi de içinde barındıran bir kavramdır. Ekonominin büyümesi sayısal bir değeri ifade ederken ekonominin kalkınması yapısal dönüşümü ve değişimi anlatır. Kalkınmanın tanımının içerisinde ekonomik, sosyal, bilimsel ve kültürel değerlerinde yer aldığı görülmektedir. Ekonomik kalkınma sosyal gelişme ve sosyal kalkınmayı tek başına tanımlayamasa da sanayileşme ve endüstrileşme gibi olgularla literatürde yer bulur.

İşbaşında olanların adil gelire sahip olması toplumsal barışın sürekliliğinde büyük rol oynar. Hem verimlik hem etkinlik adına eşit gelir dağılımı politikaları hazırlamak sosyal politikanın temel görevlerindedir. Böylece sosyal refah ve sosyal gelişme sağlanmış olur.

Ekonominin gelişmesi serbest piyasa ekonomilerinde sosyal gelişmenin ve sosyal kalkınmanın hep arkasında kalmıştır. Tam da bu noktada sosyal politika devreye girer ve sosyal kalkınmanın gerçekleşmesi için politikalar oluşturur. Toplumsal farklılık oluşmaması yani adalet içinde gelirin pay edilmesi ve verimliliğin sağlanması için atılımlar yapar. Sosyal refah düzeyi yüksek bireyler toplumların gelişimini sağlar. Ekonomik gelişimi yükselen birey kültürel ve sosyal açıdan da daha iyi seviyelere yükselir. Toplumdaki her bir bireyin sağlık, eğitim ve toplumsal olanaklardan faydalanmaları sosyal politikaların hedef çerçevesini oluşturur.

Sosyal politika güçsüzü korumak ve düşük seviyedeki ekonomik ve sosyal gelişmişliği yüksek seviyelere çekmek odaklıdır. Adil dağılımı yaparak toplumsal ayrımcılığın önüne geçmeyi amaçlar. Sosyal dışlanma gibi durumu ortadan kaldırmaya yönelik politikalar benimser.

1.2.2.2. Sosyal Adalet

Sosyal adaletin sağlanması sosyal politikanın hedeflerindedir. Sosyal adalet toplumsal barış ve çalışma barışının sürekliliğinde çok önemli bir yere sahiptir. Bireyin üretimden eşit pay alması sosyal adaletin de sağlanması anlamına gelir. Toplumsal gelirin üretim

faktörlerince eşit dağılımının sağlanması adına üretim sahipleri adaletli dağılım yapmalıdır.

Emek ve sermayenin faiz ve ranta göre dağılımı çok önemlidir. Bu bağlamda sosyal adaletin sağlanmasında bireylerin her birinin ekonomideki gelişmelere açık olabilmesi için fırsat eşitliği sunması gerekmektedir. Sosyal adalet kavramı herkese aynı eşitlik seviyesini sağlayamasa da sosyal gelişimi teşvik edici bir niteliğe sahiptir. Sosyal adalet adil ücret politikaları belirlemek gibi sorumluluklar üstlenir.

1.2.2.3. Sosyal Barış ve Sosyal Bütünlük Hedefi

Sosyal adaletin ve bütünlüğün sağlanması sosyal politikanın temel ölçütlerindedir. Piyasalardaki serbest piyasa ekonomi modelinin yol açtığı kaynak dağılımında ve gelirdeki eşitsizlik için sosyal politikalar düzenleyici görevi üstlenir. Sık sık gündeme gelen piyasadaki aksamalar toplumsal barışı tehdit eder. Ekonomik gelişmişliği alt seviyelerde olan bireylerin sosyal politika önlemlerini kullanamaması çalışma barışını aksatır sosyal bütünlüğün huzurunu kaçıır. Sosyal barış ve sosyal bütünlüğün sürekliliği için sosyal politikaların tam olarak herkesçe eşit ulaşılabilir ve uygulanabilir olması gereklidir. Ancak bu şekilde sosyal farklılıklar azaltılabilir (Güven, 2001:31).

1.2.3. Sosyal Politika Araçları

Sosyal politikanın hedeflediği noktaya gelmek için kullandığı araçlara sosyal politika araçları denilmektedir. Ulusal ve uluslar arası araçlar olarak ikiye ayırılır. Sosyal politikanın ulusal araçlarını kamu müdahalesi, sendikalar ve kooperatifler oluştururken uluslararası araçlarını uluslararası çalışma örgütü (ILO) ve uluslararası sendikalar oluşturur.

1.2.3.1. Kamu Müdahalesi

Devletler sosyal politikalar aracılığıyla devletin ve toplumun geleceğini güvence altına almayı hedefler. Devletler oluşturduğu yasalarla ve kuruluşlarla sosyal gelişim, sosyal

adalet, sosyal barış ve sosyal bütünleşme amacı güder ve denetimi gerçekleştirir (Tokol, 2004: 23).

19. yüzyılın kötü çalışma koşulları; kadın-çocuk işçiliğinin şartları; ekonomik, askeri, siyasi, kültürel sebepler; salgın hastalıklarla mücadele ve haksız rekabetin önlenmesi adına birçok sanayileşmiş ülke önleyici, koruyucu yasalar koyma ve uygulama ihtiyacı duymuştur. Bir süre sonra bu durum zorunluluk halini almıştır (Tuna ve Yalçıntaş, 1991: 202).

Endüstriyel devrimin ortaya çıkmasıyla süregelen ekonomik sistem yeni bir yapılanma içine girmiş, eskiden beri varlığını yürüten devletin ekonomiye müdahalesi sınırlandırılmıştır. Böyle bir durum sosyal kuralları yeniden inşa etmiş yeni bir sistem başlamıştır. Liberal düşüncelerin yerini zamanla koruyucu müdahaleler almıştır. Kamu müdahalelerinin artması ve sosyal politikaların sosyal adalet amacıyla düzenlenmesi libel devlet anlayışının yerine sosyal devlet anlayışının benimsenmesine neden olmuştur.

Devletler sosyal devlet anlayışı içerisinde ulusal mali kaynakları arttırmak ve ekonomiye canlılık getirmek hedefiyle girişimcilik örneği olarak iktisadi politikalar belirlemiş bu politikaları yürürlüğe koymuş; kredi ve vergide kolaylıklar sunmuştur. Sosyal adaletin sağlanması için adil gelir dağılımı politikalarının belirlenmesi de sosyal devletin en önemli görevlerindedir. Vergi politikalarında indirimle gidilmesi, iadelerin yapılması gibi uygulamalar bu politikalara yöneliktir. Ayrıca eğitime, sağlığa, kültürel aktiviteye, ve konuta dair iyileştirmelerde bulunarak sosyal adaleti ve fırsat eşitliğini yakalamaya dair çabalarda bulunur (Topçuoğlu, 1987: 35).

II. Dünya Savaşı sonrası daha da önem kazanan sosyal devlet yapısı büyük sorumluluklar almıştır. 1970'lere kadar olan dönemde devlet ekonomik gelişmenin ve uluslararası büyümenin kilit noktası olmuştur.

1970'lerdeki krizlerden sonra devletin müdahalede bulunması gündem maddesi olmuştur. Bu dönemde Dünya Bankası (DB) birçok ülkenin politikalarına karışmıştır. 1980'li yıllarda ise devletin yaptığı hizmetler sorgulanmaya başlanmış, liberaizm yeni ismiyle Yeni Sağ Yaklaşımı olarak yerini almış ve Washington Konseyi tarafından

özelleştirmeler teşvik edilmiştir. Uluslararası Para Fonu (IMF) artık devletlere direk müdahalelerde bulunmaya başlamıştır (Hall and Midgley, 2008: 12-13).

1990'lı yıllara gelindiğinde ise piyasa ekonomisi ağır basmıştır ve yoksulluk düzeyi yukarı seviyelere çıkmıştır. Dünya Bankası devlet ve piyasalar arası düzenleme yaparak Üçüncü Yol adı verilen yeni bir sisteme geçilmiştir (Hall and Midgley, 2008: 13). Bu sistemde devletin daha az müdahalesi söz konusu olmalı, asli görevi yasaları hazırlamak, genel bütçe düzenlemesi yapmak, toplumda adil gelir dağılımı yapmaktır.

1.2.3.2. Sendikalar

İşçilerin haklarını savunmak, onlar adına temsilci olmak, toplu pazarlık, grev ve toplu sözleşme yetkilerini hukuki boyutta yürütebilecek kuruluşlara sendika denilmektedir (Tokol, 2004: 24). İşçi sınıfının tüm ülkelerde geniş kitlelerce yer alması ve ekonomik imkanları göz önüne alındığında sendikaların yaygınlaşması gereklilik olarak karşımıza çıkmıştır.

18. yüzyılda İngiltere'de doğan sendikacılık kavramı daha sonra Avrupa'da kendini göstermiştir. Gelişmekte olan ülkeler içinse durum II. Dünya Savaşı sonrası değişmiştir. Sendikal hakların kazanılması çok uzun süren yıllar sonra devlet ve işverence kabulüyle gerçekleşmiştir (Tokol, 2004: 25).

Sendikaların sosyal politika oluşturulması süreci iki yoldan olur. İlki dar anlamda sosyal politikadır; sendikaların işverenlere yönelik toplu pazarlık süreciyle nitelik kazandığı durumdur. İkincisi ise geniş anlamda sosyal politika; iktidara karşı siyasi partiler aracılığıyla oluşturduğu sosyal politika olarak tanımlanır (Topçuoğlu, 1987: 49).

Sendikal hakların (toplu sözleşme, grev ve toplu pazarlık) çalışan işçilerin işleriyle ve kendileriyle ilgili karar verme yetkisini elinde bulundurması açısından büyük önemi vardır. Sosyal devlet anlayışının oluşmasında sendikaların toplumun büyük bir kesimi temsil etmesiyle direk bağlantısı olduğu için, sendikalar toplumun gelişmesine katkı sağlar (Tuna ve Yalçıntaş, 1991: 214). Tabi ki sistemin işlenebilirliği açısından devlet desteği olmazsa olmazdandır.

Sendikaların gelişmesi ve uluslararası boyut kazanması birçok sendikal kuruluşlarla ve anlaşmalarla gerçekleşir. Bunlardan en önemlileri; Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA), Avrupa İşçi Sendikaları Konfederasyonunun (ETUC) ve Maastricht Anlaşması sıralanabilir (Tokol, 2004: 145).

1.2.3.3. Uluslararası Örgütler

Uluslararası örgütler sosyal politikaların oluşmasında ve yürütülmesinde büyük önem taşırlar. En çok etkinliği söz konusu olan DB ve IMF'dir. Hem ekonomik açıdan hem de sistematik kurallar oluşturması açısından büyük pay sahibidir. DB'nın kaynak yaratma büyüklüğü 1996-2000 yılları arası %2'den %39'a kadar çıkmıştır. Kredi alan ülkelere desteği bakımından sosyal fonlar oluşturarak etkinlik sağlamıştır (Hall and Midgley, 2008: 20).

Çalışma koşulları ve sosyal problemlerin çözümüne ilişkin tarafsız sayılabilecek en önemli kuruluşlarından bir tanesi Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO)'dur. ILO üç temsil ilkesiyle işler ve bu anlamda tek uluslararası örgüt olma niteliğine sahiptir. Üç temsilci; devlet, işçi temsilcisi ve işveren temsilcisidir. Üyelerine sosyal politikalarda yönlendirici olmak ve gelişmelere açık normlar oluşturmak görevlerindedir (Erdut, 2002: 41).

1919 tarihinde Versailles Barış Antlaşmasınının 13. Bölümündeki hükümlere göre ILO kurulmuştur. Kurulma felsefesi çalışma yaşamındaki sosyal barışın sosyal adaletle çözüm bulacağıdır. 1939 tarihine kadar Milletler Cemiyetine bağlı olan ILO, II. Dünya Savaşı'ndan sonra BM'ye bağlanmıştır.

Uluslararası Çalışma Örgütü çalışma yaşamına dair her konuyla ilgili evrensel boyutta araştırma yapan, raporlar hazırlayan ve güvenli belgeleme sistemi olan bir örgüttür. Üyesi olduğu ülkelere mesleki bilgi veren, sadece çalışma yaşamıyla ilgili değil sosyal sorunların da çözümüne ilişkin yardım etme olanağı tanıyan örgüttür (Erdut, 2002: 41).

ILO BM'ye bağlı örgütlerle işbirliği sağlama açısından teknik yardımlarda bulunduğu için; 1960 yılında Uluslararası Çalışma Araştırmaları Enstitüsü ve 1965 yılında Uluslararası İleri Mesleki ve Teknik Geliştirme Merkezi kurulmuştur. 1970'lerde

yaşanan soğuk savaş dönemi çalışma koşullarının politik kararlara bağlanmasına neden olmuş ayrıca 1977-1980 yılları arasında Amerika Birleşik Devletlerinin üyelikten çekilmesiyle mali kaynak sorunu büyümüştür. 1980'lerde üye sayısı en yüksek seviyeye çıkmıştır (Tokol, 1995: 19-20).

ILO'nun stratejik hedefleri şu şekilde sıralanabilir (ILO, 2015):

- İş yaşamına ilişkin standartlar ve haklar oluşturma,
- Kadın-erkek eşitliğini iş yaşamında da gerçekleştirme,
- Dezavantajlı gruplara dair sosyal koruma kalkanını genişletme,
- Devlet, işçi temsilcisi, işveren temsilcisi taraflarını uyumlaştırma ve güçlendirme.

1944 "Philadelphia Bildirisi"nde ILO'nun amaçlarını ve ilgili konuları belirleyen şu maddeler belirlenmiştir (ILO, 2015):

- Emek ticari bir mal değildir.
- İfade ve örgütlenme özgürlüğü gelişimin devamını sağlayacaktır. Bu nedenle ifade ve örgütlenme özgürlüğü gelişim için şarttır.
- Dünyanın herhangi bir yerindeki yoksulluk, dünyanın her yerindeki refahı tehdit etmektedir
- Bütün insanlar, ırk, inanç ya da cinsiyet farkı gözetmeksizin özgürlük ve saygınlık, ekonomik güvenlik ve eşit fırsat koşullarında maddi ve manevi gelişimlerini sürdürme hakkına sahiptirler.

1998 yılında Uluslararası Çalışma Konferansı'nda Çalışma Yaşamında Temel İlke ve Haklar Bildirgesi onaylanmıştır. Üye ülkelere örgütlenme hakkı, toplu görüşmeler ve pazarlık hakkı verilmesi, zorla çalıştırmanın engellenmesi, çocuk çalışanların engellenmesi, cinsiyet ayrımcılığının sonlandırılması konferansta görüşülen konular arasındadır.

1.3. Türkiye'de Sosyal Politikanın Gelişimi

Cumhuriyet öncesi ve cumhuriyet sonrası dönem olarak sosyal politika iki bölümde incelenebilir.

1.3.1. Cumhuriyet Öncesi Dönem

Cumhuriyet öncesinde Osmanlı İmparatorluğu'nun tarıma dayalı sisteminin olması ve tarım topraklarının devletin himayesi altında bulunması toprağa sahip bir sınıfın oluşmamasına neden olmuştur (Tokol, 2004: 8).

Osmanlı İmparatorluğu'nda sosyal, siyasal ve ekonomik koşulların sınırlı olarak gelişmesi sosyal devlet yapısının gelişimini de etkilemiştir. Endüstrileşme ve sanayileşme de bu durum izlenmiştir. 1876 yılında Kanun-i Esasi'nin kabul edilmesiyle eğitim ve sağlık konularında ilerlemeler olmuştur. O dönemdeki medeni kanun olarak gösterilen Mecelle'de çalışma hayatına dair bazı düzenlemelere yer verilmiştir. Ücretlerin mal karşılığı olmasını yasaklamış ve çalışma sürelerinin günün doğma ve batma süreleri arasında olacağı belirtilmiştir (Talas, 1992: 39-49).

Sosyal sorunların çözümüne ilişkin devletin yasaklayıcı ve koruyucu rolü çok daha baskın olmuştur (Koray, 2005: 157-158).

1.3.2. Cumhuriyet Sonrası Dönem

Osmanlı İmparatorluğu'nda endüstriyel gelişimin olmaması ve ilkel tarım tekniklerinin olması yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin yeni açılımlar yapması gerektiğine dair bir işarettir. Cumhuriyetin İlanından önce İzmir İktisat Kongresi toplamıştır. Bu kongreye ülkenin her bir yanından işyeri sahibi ve mesleki temsilcilerin katılımıyla izlenecek politikalar saptanmıştır. Özel girişimcilik merkezli bir politika saptanmış fakat sermayenin yetersiz olması ve yaşanan Ekonomik Buhranlarla bunu hayata geçirilememiştir (Koray, 2005: 158).

Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıllarında sosyal politika oluşturma konusunda eksik kaldığı görülmektedir. Nüfusun az sayıda olması ve ekonomik

gelişmelerin yavaş ilerlemesi sosyal konuların önüne geçmiştir. Devletin çalışma kurallarını ve sistemini kuramamasının nedenleri şöyle sıralanabilir:

- Tarıma dayalı ekonomik sistemin süregelmiş olması,
- Liberal ekonomik politikanın benimsenmiş olması,
- Endüstrileşmenin çok az olmasıyla işçi sınıfının oluşmamış olması,
- Devletin siyasi yapısının işçi sınıfından gelecek istek ve tepkilere duyarsız olması.

1921 tarihinde çıkarılan Kömür Tozları Yasası ve Ereğli Havzası Maden İşçilerinin Hukukuna Müdair Kanunu ile sosyal politikanın belirlenmesi açısından büyük önem taşır. Kanun içeriğine bakılacak olunursa iş yaşamına dair koruyucu kurallar ve sosyal sigortaların yapılmasını öngören maddeler yer almaktadır (Tokol, 2004: 14).

Liberal ekonomi politikası 1932 yılına gelindiğinde yerini devletin etkin olduğu devletçilik politikasına bırakmıştır. Bu politikayla devletin ekonomide aktif olarak yer aldığı ve dinamikleri devletin belirlediği bir yol izlenmiştir.

1936 tarihinde çıkarılan 3008 sayılı ilk iş kanununun merkezi devlettir. İş yaşamına ilişkin yaşanan sorunların çözümünü devlet bulmuştur. iş uyuşmazlıkları çözümü söz konusuysen grev ve lokavt hakkı verilmemiştir. Devlet yasaklayıcı ve koruyucu politika üstlenmiş sendikal haklara olumlu bakmamıştır. Devletin otoritesi toplu çalışma ilişkilerinin altyapısını belirleyen en önemli faktör olmuştur (Tokol, 2004: 15).

1945 yılında 4792 sayılı kanunla İşçi Sigortaları Kurumu, 1946 yılında 4837 sayılı kanunla İş ve İşçi Bulma Kurumu ve aynı yılda 4841 sayılı kanunla Çalışma Bakanlığı kurularak çalışma sahasının genişletilmesi hedeflenmiştir. 1945-1950 yılları arasında iş kazaları, meslek hastalıkları, analık, ihtiyarlık ve hastalık sigortaları; ayrıca 1949 yılında Emekli Sandığı oluşturulmuştur.

Sosyal politikaların asıl dönüm noktası 1961 Anayasası'yla belirlenmiştir. İşçi kesimine toplu sözleşme, grev ve lokavt hakkının verilmesi sosyal hakların yasalarla güvence altına alındığını göstermiştir. 1961-1980 yılları arasında çalışma yaşamına ilişkin önemli açılımlar yapılmıştır. Bireysel ve toplumsal çalışma yaşamı kuralları genişletilmiş katılımcı ve özgürlükçü demokrasinin temelleri atılmıştır.

1982 Anayasası'nın 65. Maddesiyle "Devlet sosyal ve ekonomik alanlarda Anayasa ile belirlenen görevlerini, ekonomik istikrarın korunmasını gözeterek, mali kaynaklarının yeterliliği ölçüsünde yerine getirir" ekonomik koşullara sınırlandırma getirir (Koray, 2005: 166).

1970'li yıllara gelindiğinde sosyal devlet anlayışı zayıflamaya başlamıştır ve liberal ekonomi politikaları tüm ülkelerde benimsenip önem kazanmıştır (Güleç, 2008: 55).

1980'lerde neo-liberal ekonomi politikası Türkiye'de kendini göstermeye başlamış fakat borçlanmalar, dış ticaret açığı ve işsizlik artmıştır. Kamu sektörü özel sektör rekabetinde özel sektör galibiyet kazanmıştır. Artan özelleştirmeler kayıt dışı ekonominin oluşumunu tetiklemiş, ücretler çok düşük seviyelerde izlediği için "çalışan yoksul" tanımı yer almıştır (Buğra, 2008: 201).

1980'lerde sosyal harcamalar yüksek oranda görülürken Başbakanlığa bağlı Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu ve Sosyal Yardımlaşma ve Dayanışmayı Teşvik Fonu'ndaki pay dikkat çekici olmaktadır (Özbek, 2013: 24).

1990'lı yıllarda sosyal yardımların pay dağılımı birçok alanda görülürken, 1999 depremi ve 2001 ekonomik krizi sonrası Adalet ve Kalkınma Partisi (AKP) hükümeti döneminde bu fonların kullanıldığı izlenmiştir (Buğra, 2008: 212). Günümüzde ise bu fonların kullanımı sosyal adaletin sağlanması, kriz ortamını önleyici tedbirler almaya yarayacak amaçlara yöneliktir (Özbek, 2012: 25-26).

Özelleştirme, serbestleştirme, kuralsızlık, işgücü piyasalarında esneklik, devletin ekonomik alanındaki düzenlemelerinin en aza düşmesi ya da olmaması, devletin küçültülmesi gibi faktörler neo-liberal politikanın temellerini oluşturur (Metin, 2011: 193).

BÖLÜM 2: YEREL DÜZEYDE SOSYAL POLİTİKA

Çağdaş anlamda devlet olabilmenin temel unsurlarından biri devletin sosyal bir anlayışı da bünyesinde barındırmasıdır. Sosyal devlet ise anlamını bulduğu bu temel unsur için politikalar geliştirmekle yükümlüdür. Buradan yola çıkarak “sosyal devlet” ve devletin “sosyal politika” kavramı ilişkilendirilmesinden sosyal hizmet ve sosyal yardım anlayışı kendisine çıkış noktası bulmuştur (Negiz, 2011: 323-341). Sosyal politikaların çerçevesi ise doğal olarak merkezi yönetimler tarafından çizilmektedir. Sanayi devriminden sonra devletin sosyal alana müdahale eder hale gelmesi ile birlikte, sosyal politikaların toplumsal yaşama üzerinde vücuda getirilmesi de merkezi yönetimlerin asli görevlerinden biri haline gelmiştir (Ateş, 2009). Sosyal politikaların ne şekilde uygulama alanı bulacağı ya da buna göre belirlenen gayelere hangi araçlar kullanılarak ulaşılabileceği noktasındaki hukuki çerçeveyi merkezi yönetimler çizer.

Yaşadığımız dönemde küreselleşme sürecinin etkileri de göz önünde bulundurulduğunda merkezi yönetimin giderek küçülür olması, yetki ve sorumluluklarının yerel yönetimlere aktarılması yönündeki eğilimler özellikle yerel yönetimleri hemen her ülkede önemli bir güce sahip kılmıştır. Ulusal düzeyde uygulanacak konulara dair sosyal politikalar olduğu gibi yerel yönetimler tarafından yürütülmesi gereken ve hatta bunda fayda bulunan konuların olduğu da bir gerçektir. Örneğin sosyal güvenlik konusu ulusal olarak yürütülmesi gereken bir sosyal politika konusu olacakken özellikle engellilere sahip çıkmak, kültürel faaliyetler ve halka rehberlik etmek gibi konulardaki sosyal politikalar yerel yönetimlerin yerine getirmede daha etkin ve faydalı olacağı gündemlerdir (Yüksel, 2007: 62). Bu yüzden de günümüzde yerel yönetimler tarafından sürdürülen sosyal nitelikli politikalar, sosyal politikaların etkinliklerini, boşluklarını doldurmaktadır. Ekonomik sistemlerin gelişim seyri içinde liberal politikaların kaçınılmaz sonuçlarından biri devlet etkinliğinin merkezi politikaların yürütülmesini pek çok ülkede daraltmış olması ve yerel yönetimlerin işledikleri sosyal politikalara ayrı bir önem kazandırmasıdır. Bu ülkelerde genel bütçe içinde sosyal nitelikli politikaların finansmanı için ayrılan paylardaki azalmaya karşın, giderek güçlenen yerel yönetim bütçesinden sosyal politikaların

finansmanı için ayrılan paylarda gözlenen çoğalma da bu düşünceleri doğrulamaktadır (Altan, 2012: 10).

2.1. Sosyal Politikanın Yerelleşmesinin Yapısal Gerekçeleri

Yerel yönetimler, dünyadaki siyasi gelişmelere bağlı olarak, farklı yönetim yaklaşımları içinde uygulanan ve son yıllarda çok fazla tartışılan bir yönetim olgusu haline gelmiştir. Tarih çoğu kez, işlerin yürütülüş şekli ve buna uygun yapı ve kurumlar üzerinde önemli etkilerde bulunur. Yerel toplulukların yönetimi de bu belirlemenin dışında değildir. Ancak günümüz yerel yönetimleri, aslen 19.yüzyılda ortaya çıkmıştır ve birçok yönden Endüstri Devrimi süreciyle yakından ilişkilidir. Endüstri devriminden İkinci Dünya Savaşına kadar yerel yönetimlerin sosyal politika alanındaki fonksiyonel gelişimi merkezi devlet yönetimleriyle paralel olarak artmaya başlamıştır. Çünkü nüfustaki hızlı artış, endüstri merkezlerini hedef alan göç, kentleşme ve endüstrileşme, daha geniş bir hizmete duyulan ihtiyacı ortaya çıkarmış ve yerel yönetimlerin sorumluluklarını artırmıştır (DalyandDevis, 2011: 356; Ersöz, 2011: 69).

19. yüzyılda fonksiyonları artan ve alanları genişleyen yerel yönetimler, 20. Yüzyıl başlarına kadar genel anlamda yoksullara yardım boyutunda kalmış ise de bu dönemden sonra iki savaş arası dönemde ve özellikle de sonrasında daha geniş sorumluluklar yüklenmişlerdir.

Sosyal devlet anlayışı, sosyal barış ve adaletin yerine getirilmesi saikiyle sosyal ve ekonomik yapıya doğrudan ya da dolaylı bir şekilde müdahale ederek onu düzenleyici bir anlayışı ifade eder (Özbudun, 2002: 123). Sosyal devlet, insan şerefi ve haysiyetine uygun olan maddi ve manevi ihtiyaçları içine alan asgari düzeyde refah koşullarını yaratmayı hedef alan ve bu konudaki farklılıkları da en aza indirmeyi amaçlayan bir sistemdir (Kantarıcı, 2003). Sosyal devlet eğitim, sağlık, işsizlik gibi sosyal sorunların ortadan kaldırılması noktasında sosyal politikalar geliştirerek müdahalelerde bulunan; ayrıca vatandaşlarına günün yaşam koşullarına uygun standartları sağlamayı ve bunu geliştirmeyi hedefleyen bir devleti ifade etmektedir (Artan, 2012: 15-18; Seyyar, 2008).

Devlet, 1970’li dönemlerin ortalarına doğru petrol krizlerinin etkisiyle ortaya çıkan bunalıma değin artan müdahaleci anlayışın sonucu olarak sosyal politikaların

sağlanmasında başı çekmekteydi. Ayrıca bu döneme kadar devletlerin hızlı bir büyümeyi yakaladıkları da görülmektedir. Bununla beraber sosyal politikaların genişleyen tür ve kapsamında yerel yönetimler de artan ve çeşitlenen kamusal hizmetlerin yerel düzeydeki uygulayıcısı konumuna gelmiştir (Köse, 2004: 220; Ersöz 2011: 73).

Bu dönemde, eğitim, sağlık, alan kullanımı ve planlama, tam istihdam politikası ve sosyal refahın planlanması, konut ve benzeri hizmetlerin planlanıp gerçekleştirilmesinde kentsel düzeyde kapsamlı bir yerel devlet örgütlenmesini zorunlu kılmıştır. Yani, söz konusu dönemde sosyal devletin işlerlik kazanmasına yardım eden en önemli parçası yerel yönetimler olmuştur. Fakat, yerel yönetimler aracılığı ile yapılanlar da dahil devletin etkinliklerinin büyümesinin ve buna duyulan inancın bir uzlaşmaya dayandığı dönem, 1970'li yıllarda petrol krizlerinin ortaya çıkardığı yeni bir ekonomik kriz devlet ve devlete bağlı olarak yerel yönetimlerin ekonomik ve sosyal hayattaki rolleri sorgulanmaya başlanmıştır (DalyandDevis, 2011: 357; Ersöz, 2011: 85).

1970'lere kadar uygulanan ekonomik sistemin çökmesi, uluslararası alanda yeni ekonomik model arayışlarına sebep olmuştur. Bu dönemden sonra klasik liberal akımın da ötesinde, yeni liberalleşme politikaları dile getirilmeye ve uygulanmaya başlanmıştır. Yeni dönemin ekonomik söylemi, siyasi alanda da kendini göstermiş ve literatürdeki yerini Neo-liberalizm olarak almıştır (Sapançalı, 1998).

Neo-liberal politikaların benimsenmeye başladığı yıllar merkezi yönetimlerin müdahaleci anlayışından uzaklaştığı, ekonomiden çekilerek küçülmeye başladığı başta finans piyasaları olmak üzere mal, hizmet ve faktör piyasalarının bütünleştiği yani küreselleşmenin başladığı dönem olmuştur. Küreselleşmekte olan dünya aynı zamanda yerelleşmektedir. Çünkü artan teknik gelişmeler yerel kültürlerin dünya düzlemine çıkmasına olanak tanırken dünyayı homojenleştirmektedir. Buna bağlı olarak yerelleşmenin globalleşme nedeni ile oluşan olumsuz etkilerine olumlu tesirler sağlayabileceği kanaati vardır (Yüksel, 2012: 291, Ersöz, 2011: 86).

Yerel yönetimin biçimlenmesinde, ulusal faktörler kadar küresel dinamikler de rol oynar. Uluslararası güç dinamikleri, uluslararası ekonomik, siyasal ve kültürel örgütler ve bunların ortaya koyduğu belgeler de ulusal yerel yönetimlerin şekillenmesinde

belirleyici rol oynayabilmektedir (Köse: 37). Ayrıca artan yerel eğilimler, yerel yönetimlerin önemini ve ilgi alanlarını giderek artırmaktadır (Shatkin, 2000).

Kentlerin hızlı bir dönüşüm geçirdikleri 1980 sonrası dönemin özelliği emeğin yeniden üretiminin öncelik kaybederek sermayenin destek göreceği politikaların inşa edilmesi olmuştur. Kent yönetimlerinde sınırları belli olan yerel yönetimler de sermayenin ortak olduğu sorumluluklar yüklenir olmuşlardır. Böylelikle kentlerdeki yerel toplulukların temsili sınırlı kalmış ve netice itibari ile katılımın boyutları, yaşanılır şehirler oluşturmanın dışında daha çok ranta sahip olma hedefleri ve endişeleri ortaya çıkmıştır (Şengül, 2011: 224).

Neoliberal politikalar ekseninde güçten düşen sosyal devlet düşüncesinin toplumsal huzurun gerçekleşebilmesi istikametinde yeniden fonksiyonel olabilmesi yerel yönetimlerin belirleyici rolüne bağlıdır. Bu dönemde merkezi hükümetler giderek güç kaybederken, yerel yönetimler ve sivil toplum örgütlerinin yönetimde söz sahibi olmaya başladıkları görülmektedir. Ayrıca, merkezi yönetimlerin rolleri kısıtlanırken, yerel yönetimler kentsel alanda önemli aktörler olarak öne çıkmıştır (Keskin, 2012: 176, Yüksel, 2007: 296).

Bugüne gelindiğinde yereldeki fırsat eşitsizliklerine ve ihtiyaçlara dair sosyal politika ajandalarının daha aktif olarak oluşturulabilmesinde yerel yönetimlere olan ihtiyaç meselesi halen varlığını sürdürmektedir. Ancak yerel yönetimler, kendi bölgelerinde yaşayan insanların insan olmanın kazandırdığı haysiyet ve onura dair olan evrensel güvencelerinin iyileştirilmesine dönük planların yapılması ve koordinasyonundaki kritik rolleri sürdürecektir. Yerel yönetimlerin bu tür rollerde pasif kalması durumunda, yerel ve bölgesel yönetim şu anki durumundan çok daha tutarsız ve parçalı bir hale gelebilir (DalyandDevis, 2011: 355).

2.2. Sosyal Politikanın Yerellik Özelliği

Küreselleşme yerelleşme tartışmaları perspektifinde, daha demokratik ve etkin bir hizmet sunma ünitesi olarak yerel yönetimler ağırlık kazanmaktadır. Küreselleşmenin devletlere kaybettirdiği gücün böylelikle yerelleşme ile artacağı belirtilmektedir (Görmez, 2005: 17).

Dünya çapında yaşanan muazzam değişimin argümanları arasında yerel yönetimlerin güçlendirilmesi kavramı da dünya toplumlarının ajandalarında en üst sıralarda gelmektedir (Ökmen, 2003: 29).

Sosyal politikaların yerelleşmesinin temelinde üç başlıktan söz edilebilir. Bunlar verimlilik, katılımcılık dolayısıyla demokratiklik ve sürdürülebilirlik. İlk başlık olan verimlilik, sosyal politikaların doğası gereği kompleks ferdi ihtiyaçların spesifik bir bağlamda daha yakın bir biçimde giderilerek esas olana ulaşılmasına dayanır. İkinci başlık demokratik olma durumudur. Yerele inen sosyal politikalar vatandaşların aktifliği ve güçlenmesine yardım ederek sivil toplum kuruluşlarına da yer açmış olur ve bu durum ise demokrasiyi güçlendirmektedir. Son başlık olan sürdürülebilirlik ise sosyal devletin artacak olan maliyetlerinin kontrolüne işaretleyerek yerel yönetimlerin kendi ihtiyaçlarını giderme konusunda yeni kaynaklar oluşturabilmesine dayanır (Andreottiv.d., 2012).

Siyasi irade hem yerel düzeyde hem de ulusal düzeyde belirgin olarak ortaya konmalıdır. Böylece sürdürülebilirlik meselesinde yerel ve merkezin değer ve çıkarları birbiriyle daha bağlantılı olarak benimsenen politikalar hayata geçirilecektir. Bu politikaların uygulanma alanı ise yerel yönetim birimleridir (Palabıyık, 2004: 64).

Etkin kamusal politikaların oluşturulması toplumun genel ve yerel gereksinimlerinin doğru tespitine bağlı olacaktır. Bu açıdan bakıldığında yerel yönetimler halkın güvenini sağlamaya dönük ilişkiler oluşturarak istek ve gereksinimlere hızlıca cevap verebilecek durumdadırlar. Ayrıca yerel yönetimlerin sunduğu hizmetlerde kararlara katılım, demokratiklik, bireye saygı gibi temel nitelikler göz önünde bulundurulmalıdır.

Kentlerde artan sosyal ihtiyaçların giderilmesinde farklı görevler ifa edecek olan merkezi ve yerel yönetimlerin belirlenen sosyal politikalara farklı düzeylerde katılacakları açıktır. Kırdaki cazibenin artırılarak nüfusun kırdan kente göçünü en aza indirecek politikaların üretilerek uygulanması daha çok merkezi yönetimin sorumluluğundadır. Oysa kent planlaması, konut ihtiyacının giderilmesi, altyapı sistemlerinin oluşturulması, kentteki sosyolojik sorunların giderilmesine dair politikaların oluşturulması ise merkezi yönetimin de itmesiyle yerel yönetimlere düşer. Ayrıca kentlerin bütünü ülkeyi oluşturduğu için oluşturulan her öncelik, her iyileştirme bütüne yansımaktadır (Yüksel, 2007: 294-95).

Yöresel farklılıkların sosyo-kültürel hizmetlerin de farklılık göstermesine neden olacağı ve yöreye özgü farklı ihtiyaçların da yerel yönetimler tarafından yerine getirilmesi zorunludur. Sosyal politikaların başarısı, yerel nitelikteki hizmetlerin etkili ulaştırılmasına ve ihtiyaç sahiplerini hedef almasına bağlıdır (Ateş, 2009: 89).

Günümüzde, kentsel çapraşıklıkların ortadan kaldırılmasında veya sosyal politikalarla en aza indirilmesinde yerel yönetimlerin sorumluluğu azami düzeydedir. Gelişmekte olan liberal ülkelerde ise yerel yönetimlerin sosyal politikaların uygulanması sorumluluğu daha fazladır. Bunun için gereken ise yerel yönetimlerin mali yapılarının güçlendirilerek kendi imkanlarını yaratabilecekleri bir yapıya sahip kılınmalarıdır (Yüksel, 2007: 294).

Toplumsal dengesizliklerin giderilmesinde yerel yönetimlerin etkili olamayacağı yönündeki görüşlere rağmen toplumsal katılımın yetersiz düzeyde kalması kalkınma ve dengenin sağlanmasının da zor olacağı da vurgulanmaktadır. Bu açıdan yerel yönetimler önemli rolleri yerine getirebilmektedir (Powell ve Boyne, 2001: 186).

2.3. Yerel Sosyal Politikanın Uygulama Alanları

Devletler sosyal politika aracı olarak yerel yönetimleri etkin bir biçimde kullanmıştır. Yerel yönetim birimleri ülkelere ve dönemlere göre değişiklik göstermekle birlikte topluma fayda sağlamak için hizmetler sunması hiç değişmemiştir.

Modern çağın gerekliliklerini yerine getirme telaşına bürünen yenedünya ülkeleri yönetimlerinde hem ulus devletçi anlayışı benimserken hem de yerellik özelliğiyle hareket etmeye çalışırlar. Katı ve hiyerarşinin ağırlıklı olarak yansıdığı kamu kurum ve kuruluşları koordinasyon süreçlerinde ve organizasyonla yürütülen işlerinde değişime ayak uydurabilmelidir. Ana hizmetlerin yanında sosyal hizmetlerinde büyük bir titizlikle yapılandırılması gerekmektedir. Toplumu oluşturan bireylerin tek tek önemli olduğu bireylere hissettirildiğinde sosyal politikaların varoluş amacı yerine getirilmiş olacaktır. Sosyal niteliği olan devletler yerele önem verip, halkın yönetime kolaylıkla katılımını sağlarsa güçlü ve etkin bir yönetim tarzı benimsenmiş olur (Keskin, 2012: 173).

Yerel yönetimlerin sorumluluğundaki bireylerin, ailelerin ve toplulukların sorunlarını çözüme ulaştırmak amacıyla politikalar belirlenmelidir. Toplumun yapısına zarar verecek suçlarla mücadele kapsamında önleyici politikalar, doğal afetlerin oluşturabileceği zararlara karşı destekleyici politikalar, yoksulluk göç gibi nüfusu ve çevresini etkileyen durumlara karşı koruyucu politikalar belirlenmesi gerekir (Aydın, 2008).

Belediyelerin sunduğu hizmetler ve fayda gören gruplar şu şekildedir (Ateş, 2009: 92-95):

- Çocuklara ilişkin; eğitim hizmetlerinin sağlanması, sokaklarda çalışan çocuklara rehberlik görevi, çocuk bakım evlerinin açılması, sağlık hizmetleri, kültürel hizmetler oluşturmak,
- Gençlere ilişkin; madde bağımlılığında erken tespit, mesleki kursların açılması, eğitim faaliyetlerinde öncü olmak, gençlerin kültürel ve sanatsal faaliyetleri yürütebileceği merkezlerin oluşturulması, spor faaliyetleri için alanlar tesis etmek,
- Yaşlılara ilişkin; sağlık hizmetleri sunulması, gıda, giyecek temini yapmak, ulaşım hizmetlerinde indirimler tanımak, yaşlı bakım evlerini açmak, destek kredileri vermek,
- Engellilere ilişkin; ulaşım araçlarında ergonomik değişimler oluşturmak, parkları yolları caddeleri engellilerin rahatlıkla kullanabileceği şekilde düzenlemek, fizik tedavi birimleri oluşturmak, meslek edindirme birimleri açmak, tüm meslek dallarına ait işletmelerde engelli personelin istihdam edilmesine yönelik zorunluluk oluşturmak, sosyal faaliyetlere aktif katılımını sağlamak adına ulaşılabilirlik ortamı oluşturmak,
- Yetişkinlere ve muhtaç ailelere ilişkin; erzak, giyecek, yakacak yardımı, destekleyici krediler vermek, nüfusu fazla olan ailelere sosyal yardımlar götürmek,
- Şehirleşmenin getirdiği sorunlar, kentsel dönüşümün planlamasını yapmak, konut alanları ve çevre düzenlemesi yapmak,

- İstihdama yönelik projeler yürütmek, meslek edindirme kursları açmak, meslek örgütleri ve sendikalarla ortak çözümler yaratmak, İş-Kur çatısı altında işsizlere yönelik kalkınma politikaları oluşturmak olarak sıralanabilir.

Kamu hizmetlerinin yerele indirgenmesi adına yerel yönetimler sosyal politika araçlarını oluşturup uygulamaya yönelik adım atarlar. Birçok devlette kamu alanındaki istihdamın yaratılması yerel yönetimlerin sorumluluğu altındadır (Ersöz, 2011: 65).

Kamu hizmetleri kapsamında iş koşullarını iyileştirmek adına, toplu pazarlık ve toplu iş sözleşmelerinde düzenlemeleri yaparak istihdama katkı sağlayacak olan yerel yönetimlerdir (Ersöz, 2011: 66).

Yerel yönetimlerin başarısı halka hizmet edilebilirliği ölçüsünde hizmetin yerele yakınlaştırılmasıyla etkinleştirilebilir. İnsanların ihtiyaçlarının karşılanması toplumun devlete olan güvenini sağlarken, katılımcı bir yönetim tarzının da oluşturulmasına katkı sağlar (Çevikbaş, 2010: 26-27).

Yerel yönetimler halkın kararlara katılımcılığını başrol olarak ilke benimserse siyasi otoritenin kontrolünü ve idari mekanizmanın düzenli işlemlerini sağlar. Böyle düzenli işleyen sistemlerde toplumsal refah artar ve bireylerin hayat kalitesi yükselir (Çevikbaş, 2010: 27).

Yerel büyümenin anahtarı beşeri sermayedir. Şehirlerini güçlendirmek isteyen başkanlar kazanımlarını, beşeri sermayelerini geliştirmekten ve desteklemekten kazanır (Glaeser and Rappoport, 2011: 136).

Şehirlerdeki nüfus gittikçe artmakta ve bütün bu insanların yaşam kalitesi şehirlerin nasıl yönetildiğine bağlıdır. Başarılı bir yerel yönetim beşeri sermayeye, kamunun güvenliğine ve temel servislere odaklanarak daha iyi bir yaşam sağlayabilir. Yerel yönetim yeniden dağılım faaliyetlerinde başarılı olamazsa şehir yoksulluğun ve suçun merkezi haline gelir (Glaeser and Rappoport, 2011: 139).

2.4. Sosyal Belediyecilik

Sosyal belediyecilik, devlet denetimi içinde belediyelerin sosyal fonksiyonlarının arttığı, toplumdakilerin ihtiyaç ve beklentilerine çözüm önerisi getirebilecek nitelikte belediyeciliktir. Sosyal devletin halkı memnun etme vizyonunu gerçekleştirmesi yaptığı çalışmalarda kendini gösterir. 19. Yüzyılın sonlarına doğru önemi ortaya çıkan sosyal devlet olma özelliği, sorunların çözümüne yönelik çabalarda bulunarak gelişmiştir. Toplumsal etkinlik ve dezavantajlı gruplara geniş imkanlar yaratmıştır. Sosyal hayatta aktif olarak rol oynayan belediyecilik sosyal belediyeciliktir. Sosyal faaliyetlerde gelişmiş ülkelerde gönüllü veya özel teşebbüsler yoluyla, gelişmekte olan ülkelerde ise vakıf, dernek gibi kurum ve kuruluşlarca sağlanır.

Sosyal sorunların çözümünde halkın katılımının gerçekleştiği, özgürce fikir beyanında bulunulan bir anlayıştır sosyal belediyecilik. Halka hizmet sağlamak için öncelikli olarak halkın beklenti ve isteklerini bilen bir belediye sistemi oluşturulmalıdır. Kültürel, sosyal, ekonomik, eğitim ve sağlık gibi birçok konuda ihtiyaç boşluğunu dolduracak tedbirler alır.

Sosyal belediyecilik anlayışı sosyal devlet merkezli sorumluluklar aldığı için devletin görevlerinin belediyelere devredilmesi şu maddelerde yer almaktadır. Sosyal belediyecilik (Can, 2006:18);

- Kamu harcamalarının toplumda sosyal gücü zayıf olan kesimlere aktarılması görevini yerine getiren,
- Sosyal gücü zayıf olan kesimlerin kapasitelerini geliştiren,
- Maddi olanakları sunan ve destekleyici rol üstlenen,
- Eğitim ve sağlık alanlarında açılımlar yapan,
- Adil gelir dağılımı sağlayan ve sosyal faaliyetlerin yürütülmesinde bu kaynakları aktaran anlayışa sahip olmalıdır.

Yani sosyal belediyecilik kamu alanına ayrılan bütçeyi sağlık, eğitim ve kültürel faaliyetlere aktaran, işsizlikle ilgili sorunların çözümünde uygulanabilir politikalar oluşturan ve sosyal adaleti sağlayan bir sistemdir (Kaya, 2003: 68).

Belediyeciliğin temel amacı etkin ve başarılı bir belediye düzeni oluşturmaktır. Halkın beklenti ve isteklerini takip edip, nitelikli hizmet sunan, kaynakları verimli kullanmayı amaçlayan, halka faydalı olmayı güden bir belediyeciliktir. Böylelikle kuşaktan kuşağa taşınabilen, kültürel değerlerin miras olarak gelecek kuşaklara bırakılabildiği kent olgusu oluşur (Yalçındağ, 1995: 19). İnsan odaklı yaklaşım toplumların gelişmesinde bir ölçüttür. İnsani değerlerin düşük seviyede kalması toplumsal buhranları meydana getirmiştir. Toplumsal buhranlarla mücadele için bireylerin ihtiyaçlarına yönelik politikalar geliştirilmeli, halka yakınlık ilkesi benimsenmelidir. Yerel yönetim birimleri bu noktada halkın katılımının sağlanmasında devreye girer. Halkın kendi kendini yönetme becerisi ne kadar gelişirse toplumsal refah seviyesi de o kadar güçlenir.

Sosyal belediyeciliğin ilgilendiği alanlar şu şekilde sıralanabilir (Pekküçükşen, 2004):

- Çocuklara yönelik: kreş açmak, yuvalar kurmak,
- Gençlere yönelik: madde bağımlılığını engelleyici tesisler oluşturmak, gençlik merkezi kurmak, meslek edindirme kursları açmak,
- Kadınlara yönelik: kadın sığınma evleri, mesleki eğitim kursları, anne-çocuk sağlığı geliştirme birimleri açmak,
- Yaşlılara yönelik: huzurevi açmak, ayni ve nakdi yardımlar yapmak,
- Engellilere yönelik: eğitimlerine yönelik okullar açmak, kültürel ve spor faaliyetlere katılmalarını sağlayacak imkanlar sunmak,
- Risk gruplarına yönelik: istismara uğramış çocuklara yönelik psikolojik yardım birimleri açmak,
- Kriz dönemi hizmetlerine yönelik: doğal afet, terör veya savaş gibi olağanüstü durumlarda ayni ve nakdi yardımlar sağlamak, barınma imkanları sunmak, yeme-içme ihtiyaçlarına yönelik birimler oluşturmak vb.

Sosyal belediyecilik hizmetleri ise şu şekilde sıralanabilir:

- Yaşlı bakım evi açmak,
- Çocuk yuvaları kurmak,
- Sokak çocuklarının barınma ihtiyaçlarını karşılamak,
- Gezici sağlık birimleri oluşturmak,
- Spor tesisleri açmak,

- Kütüphane, tiyatro ve sinema gibi kültürel faaliyetlere uygun kültür merkezleri açmak,
- Aşevleri açmak,
- Mesleki eğitim kursları açmak,
- Engellilerin sosyal hayata adapte olabilmeleri için koruyucu ve geliştirici tedbirler almak,
- Park ve yeşil alanları genişletmek,
- Girişimcilere destek olacak kurslar ve nakdi yardımlarda bulunmak,
- Yakacak, giyecek ve yiyecek yardımlarında bulunmak.

2.5. Belediyelerde Sosyal Politika Düzenlemeleri ve Uygulamalar

Toplumsal hayat içerisinde tüm bireylerin insanlık onuruna yakışır şekilde hayat sürmeleri için gereken ihtiyaçları karşılamayı hedef edinmiş bulunan sosyal hizmetler, Türkiye’de uzun zaman boyunca merkezi yönetim kurumları tarafından yerine getirilmiştir (Ersöz, 2011: 168). Ancak son yıllardaki yasal düzenlemelere bağlı olarak görev yetkilerinde genişleme bulunan yerel yönetimler sosyal hizmet sunumunda varlıklarını ağırlıklı olarak hissettirmeye başlamışlardır. Hatta yapılan düzenlemeler sosyal hizmetlerin sunumunu yerel yönetimlerin sorumlulukları arasında tanımlamıştır (Çelik, 2013: 85).

2.5.1. Gençler ve Çocuklara Yönelik Sosyal Politikalar

Günümüz dünyasında çocuklar, korunmaya en çok ihtiyacı olan, dezavantajlı ve yoksulluğun ortaya çıkardığı risklere en fazla maruz kalan grup içinde yer alan kitleyi oluşturur. BM Çocuk Hakları Sözleşmesinin ikinci maddesinde “çocuğun özel olarak korunarak yasalar ve diğer yollarla sağlık, özgürlük ve saygınlık koşullarında bedensel, zihinsel, ahlaki, manevi ve toplumsal olarak gelişmesine olanak sağlayacak fırsat ve kolaylıklardan yararlanmasından” söz edilmektedir. Buna göre çocuklara dair sosyal yardım ve hizmetler temel hak olarak belirlenmiştir (Gundemcocuk, 2015). Sözleşmenin dördüncü maddesinde ise toplumda güvenliğin imkanlarından faydalanma,

sağlıklı nesiller olarak yetişme hakkı çocuklara tanınmıştır. Bu açıdan ise devlet anne ve çocuğu için özel bakım ve koruma imkanları sağlama noktasında yükümlü olacaktır.

5395 Sayılı Çocuk Koruma Kanununa göre haklarında tedbir uygulanacak çocuk iki ayrı tanımda yapılmıştır. Birincisi “korumaya ihtiyacı olan çocuk”, ikincisi “suça sürüklenen çocuk”. Bu iki ayrı tanımın muhatabı olan ancak ceza evine girmeyen çocukların rehabilitasyonu ve danışmanlığı hususunda yerel yönetimlerin sorumluluk üstlenmeleri düzenlenmiştir. Buna göre ulusal anlayışın yanında yerel yönetimler de anne ve çocuğun korunması gelişimi faaliyetlerine dair çalışmalar yürütmektedir (Ersöz, 2011: 177).

Çocuk Koruma Kanunu suça yönelik tedbir çalışmalarından bahsederken, suç işleyen ve suçla hüküm giymiş çocuklara yönelik uygulamalardan da bahseder. Çocuk Koruma Kanunu'nun 5. ve 6. maddeleri bu konulara ilişkin düzenlemeler getirmiştir (Çelik, 2013: 72). Ayrıca ıslah evleri, bakım evleri, koruma merkezleri gibi birimler kurmayı (Sosyal Hizmetler ve Çocuk Esirgeme Kurumu) korumaya muhtaç çocukların ihtiyaçlarına cevap verecek şekilde faaliyetler yürütmeyi bir görev bilir. Çocukların ve gençlerin topluma alışmada yaşadığı sorunların tedbirine yönelik kurumlar oluşturma, çocuk ve gençlik merkezleri kurma yerel yönetimlerin toplumsal sorumluluklarından sayılmaktadır (Aydın, 2013).

5393 Sayılı Belediye Kanunu'nda yer alan değişikliklerde nüfusu 100.000'i geçen belediyeler çocuk koruma evleri açmak zorundadırlar.

Çocuklara ve gençlere yönelik faaliyetler; merkezlerin açılması, spor alanlarının tesis edilmesi, sanat ve meslek edindirmek için kursların açılması, çocukların haklarını savunabileceği meclislerin oluşturulması, kütüphanelerin açılması, kültürel aktivitelerin düzenlenmesi, kitap fuarlarının açılması, sinema müzik tiyatro festivallerinin çocuklar ve gençleri de kapsayacak şekilde düzenlenmesi, şenlikler, geziler, piknikler düzenlenmesi, parkların ve bahçelerin çoğaltılması, sınavlara yönelik hazırlık kurslarının açılması şeklinde sıralanabilir (Çelik, 2013: 73; Ateş, 2009: 93).

2.5.2. Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar

Yaşlı olarak nitelenen bireyler, fiziksel ya da zihinsel sağlık sorunları yanında ekonomik ve toplumsal nitelikli sorunlarla da karşı karşıya kalabilmektedir. Kompleks olan nokta bu sorunların birbirinden ayrılmasındadır. Ekonomik sorunlarla yüzyüze kalan ve sosyal güvenlikten istifade edemeyen bir yaşlının fiziksel sağlık sorunlarına da bir çözüm bulması beklenemez (Altan ve Şişman, 2003). İnsana verilen değerin bir diğer yansıması yaşlılara yönelik sosyal politikaların belirlenmesi ve uygulanması alanında ortaya çıkar. Yaşlılığın getirdiği muhtaçlık durumunda yetkili birimlerin destek sağlaması insani değerlerin en başında gelir (Taşçı, 2013, s.7).

Başta gelişmiş ülkeler olmak üzere dünya nüfusu hızlı bir biçimde yaşlanmaktadır. Türkiye’de yaşlı nüfus toplam nüfusa göre mukayese edildiğinde %5’lik oranın altında yer alır. Yıllık nüfus artışı bu oranda izleneceği varsayıldığında gelecek yıllarda yaşlı nüfusun giderek artacağı tahmin edilmektedir (DPT, 2007).

Türkiye’de yaşlılara yönelik olarak birçok sosyal politika uygulaması bulunmakta ve bu uygulamalar içinde ise yerel yönetimlerin yaşlılara ilişkin sosyal hizmetleri mühim pozisyondadır. Örneğin 5393 sayılı kanunun 14. Maddesinde belediyelerin hizmet görevleri arasında gözetilecek kesimler arasında yaşlılar da bulunmaktadır (Şahinoğlu, 2014: 80).

Yerel yönetimlerin yaşlı bakımına yönelik sorumluluğu yaşlılığın getirdiği muhtaçlık haline iyileştirmeler yaparak ve yataklı bakım üniteleri olan birimler kurarak yerine getirirler.(DPT, 2007: 29) Merkezi yönetim 1966 senesinde ilk olarak Konya’da yaşlı bakım evi açmış ve daha sonraki senelerde yerel yönetimler, yataklı bakım evleriyle yaşlılar adına sorumluluğu yerine getirmenin öncüsü olmuştur (DPT, 2007: 30).

Yerel yönetimler, huzurevi yapılması ve işletilmesi, ücretsiz sağlık hizmetleri, fizik-tedavi ve rehabilitasyon hizmetleri, evde bakım hizmetleri, ücretsiz veya ucuz ulaşım hizmetleri sağlanması, kültürel etkinlikler ve geziler düzenlenmesi, eğitim faaliyetleri düzenlenmesi konularında görev üstlenirler (Çiçek 2012: 104).

Bilhassa bazı belediyeler kendi şehirlerinde yaşayan ve fiziksel güçlük çeken yaşlı ailelerin konutlarını ziyaret ederek, periyodik aralıklarla bakımlarını yapmaktadırlar (Çelik, 2013: 75).

2.5.3. Kadınlara Yönelik Sosyal Politikalar

Kadının ve kadına dair sorunların yerel düzeydeki karar alma merkezlerinin ajandalarına girmesi kadının ve dolayısıyla ailenin hayat kalitesini artıracığı için yerel kalkınmayı da artıracaktır. Kadının, yaşadığı kentin katılım yoluyla farkına vararak vatandaşlık haklarını kullanması daha sağlıklı, yaşanabilir, sürdürülebilir, insani yerleşim ve kentsel çevrelerin ön koşuludur.

Son yıllarda ülkemizde 2006/17 Başbakanlık Genelgesinde, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve korunma hizmetlerinin geliştirilmesi konusunda, bu hizmetlerin sadece merkezi yönetimin sorumlu olduğu anlayışı terk edilerek merkezi yönetimin yanında yerel yönetimler ve sivil toplum kuruluşlarının da ortak sorumluluğu ve işbirliği benimsenmiştir (UEP, 2012: 23).

Yerel yönetimler, kadınların tüm alanlarda ilerlemesini kolaylaştıracak, toplumsal katılımlarına yönelik, onların toplumdaki yerlerini sağlamlaştırıcı ve ayrıca karar alma mekanizmalarına katılımlarını sağlayıcı faaliyetler icra etmektedirler (Yavuz, 2015: 139).

Kadınlara ilişkin olarak yerel yönetimlerin başlıca görevlerini; kadını her türlü ihmal, ayrımcılık, istismardan korumak ve kadınların yaşam standartlarını artırmak, toplum içinde daha aktif bir üstlenmelerini sağlamak ve onların haklarını geliştirecek politikalar belirlemenin yanında ilgili kurumlarla işbirliği içerisinde her türlü önlemi almak oluşturur (Yavuz, 2015:139).

2006/17 Başbakanlık Genelgesi, kadına karşı şiddetin engellenmesi ve korunma hizmetlerinin geliştirilmesi için yerel yönetimlere ve sivil toplum kuruluşlarına ortak sorumluluk ve işbirliğinden bahsetmektedir (T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015, 2012: 23).

5393 sayılı kanun kapsamında 100.000 üzerinde nüfusa sahip büyükşehir belediyelerinin kadın koruma evleri açma zorunluluğu getirmiştir.

5393 sayılı ve 5302 sayılı kanuna sosyal hizmet kavramı altı çizilerek belirtilmişse de, bu kanunların ilgili maddelerinde şu şekilde bir hüküm de yer almaktadır. “Hizmetlerin

yerine getirilmesinde öncelik sırası; mali durum, hizmetin önceliği ve hizmetin verildiği yerin gelişmişlik düzeyi dikkate alınarak belirlenir.”

Ayrıca kadına yönelik koruma hizmetleri yerel yönetimler açısından maliyetli ve uzman bir kadro ihtiyacına dayanır. Şiddet mağduru kadınlar içinde buldukları psikolojik travmalara maruz kalırlar ve çoğu kez çocuklarını da yanlarında getirirler. Bu durumda ise sürekli bir uzman gözetimi ve danışmanlığına ihtiyaç vardır (Haktankaçmaz, 2013).

Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın yetki, görev ve sorumluluklarını düzenleyen 633 sayılı KHK'da “Kadınlara karşı ayrımcılığı önlemek, kadının insan haklarını korumak ve geliştirmek, kadınların toplumsal hayatın tüm alanlarında hak, fırsat ve imkanlardan eşit biçimde yararlanmalarını sağlamak üzere; ulusal politika ve stratejilerin belirlenmesini koordine etmek, kadınlara yönelik sosyal hizmet ve yardım faaliyetlerini yürütmek, bu alanda ilgili kamu kurum ve kuruluşları ile gönüllü kuruluşlar arasında işbirliği ve koordinasyonu sağlamak” yer almıştır (KHK/633/Md. 2-ç , Resmi Gazete, Sayı 27958, 08.06.2011).

Yerel yönetimler de kadınların sosyalleşmesi noktasında yaşadığı sorunları araştırmak, neden ve sonuçlarını incelemek ve çözüm sunmak yoluyla kadınların toplum içinde aktif rol oynayarak onların toplumsal katılımlarını toplumsal bütünleşme dahilinde projeler üretip destekleyerek kamu, özel, sivil toplum kuruluşları ile koordineli olarak sağlamak başlıca görevlerindedir (Yavuz, 2015: 140).

Yerel yönetimler, kadınların eğitimine yönelik de hizmet çalışmalarında bulunurlar. Okuma yazma kursları, eğitimini yarıda bırakmak zorunda kalmış kadınların eğitimlerini tamamlayabilecekleri kurslar hatta yükseköğrenime hazırlık kursları gibi çeşitli kurslar bu çalışmalar arasında yer alır. Kız çocuklarının en azından temel eğitimlerini rahatlıkla tamamlayabilecekleri faaliyetler ve projeler üretip destekleme; yine bu meyanda evdeki bakım hizmetleri nedeniyle evde kalmak durumunda olan kız çocuklarının evde bakım hizmetlerinin yaygınlaştırılması vasıtasıyla bu durumlarına son vermek de okula gidip eğitim alamayacak olan kız çocukları için yerel yönetimlerin yapabileceği çalışmalar arsındadır (Çakır, 2011).

2009'daki Türkiye İstatistik Kurumu'nun (TÜİK) eğitim amaçlı merkezi yönetimlerin ve yerel yönetimlerin yaptıkları çalışmalarla ilgili olarak ortaya koyduğu sonuçlara göre

en fazla kurs belediyelerce açılmış ve bu kurslara kadın katılımı yüzde ellinin üzerinde olmuş ve tamamlayanların ise yüzde ellisini kadınlar oluşturmuştur (Çakır, 2011).

Meslek kazandırma açısından da yerel yönetimler pek çok kurs ve etkinlik düzenlemektedir. Açılıp yürütülen kurs ve faaliyetler çoğu zaman erkek-kadın ayrımı yapılmasına müsaade edecek izler taşısa da bu kurslara devam eden kadınların hobi gayesiyle devam ettiklerini de ifade etmek gerekir. Kadınlara yönelik bu kursların çoğu takı tasarımı, ahşap boyama, nakış, dikiş, sekreterlik, hasta, yaşlı ve çocuk bakıcılığı, ev hizmetleri asistanlığı, telefon operatörlüğü, kuaförlük, cilt bakımı/manikür/pedikür, modelistlik, halkla ilişkiler, satış elemanı, bilgisayar vb. alanlarda açılmaktadır (Çakır, 2011).

Kadına yönelik istihdam faaliyetleri yürütülmesine yardım edebilmek maksadıyla kadınların çocuk ve bağımlı bakımı için üstlendikleri yüklerini hafifletmek mühimdir. Ancak ülkemizde okul öncesi çocuk bakımına dair belli bir sistem, yapı olmamakla beraber mevcut hizmetler de kısıtlı ve dağınıktır (Çelik, 2013: 78).

5393 sayılı Belediyeler Kanunu'nun 14. Maddesinden hareketle bazı belediyeler bünyesindeki çalışanlarına ve hizmet götördükleri yerlerdeki halkına düşük ücretli veya ücretsiz çocuk bakım merkezleri açmaktadırlar. Erken çocukluk dönemi bakımı ve eğitimi olarak personele verdikleri bu hizmetler çok azdır (Açıkoturumvakfi, 2015)

Günümüzde pek çok belediyemizde Kadın Danışma Merkezi/Aile Danışma Merkezleri ve bazı belediyelerimizde de Kadın Sığınma evleri bulunmaktadır. Bu kurumlar kadının şiddete karşı korunması, bilgilendirilmesi ve istihdama teşvik edilmesi ve danışmanlık gibi hizmetler sağlamaktadır. Elbette ki gereken tüm alanlarda yapısal bir değişim sağlanamadan yapılması gerekenler yalnızca bunlarla sınırlı kalamaz. Değişim ve gelişim toplum yapısı içinde tümünden olmalıdır.

2.5.4. Engellilere Yönelik Sosyal Politikalar

Yerel yönetimlerin hizmet alanları açısından engelliler de temele alınması gereken kesimlerdendir. Sosyal ve ekonomik hayata katılımda büyük sorunlarla karşılaşan

engelli bireylerin bu sorunlarını ortadan kaldırmada yerel yönetimlerin buna yönelik uygulamalar geliştirmeleri elzemdir.

Engellilik düzeyi hiç fark etmeksizin engelli bireyler de toplumsal hayata katılımında diğer bireylerle eşit haklara sahiptir. Sosyal politikaların en önemli görevlerinden biri de engelli bireylerin diğer vatandaşlarla birlikte toplumsal tüm alanlara katılmalarını sağlamaktır.

Yerel yönetimler, çevreyi engellerden arındırarak engelli olan bireye bir engel daha yaratmamayı, işgücü piyasasına daha aktif katılımlarını sağlamayı ve sosyal yardımlar yapmayı taahhüt altına alır.

Engelli vatandaşlarla ilgili verilerin toplanarak araştırma yapılması, katılım ve eşitlik sağlama hususundaki önlemler alınması ve yasal zeminin hayata getirilmesi ulusal seviyedeki programların hazırlanmasında etkinlik ve kaliteye ulaşılması eşitlik ve demokrasinin işlevlerindedir. Merkezi yönetimlerden bakanlıklar, yerel yönetimlerden belediyeler bu işlevi yerine getirmelidir.

Türkiye’de ilk defa 1999 senesinde yapılan ve 2005 senesinde ikincisi düzenlenen Özürlüler Şurası engellilere ilişkin gerekli talepler doğrultusunda ayrıntılı kanun oluşturulmasını öngörmüştür. Engellilerin haklarının sosyal politikalar çerçevesinde belirlenmesi sosyal devlet anlayışının uygulandığının bir kanıtı olma özelliği taşır (Çelik, 2013: 79).

1/7/2005 tarihinde kabul edilen 5378 Sayılı Engelliler Hakkındaki Kanunun amacı 1. Maddede şöyle belirtilmiştir: “engellilerin temel hak ve özgürlüklerden faydalanmasını teşvik ve temin ederek ve doğuştan sahip oldukları onura saygıyı güçlendirerek toplumsal hayata diğer bireylerle eşit koşullarda tam ve etkin katılımlarının sağlanması ve engelliliği önleyici tedbirlerin alınması için gerekli düzenlemelerin yapılmasını sağlamaktır.” (R.G. 7/7/2005-25868, MD.1).

5393 sayılı kanunda yine engelliler hükmüne dair maddeler yer almaktadır. Belediyelerin sorumluluğunda olan hizmetler madde 14/5’e göre “Belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur. Hizmet sunumunda özürlü, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumuna uygun yöntemler uygulanır” ibaresi yer alır. Ayrıca maddenin devamında engellilere ödenek ayrılmasından, sosyal ayni ve

nakdi yardımlardan ve özürölüler merkezi oluşturulmasından bahsedilir (R.G. 13/7/2005-25874, md.14).

Büyükşehir Belediyeleri Özürölü Hizmet Birimleri Yönetmeliği'nin 8. Maddesinde engellilere yönelik sosyal politikaların oluşturulması ve görevler şu şekilde belirtilmiştir (R.G. 16/08/2006-26261, md.8):

- a) Özürölü bireylerle ilgili veri tabanı oluşturmak.
- b) Özürölülerin toplum hayatı ile bütünleşmelerini sağlayıcı ve kolaylaştırıcı çalışmalarını yürütmek, sportif, sosyal ve kültürel aktiviteler yapmak, teşvik etmek ve yaygınlaştırmak.
- c) Üniversiteler, özel kuruluşlar, özürölülere hizmet amacıyla kurulmuş vakıf, dernek ve bunların üst kuruluşları, kamu kurum ve kuruluşları ile kamu kurumu niteliğindeki meslek kuruluşlarıyla ortak çalışmalar yaparak özürölülere yönelik toplum temelli rehabilitasyon programlarını uygulamak.
- ç) Birime başvuran özürölü ve ailelerine psiko-sosyal danışmanlık ve rehberlik hizmetleri vermek, özürölülükle ilgili konularda eğitilmelerini, bilgilendirilmelerini ve bilinçlenmelerini sağlayıcı, konferans, seminer, sempozyum gibi etkinlikler düzenlemek.
- d) Özürölülüğü önlemeye yönelik kitap, dergi, broşür gibi basılı, sesli ve görsel yayınları hazırlamak, yayımlamak ve dağıtmak.
- e) Özürölü ve aileleri için bilgilendirme, bilinçlendirme hizmetleri vermek, bu hizmetleri verecek personelin teknik bilgi ve beceriye sahip olması için gerekli eğitimi almasını sağlamak.
- f) Özürölüleri nitelikli işgücü haline getirerek, çalışma yaşamına katılmalarını sağlamak üzere mesleki rehabilitasyon ve eğitim programları için başvuran özürölüleri değerlendirerek uygun mesleki rehabilitasyon ve mesleki eğitimleri vermek.
- g) Ekonomik durumu yetersiz özürölülere ayni ve nakdi yardım yapmak.
- đ) İhtiyaç halinde özürölülerin durumlarına uygun araçlarla buldukları mekanlardan hastane, okul ve rehabilitasyon merkezi gibi yerlere ulaşmalarını sağlamak.

h) Bakıma muhtaç özürllüere ve yaşlılara bakım hizmeti sunmak veya bu hizmeti ilgili mevzuat gereğince satın almak.

Yerel yönetimlerin engelliler için yaptığı çalışmaları özetleyecek olursak; toplum içindeki engellilerin sosyal, ekonomik, fiziksel ve ruhsal sorunlarını tespit etmek, bakım ve rehabilitasyon ve işe yerleştirme uygulamaları mevcuttur. Ayrıca yerel yönetimler, gündelik toplumsal hayat içinde engellilere yönelik fiziksel düzenlemeler yaparak kullanışlı bir çevre oluşturmak için de uygulamalarda bulunur.

2.5.5. Yoksullara Yönelik Sosyal Politikalar

Yoksulluk sorunu ulusların karşı karşıya kaldıkları sorunların başında gelmektedir. Yoksulluk hem maddi hem de yoksulluğu yaşayanlar üzerinde manevi etkileri olan bir olgudur. Devletler merkezi yönetim birimleri ve yerel yönetim birimleri ile birlikte hareket ederek bu soruna çözüm arayışındadırlar.

Örneğin İngiltere’de yerel yönetimlerin sosyal politikaya dair planlamaları ve uygulamaları ilk olarak yoksullara yönelik olmuştur. Sosyal belediyciliğin bir ögesi olarak maddi desteklerle kendini gösteren bu uygulamalar, günümüz Türkiye’inde gelişmiş belediyelerin sosyal ve kültürel büyümesine yönelik icraatlarıyla sürmektedir (Şahinoğlu, 2014: 82).

İş piyasalarına girişin kolaylaştırılması ve eğitim aracılığıyla uygulanan sosyal politikalar, bireylerin istihdamını mümkün hale dönüştürecek biçimde geliştirme yoluyla onları toplumsal hayat ile bütünleştirmeye çalışır. Şehirlerin ekonomik ve sosyal hayatın ana yerleri olduğu algısına paralel olarak yerel yönetimlerin ilgili politikaların uygulayıcısı olacakları da kaçınılmazdır.

Yerel yönetimlerin yoksullukla mücadelesinin nedenleri ise şöyle sıralanabilir; yoksulluk içinde bulunanların demokratik katılım bilincini artırmak, belli başlı kamu hizmetlerinin daha kolay bir biçimde sunulmasını sağlamak, merkezi yönetimin eksikliklerini gidermek ve yoksullukla alakalı bilgi ve bilinç düzeyinin güçlendirmek (Önen, 2010: 6).

BM İnsani gelişme endeksinde 79. sırada bulunan Türkiye, gelir sıralamasında ise 15. Sırada yer almaktadır. Kişi başına düşen gelirin yüksek olması tek anlamda bir kriter olarak yoksulluğun giderilmesinde yeterli olmazken kaynakların etkin bir biçimde dağıtılıp kullanılması da önem arz eder (Tepav, 2015).

Sosyal devlet olma özelliğini taşıyan ülkeler gelir paylaşımında adaleti sağlayan, insan merkezli yönetim biçimini uygulayan devletlerdir. Bu bağlamda beşeri değişim, birlik ve bütünlük, toplumsal dayanışma gibi stratejilere de yer verilir. Ayrıca demokratik yerel yönetimlerin ekonomik kalkınmayı yakalayabilmesi eşitsizliğin azaltılarak, siyasi kültüre ve sivil topluma yönelik olarak demokrasinin güçlendirilmesiyle mümkündür (Smith, 1996: 163).

Yerel yönetimleri yoksullukla mücadelede ön plana çıkaran yerel yönetimlerin özünde bulunan ilkelerdir. Özerklik, yerinden yönetim, yönetim ve hizmette yerellik ilkeleri ile yerel yönetimler yoksulluğa ilişkin olarak kendilerini daha sorumlu ve duyarlı adderler ve yerel halka ilişkin daha etkin ve sürdürülebilir politikaları uygulayabilirler (Önen: 71)

İl Özel İdareleri, 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanununun 6. Maddesine göre “gençlik, spor,sağlık, tarım gibi birçok alanda olduğu kadar, yoksul, kimsesiz ve yardımamahtaçların korunması amacıyla sosyal hizmet ve yardımlarda bulunulmasıve yoksullara dönük mikro kredilerin verilmesi” ile görevlendirilmişlerdir. Ayrıca aynı maddede, ilgili görevin vatandaşları sıkıntıya düşürmeden buldukları yerde en uygun yöntemlerle sağlanması öngörülmüş ve hizmetin sunulmasında özürsüz, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumunun dikkate alınması esası getirilmiştir (R.G. 4/3/2005-25745, MD.6).

Yerel yönetim birimleri arasında yer alan belediyeler de yoksul ve yardıma muhtaç kişilerin korunmasına ait olarak önemli görevler ifa edeceklerdir. 5393 Sayılı Belediyeler Kanununun 13. Maddesi “Hemşeri Hukuku” üst başlığı altında verilir. Buna göre aynı beldede yaşayan herkes hemşehri kabul edilir. Hemşehri, belediye faaliyetlerine iştirak etme, bilgi alma ve hatta yoksul konumda iseler insanlık onuruna uyacak biçimde yardım alma hakkına da sahiptirler.

Kanununun 14. Maddesi belediyenin görev ve sorumluluklarını sayarken sosyal hizmet ve yardımlarda bulunma ifadesini de kullanmıştır. Tıpkı İl Özel İdareleri'nde olduğu gibi hizmetin sunulmasında vatandaşlara en yakın yerde ve en uygun yöntemlerle, özürsüz, yaşlı, düşkün ve dar gelirlilerin durumu esas alınacaktır.

Ayrıca belediyeler yardım uygulamalarını istihdam yaratacak biçime getirip ilgili uygulamalarla kişileri yapabilir hale getirmeye gayret etmelidirler. Buna yönelik geliştirilecek uygulamalar da belediyeleri yalnızca sosyal yardım yapan kurumlar olmaktan çıkarıp onları istihdam yaratan yerler haline de getirir. Bu anlamda mesleki kazandırma, yabancı dil, müzik ve spor kursları açarak bireylerin toplum içindeki ekonomik ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunarak onları yoksulluktan uzaklaştırmaya yardım edeceklerdir (Göksu, 2010: 77).

Yoksullukla mücadelede yerel yönetimlerin dünyadaki projelere katılma faaliyetleri içerisinde oldukları da görülmektedir. Bu anlamda Yerel Gündem-21 ve Avrupa Birliği Projeleri örnek gösterilebilir. Dünya üzerindeki yoksullukla mücadelede ortak olarak uygulanan bu projelerin sürdürülebilirlik noktasında yapılacak yardımların sürekliliği ve yoksulluğun temelden ortadan kaldırılması hedeflenmiştir (Genç, 2009: 64).

Merkezi yönetime bağlı birimlerin ya da yerel yönetimlerin dışında da yoksullukla mücadele için kurulmuş dernek ve vakıf gibi sivil toplum kuruluşları da mevcuttur. Türk tarihinde de daima ön plana çıkmış bu kuruluşlardan Hilali Ahmer, Darülaceze, Darüşşafaka gibi kuruluşlar örnek olarak sayılabilir. Burada hem merkezi yönetim birimlerini hem de bilhassa yerel yönetimleri ilgilendiren husus yoksullukla mücadelede bu kuruluşlarla işbirliği içinde olmak ve mücadeledeki etkinliği artırmaktır (Çelik, 2013:84-85).

2.5.6. Diğer Alanlar

2.5.6.1. Eğitime Yönelik Sosyal Politikalar

Eğitim sorunu ülkemizin mühim meselelerinden bir tanesi konumundadır. Bu mesele uygun araçlarla çözülemediği sürece geliştirilecek olan sosyal politikalar da fonksiyonel olma özelliğinden uzak olacaktır. Eğitim ve öğretim hizmetinin sunumunda verim,

etkinlik ve katılım artırıcı modelin işler olması elzemdir. Bu açıdan merkezi yönetimin aldığı sorumluluğu yerel yönetimlerle birlikte paylaşması verim, etkinlik ve katılımı artırıcı bir unsur olacaktır.

Coğrafi olarak ülkemizdeki bölgeler arasında sosyal ve ekonomik sorunların ve ihtiyaçların çeşitlilik gösterdiği gerçeğinden hareketle kamu hizmetlerinin sunulmasında merkezi yönetimlerin tekel konumunda olması muhtemel ve akılcı olarak görülmemektedir. Bu nedenle merkezi yönetimlerden yerel yönetim birimlerine yetki, görev ve kaynak aktarılması için devrim niteliğinde düzenlemelere ihtiyaç olduğu dile getirilmektedir (Pektaş, 1999: 12).

Eğitimle alakalı merkezi karar alıcı ve uygulayıcı durumda bulunan Milli Eğitim Bakanlığı'nın eğitim hizmetlerindeki verim, etkinlik ve katılımı sağlamak maksatlarıyla yerel yönetimler gibi etkili ve yararlı örgütlenmelerle işbirliği yaparak bazı görevleri bu yönetimlere yaptırmak durumundadır (Arslan, 2013: 64).

Uluslararası Yerel Yönetimler Birliği'nin, geniş kapsamlı bir araştırmasına göre halkı eğitmenin yerel yönetimler üzerinde doğrudan bir etki yarattığı ortaya konmuştur. Halkın eğitilmesi yerelde yaşayan halk için kendi ihtiyaçlarına uygun olmak durumdadır ve doğal olarak da bu ihtiyaçların karşılanmasında yerel yönetim birimlerine mühim sorumluluklar düşmektedir (Geray, 1995: 4).

Belediyeler, devlet bünyesi dahilindeki tüm seviyedeki okulların bina yapımı, bakım ve onarımını yapabilmekte ve yaptırabilmekte, tüm araç ve gereçlerini karşılayabilmektedir.

5393 sayılı Belediye Kanununun 15. Maddesinde belirtilene göre “İl sınırları içinde büyükşehir belediyeleri, belediye ve mücavir alan sınırları içinde il belediyeleri ile nüfusu 10.000'i geçen belediyeler, meclis kararıyla; turizm, sağlık, sanayi ve ticaret yatırımlarının ve eğitim kurumlarının su, termal su, kanalizasyon, doğal gaz, yol ve aydınlatma gibi alt yapı çalışmalarını faiz almaksızın on yıla kadar geri ödemeli veya ücretsiz olarak yapabilir veya yaptırabilir, bunun karşılığında yapılan tesislere ortak olabilir; sağlık, eğitim, sosyal hizmet ve turizmi geliştirecek projelere İçişleri Bakanlığının onayı ile ücretsiz veya düşük bir bedelle amacı dışında kullanılmamak kaydıyla arsa tahsis edebilir.” (R.G. 3/7/2005-25874, MD15).

222 sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanununa göre belediyeler, meslek edindirme kursları açma imkanına da kavuşmuşlardır. 5393 sayılı Belediye Kanunu ile yetişkin eğitimi kapsamında öncelikle meslek ve beceri kazandırma görevinin de olduğu ve bunun çeşitli alanlarda farklı fonksiyonları üstlenebileceği görülmektedir. Kanununun 14. Maddesinde yer alan “hizmet sunumunda özürsüz, yaşlı, düşkün ve dar gelirli olanların durumuna uygun yöntemler uygulanır” ifadesinden belediyelerin yetişkinlerin eğitimi münasebetiyle sorumluluk almak zorunda oldukları açıktır (Arslan, 2013:70).

Türkiye’de büyükşehir belediyeleri ve büyükşehir ilçe belediyeleri eğitim hizmetlerini sıklıkla gündeme getirmekte ve duyurularla erişim alanını arttırmaktadır. İlk açılan kurs Ankara Büyükşehir Belediyesi’nce 1994 yılında gerçekleştirilmiştir (Ersöz, 2011: 195).

Emek yoğun üretimden teknoloji yoğun üretim ağırlık kazanınca işgücüne duyulan talep de azalmıştır. Yerel yönetimlerin bu nedene dayanarak meslek kazandırma kursları açarak eğitime destek sağlamaları sunulan hizmetler arasında yer alma zorunluluğuna dönüşüştür. Özellikle belediyelerin Milli Eğitim Bakanlığı desteğiyle bu kursları açma durumu yaygınlaşmıştır. Örneğin İstanbul’da İstanbul Büyükşehir Belediyesi Mesleki Eğitim Kursları (İSMEK), İzmir’de İzmir Büyükşehir Belediyesi Mesleki Eğitim Kursları (İZMEK), Ankara’da Ankara Büyükşehir Belediyesi Teknik Eğitim Kursları (BELTEK) ve Bursa’da Bursa Büyükşehir Belediyesi Sanat ve Meslek Edindirme Kursları (BUSMEK) bu kurslara birer örnektir (Genç, 2009: 67).

2.5.6.2. Sağlıkla Yönelik Sosyal Politikalar

Sağlık Bakanlığı tarafından merkezi olarak yürütülen sağlık hizmetlerinin, malzeme ve sağlık üretimi noktasında diğer kamu ve özel sektörde temsilcileri de mevcuttur. Ülkemizde özellikle son yıllarda belediyeler sağlık hizmeti sunumunda etkin kurumlara dönüşmüşlerdir (Ersöz, 2011:189).

Sosyal devlet anlayışına bağlı olarak sosyal politikaların yürütülmesinde yerel yönetimlerin sorumluluk alanına giren bir diğer önemli başlıklardan biri de sağlıkla. Sağlık hizmetlerinin ulaşılabilir olması, projeler geliştirilmesi ve sürdürülebilir sağlık hizmetlerinin verilmesinde yerel yönetimlere büyük görevler düşmektedir.

5393 sayılı Belediyecilik kanununun 3. Maddesinde yapılan belediye tanımına göre: “Belde sakinlerinin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamak üzere kurulan ve karar organı seçmenler tarafından seçilerek oluşturulan, idari ve mali özerkliğe sahip kamu tüzel kişisidir.” Buna göre belediyenin varlık nedeni beldede yaşayan bireylerin mahalli müşterek nitelikteki ihtiyaçlarını karşılamaktır. Buradaki mahalli müşterekten ne anlaşılması gerektiği 1982 Anayasasınının 127. Maddesinin Anayasa Mahkemesi tarafından verilen bir kararında ifadesini bulmuştur: mahalli müşterek ihtiyacı, herhangi bir yerel yönetim biriminin sınırları içinde yaşayan kişi, aile, zümre ya da sınıfın özel çıkarlarını değil, aynı yörede birlikte yaşamaktan doğan eylemli durumların yarattığı, yoğunlaştırdığı ve sürekli güncelleştirdiği, özünde etkinlik, ölçek ve sağladığı yarar bakımından yerel sınırları aşmayan, bölünebilir ve rekabet konusu olabilen yerel ve kamusal hizmet karakterlerinin ağır bastığı ortak beklentileri ifade etmektedir (Arı, 2014: 56).

5393 sayılı Belediyecilik Kanununun 14/b maddesinde “Devlete ait her derecedeki okul binalarının inşaatı ile bakım ve onarımını yapabilir veya yaptırabilir, her türlü araç, gereç ve malzeme ihtiyaçlarını karşılayabilir; sağlıkla ilgili her türlü tesisi açabilir ve işletebilir; mabetlerin yapımı, bakımı, onarımını yapabilir; kültür ve tabiat varlıkları ile tarihî dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerinin korunmasını sağlayabilir; bu amaçla bakım ve onarımını yapabilir, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa edebilir” ibaresi yer alır. Buna göre belediyeler sağlık kuruluşları açabilir ve işletilebilir. Ayrıca belediye hizmetleri, vatandaşlara en yakın yerlerde ve en uygun yöntemlerle sunulur esası burada da geçerli olmaktadır (R.G. 3/7/2005-25874, MD14).

Sağlık kavramı, yalnızca yerel düzeyde kapsama sahip değil aynı zamanda küresel meseleler arasında yer alır. Dünya Sağlık Örgütü Şartı’nda yer alan sağlık kavramına göre sağlık politikalarında sadece sağlıkla ilgili uzman kişilerin sorumlu olmadığı, sağlığın çok daha geniş bir kavram olduğu, sağlığın bozulmadan koruyucu sağlık tedbirlerinin alınması ve sağlıklı olmanın fiziksel ve ruhsal bütünlüğe bağlı olması dahil edilmiştir (Başaran, 2007: 209).

Yirminci yüzyıl sona ererken “sağlıklı kentler” konsepti gündeme gelmiştir. Dünyada yaygınlaşan bu evrensel boyutta sağlıklı kentlerin oluşması konseptine Türkiye’deki

bazı belediyelerin de ilgili uygulamaları örnek aldığı görülmektedir. Örneğin, 2003'te Türkiye'de başlatılan Sağlıklı Şehirler Birliği'nin oluşturulması çalışmaları buna bir kanıttır. Sağlıklı Şehirler Birliği, Bakanlar Kurulu'nun 13.12.2004 tarih ve 2004/62215 sayılı kararı ile kurulmuş ve bu karar 22.12.2004 tarihli Resmi Gazetede yayınlanmıştır (Tosun, 2008: 1).

Ottawa Sağlığı Geliştirme Anlaşması ile birlikte Herkes İçin Sağlık (HİS) prensipleri, Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Sağlıklı şehirler projelerinin temel çerçevesini oluşturur. (Skb, 2015)

Bu kapsamda Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) Sağlıklı Şehir Kriterleri şunlardır:

- Temiz, güvenli, yüksek kalitede fiziksel çevre
- Dengeli ve sürdürülebilir bir ekosistem
- Güçlü ve dayanışma içinde başarılı bir toplum
- Kendi hayatı, sağlığı ve refahını etkileyen kararlara katılım ve bu kararlar üzerindeki etkisi
- Şehirde yaşayanların hepsinin temel ihtiyaçlarının karşılanması (gıda, su, barınma, gelir, güvenlik, iş vb.)
- Çeşitli iletişim, etkileşim ve bağlantıları kullanarak, varolan tüm deneyim ve kaynaklara ulaşma
- Farklı, yaşam için gerekli olan ve yenilikçi şehir ekonomisi
- Kültürel, tarihi ve biyolojik geçmişine ve mirasına sahip çıkan vatandaşlar
- Herkes tarafından ulaşılabilen ve yeterli düzeyde halk sağlığı ve bakım hizmeti
- Yüksek sağlık hizmeti.

BÖLÜM 3: ESKİŞEHİR BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ SOSYAL POLİTİKA UYGULAMALARI

3.1. Eskişehir İlinin Sosyo-Ekonomik Yapısı

Eskişehir, Türkiye'nin bir ili ve en kalabalık yirmi beşinci şehridir. 2014 yılına göre Eskişehir nüfusu 812.320'dir. Ortasından Porsuk Çayı geçen şehir, içerisinde Osmangazi Üniversitesi ve Anadolu Üniversitesi'nin bulunması nedeniyle bir öğrenci kenti görünümündedir (Wikipedia/Eskişehir, 2015).

Eskişehir, İç Anadolu Bölgesi'nin kuzeybatısında yer almaktadır. Kuzeyde Karadeniz, kuzeybatıda Marmara, batı ve güneybatıda Ege Bölgesi ile komşudur. Eskişehir'in ilçelerinden Seyitgazi'nin küçük bir bölümü Ege'nin, Sarıcakaya İlçesi'nin tümü ile Merkez ve Mihallıçık ilçelerinin bir bölümü Karadeniz Bölgesi'nin etkisindedir. Ancak Eskişehir, coğrafi karakterini genellikle İç Anadolu Bölgesi'nden alır (Wikipedia/Eskişehir, 2015).

Şekil 3.1. Eskişehir İl Haritası

Kuzeyden Bozdağ ve Sündiken Dağları, güneyden Emirdağ, doğudan Orta Asya Vadisi, batıdan Türkmen Dağı gibi doğal sınırlarla çevrili olan il alanı, yaklaşık 13.653 km²'dir. Bu alanıyla il, Türkiye topraklarının %1.8'ini kaplamaktadır. İl merkezinin denizden yüksekliği ise 792 m'dir (Eskisehirin, 2015).

Eskişehir ili, güneyden Afyonkarahisar'ın Emirdağ ve İnsaniye; güneydoğudan Konya'nın Yunak; doğudan Ankara'nın Polatlı, Nallıhan ve Beypazarı; kuzeybatıdan Bolu'nun Göynük; batıdan Bilecik'in Gölpaazarı, Söğüt, Bozüyük ilçeleri ve Kütahya ile çevrelenmiş durumdadır (Wikipedia/Eskişehir, 2015).

Şekil 3.2. Eskişehir'in Türkiye Haritasında Konumu

İlk insanların, günümüzden çok önce, bu bölgeye gelerek toprakların verimliliğinden ve zengin kaynaklardan yararlanmaları sonucunda, kısa sürede gelişerek şehirleşmesinden dolayı bu bölge, "Eskişehir" adını almıştır (Emo, 2015).

Eskişehir toprakları, Taş Devri'nden günümüze kadar binlerce kültürü yaşatmıştır. M.Ö.4000 yıllarında Eskişehir, nüfusun en yoğun olduğu bölge olarak kabul edilmiştir. Yapılan araştırmalarda, kasaba ve şehirler bulunmuştur. Ayrıca Asurlu tüccarların ticaret hayatını canlandırdıkları bir merkez olmuştur.

Arkeolojik araştırmalar, yöredeki ilk yerleşimin M.Ö. 3500 yıllarında, Şarhöyük çevresinde yoğunlaştığını göstermektedir. Kalkolitik ve Bakır Çağlarında (M.Ö. 3500-2500) nüfusun en yoğun olduğu bölgeler Porsuk-Seydi Su ve Sarısu Çaylarının kenarları olarak belirlenmiştir. Demirci Höyük'teki buluntular Eskişehir çevresinde tarih

öncesi yerleşimin ve kültürün Erken Kalkolitik (M.Ö. 5500) Çağı'nda başladığını göstermektedir. Pek çok Anadolu Efsanesi Frigya'yı madenciliğin beşiği olarak gösteren kanıtlardır. Ayrıca Midas Şehri'nde (Yazılıkaya) yapılan diğer Kazılarda, yüzlerce yeni höyük tespit edilerek, bölgenin ilk çağlardan bu yana yaygın bir kültüre sahip olduğu saptanmıştır. Eskişehir birçok Anadolu uygarlıklarına ev sahipliği yapmış, gerek Osmanlılar gerekse de Milli Mücadele yıllarında stratejik olan konumunu korumuştur. Cumhuriyetin kurulmasından sonra, ilk olarak ekonomi alanında düzenlemeler yapılmıştır. 31 Aralık 1925 tarihinde "Zahire Borsası" ve "Eskişehir Ticaret Borsası" kurulmuştur. 1894 yılında çalışmaya başlayan ve nitelikli işçi yetiştirilmesine ön ayak olan "Lokomotif ve Vagon Tamir Atölyesi" ve buna bağlı "Çırac Okulu" çalışmalarını sürdürmüş bunlara ek olarak 1926 yılında, "Uçak Bakım Atölyesi" kurulmuştur. Bu kuruluşlar, Eskişehirli'lere yeni iş imkanları yaratmıştır. Cer ve tamir atölyeleri, 1924 yılında T.C.D.D. İşletmesi'ne devredilmiş, 1918 yılında ise "Eskişehir Çiftçi Bankası" kurulmuştur (Emo, 2015).

Cumhuriyet'in ilk yıllarında endüstriye, tarıma ve doğal kaynak araştırmalarına hız verilmiştir. Bu yıllarda un, tuğla, kiremit, kereste endüstrileriyle ilgili araştırmalara da başlanmış 1927 yılında Eskişehir'de, "Kurt Kiremit Fabrikası" ve "Arslan Kiremit Fabrikası" kurulmuştur. Bu iki fabrikanın başarısı bu bölgede kısa zaman içinde başka fabrikaların da açılmasını sağlamıştır (Emo, 2015).

1927'deki ilk gelişmelerden sonra, Eskişehir'de çanak-çömlek endüstrisi hızla gelişmiştir. Bugün on iki modern kuruluş ve Eskişehir Ticaret Odası üyelerinin bir kısmı kiremit, tuğla ve sıcak tuğla üretimine destek vermektedir. Türkiye'de talep edilen çanak-çömleğin büyük bir bölümü Eskişehir'den karşılanmakta ve bir kısmı da ihraç edilmektedir. Bu endüstrinin gelişimi, 1953 yılında kurulan Çimento Fabrikası'nın banka kredi desteği ile sürdürülmüştür. Bunun yanı sıra 1965 yılında kurulan "Eston A.Ş.", prefabrik yapı sektöründe önemli hizmetler vermektedir. Anadolu'da yapılan porselen ve seramikler, Eskişehir'in yanı sıra Bursa, Kütahya ve Bilecik'te de gelişen bir endüstri kolu olmuştur (Emo, 2015).

Eskişehir her zaman tahıl üretiminde ilk sırayı alan illerden biridir. Ekmek yapımına uygun olan ak buğday ve biracılıkta kullanılan arpa, bu yörede yetiştirilir. Ayrıca 19. yüzyılın ikinci yarısından itibaren, Rus Çarlığı'nın yıkılmasından sonra Kırım ve Orta

Asya'dan gelen Tatarlar, tarım alanındaki gelişmelere büyük katkıda bulunmuşlardır. Eskişehir'de Şeker Fabrikası'nın kurulmasında önce şeker pancarı üretimi yapılmamasına rağmen, 1933 yılından itibaren şeker pancarı üretiminin sulu tarımda önemli bir yeri olmuş ve köylerin girdileri artmıştır.

1940 yılında Eskişehir, Türkiye'nin altıncı büyük ilidir. Artan nüfusla birlikte, konut yapımında büyük bir artış görülmektedir. Kent merkezi sürekli olarak kuzeye doğru genişlemektedir. Doğuda Şeker Mahallesi ve Yeni Mahalle, bu dönemde kurulmuştur. Odunpazarı ve Yukarı Mahalle, artık bir merkez olmaktan çıkmıştır. Aşağı Mahalle'de, Hamam Caddesi'nin iki yanında, Porsuk boyunca uzanan kavak ve söğüt ağaçlarının arka kısmında Bahçelievler bulunmaktadır. Bu dönemde Köprübaşı Caddesi seçkin bir yer olmuş, yeni iş yerleri açılmıştır. Kentin eğlence ve gezinti yerleri, Yalaman Adası ve Suboyu'dur (Eskisehirin, 2015).

1940'larda Eskişehir'de endüstriyel gelişmelere teknoloji de eklenmiştir. 29 Ekim 1961 tarihinde. Cumhurbaşkanı Cemal Gürsel'in, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş yıldönümü kutlamaları için Eskişehir'e gelmesinin planlanması üzerine, bu tarihte ilk otomobil Cumhurbaşkanı için üretilmiş ve sunulmuştur.

Günümüzde Orta Anadolu'nun batıya açılan kapısı olarak tanımlanan Eskişehir; ulaşım kolaylığı, enerji olanakları, uygun tarımsal yapısı ve zengin maden kaynaklarının yanısıra sanayide de oldukça gelişmiş illerden birisidir (Eskisehirin, 2015).

Şehir nüfusunun kırsal nüfusa göre hızla büyümesi, yetiştirilmiş bir iş gücü potansiyelinin varlığı, ilin coğrafi bakımdan dahili pazarlara yakınlığı, enerji ve hammadde kaynaklarının uygunluğu, sanayi için gerekli altyapı yatırımlarının yeterli olması ve ulaşım kolaylıkları, bölge sanayisinin giderek gelişmesini sağlamıştır.

Kamu sektörünün yanı sıra özel sektör de çeşitli alanlarda faaliyet göstermektedir. Toprak Sanayii, Un ve Mamülleri Sanayii, Ağaç Sanayii, Çimento ve Mamülleri ile Çelik Eşya Sanayii ve Makine Sanayii gelişmiştir. Türkiye'nin sayılı illerinden biri haline gelen Eskişehir'de, sanayinin daha ekonomik ve rahat çalışabilmesi için Organize Sanayi Bölgesi ve Küçük Sanayi Sitesi gibi sanayi alanları oluşturulmuştur (Emo, 2015).

Ülkemizin tek Uçak Motor Fabrikası (TUSAŞ) ile Dizel Lokomotif motoru üreten tek fabrikası (TÜLOMSAŞ) Eskişehir'dedir. Yine ülkemizin en yüksek kapasiteli Buzdolabı (ARÇELİK) ve kompresör fabrikası Eskişehir'de olup, 2. buzdolabı fabrikasının kuruluş hazırlıkları devam etmektedir. Ayrıca en kaliteli lületaşı Eskişehir'de bulunmaktadır (Emo, 2015).

3.2. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi

Eskişehir Büyükşehir belediyesinin misyonu faaliyet raporlarında “Eskişehir’de yetişen her gencin daha iyi yetişmesi ve yaşayan her hemşehrimizin geleceğe umutla bakmasını sağlamayı en önemli görevimiz olarak belirlenmiş bulunmaktayız” şeklinde ve vizyonu ise “Eskişehir Türkiye’nin şehirleşme açısından örnek şehridir. Bu durumu geliştirerek sürdüreceğiz, Türkiye’nin şehirlerini yeniden kazanması sürecine öncülük edeceğiz” şeklinde ifade edilmektedir.

3.2.1. Örgüt Yapısı

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 5216 sayılı Büyükşehir Belediye Kanunu’nda da belirtildiği gibi Büyükşehir Belediye Meclisi, Büyükşehir Belediye Encümeni ve Büyükşehir Belediye Başkanı olmak üzere 3 temel organa sahiptir. Büyükşehir Meclisi, Büyükşehir Belediye Başkanı dahil 46 üyeden oluşmaktadır. Büyükşehir Belediye Encümeni ise 10 üyeden oluşmaktadır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, 1 Genel Sekreter, 3 Genel Sekreter Yardımcısı, 1 Teftiş Kurulu Başkanı, 1 Hukuk Müşaviri, 19 Daire Başkanı, 1 Özel Kalem Müdürü, 3 Zabıra Şube Müdürü, 2 İtfaiye Müdürü ve 65 Şube Müdürü şeklinde örgütlenmiştir.

3.2.2. İnsan Kaynakları

Büyükşehir Belediyesi personel mevcudu 01.01.2014 tarihi itibarıyla 463 memur, 367 daimi işçi, 159 sözleşmeli sanatçı sanat ve sahne uygulatıcısı ve 7 tam zamanlı sözleşmeli personel (5393 sayılı Kanununun 49. Maddesine göre) olmak üzere 996 kişi

iken, Aralık 2014 sonu itibariyle 570 memur, 412 daimi işçi, 166 sözleşmeli sanatçı sanat ve sahne uygulamacısı ve 36 tam zamanlı sözleşmeli personel (5393 sayılı kanun 49. Maddesine göre) olmak üzere 1.184 kişidir.

Yıllar itibariyle dolu ve boş; memur, sürekli işçi ve istihdam edilen sözleşmeli personele ilişkin kadro bilgileri aşağıda verilmiştir.

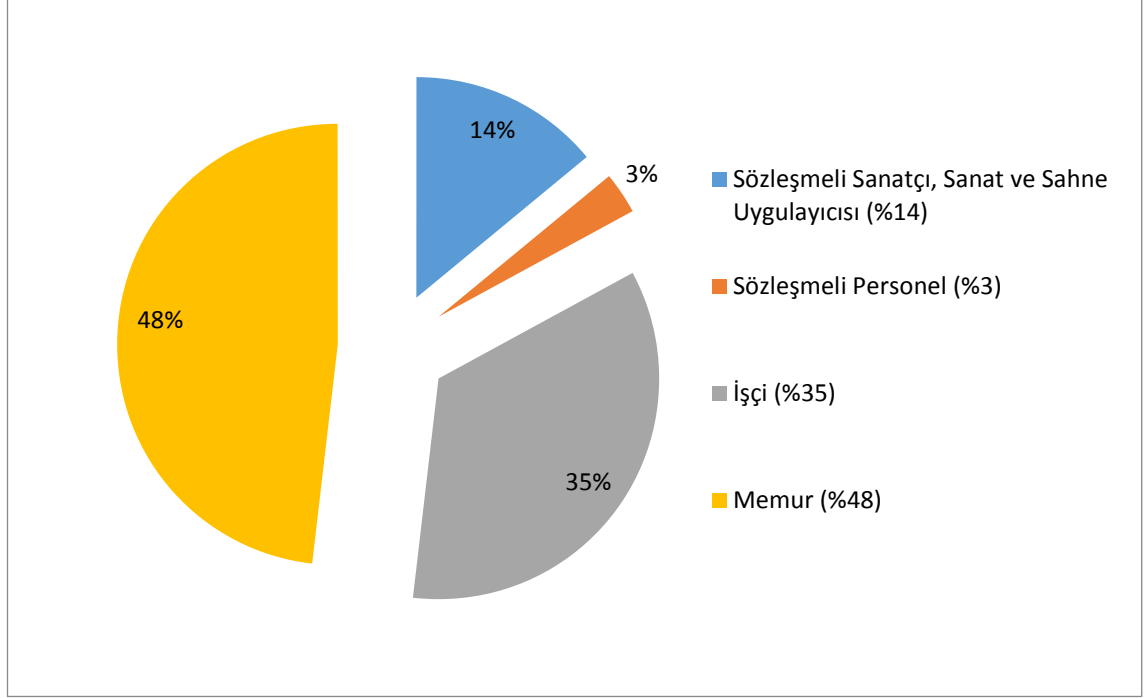
Tablo 3.1. EBB Personel İstihdam Dağılımı (2012-2013-2014)

	31.12.2012			31.12.2013			31.12.2014		
	Dolu Kadro	Boş Kadro	Toplam	Dolu Kadro	Boş Kadro	Toplam	Dolu Kadro	Boş Kadro	Toplam
Memur	289	1.430	1.719	463	1.184	1.647	570	1.036	1.606
Sürekli İşçi	393	432	825	367	458	825	412	413	825
Geçici İşçi	289	-	289	70	-	70	-	-	-
Sözleşmeli Personel	159	-	159	7	-	7	36	-	36
Sözleşmeli Sanatçı, Sanat ve Sahne Uygulamacısı	114	90	204	157	135	292	166	126	292
TOPLAM	1.244	1.952	3.196	1.064	1.777	2.841	1.184	1.575	2.759

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Faaliyet Raporu, 2014.

(*) Personel kadrolarında sayısal farklar yasalardan ve personel mevzuatından kaynaklanmakta olup, boş kadrolar ile istihdam, gerek hükümet ve bütçe politikaları ve personel teminindeki süreç, seçim, yasal mevzuat, nakil, emeklilik gibi koşullarla değişkenlik göstermektedir.

Grafik 3.1. EBB Personel İstihdam Dağılımı (2014)

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Faaliyet Raporu, 2014.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nde memur statüsünde çalışmakta olan personelin hizmet sınıflarına göre dağılımına bakıldığında; Din Hizmetleri sınıfında çalışan personelin oranı %0.18, Genel İdare Hizmetleri sınıfında çalışan personelin oranı %61.93 Sağlık Hizmetleri sınıfında çalışan personelin oranı %2.98, Teknik Hizmetler sınıfında çalışan personelin oranı %31.93, Avukatlık Hizmetleri sınıfında çalışan personelin oranı %1.05 ve Yardımcı Hizmetler sınıfında çalışan personelin oranı ise %1.93'tür.

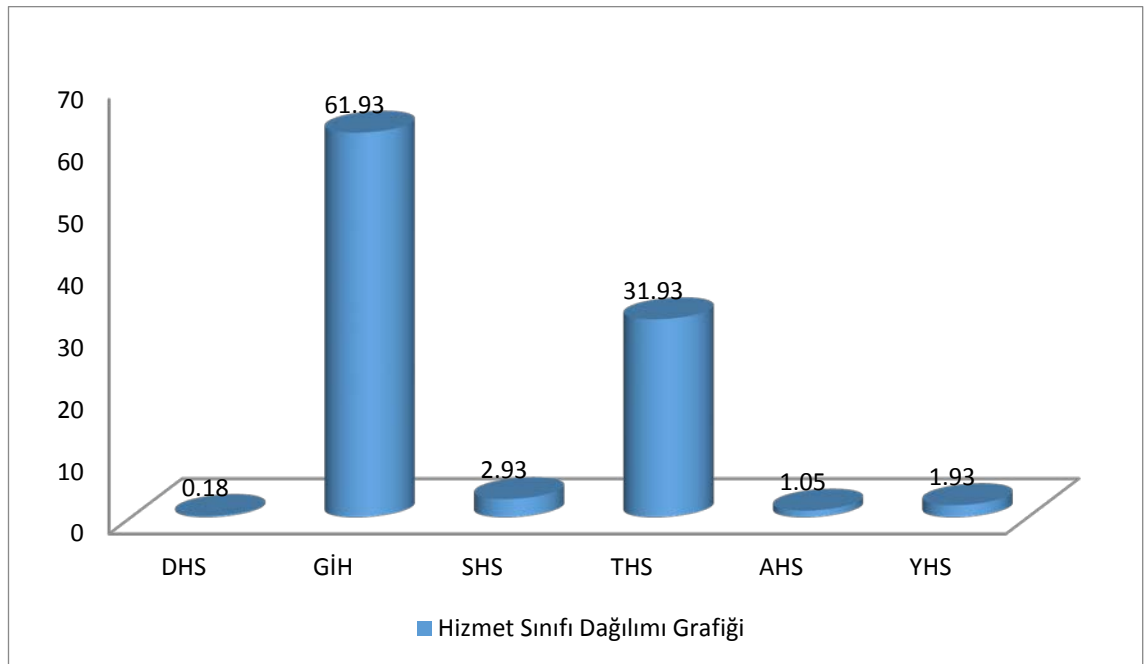
Tablo 3.2. EBB Hizmet Sınıfı Dağılımı (2014)

Hizmet Sınıfı		
DHS	Din Hizmetleri Sınıfı	1
GİH	Genel İdari Hizmetler Sınıfı	353
SHS	Sağlık Hizmetleri Sınıfı	17
THS	Teknik Hizmetler Sınıfı	182
AHS	Avukatlık Hizmetleri Sınıfı	6
YHS	Yardımcı Hizmetler Sınıfı	11
TOPLAM		570

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Faaliyet Raporu, 2014.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nde çalışmakta olan toplam 1.184 personelin 295'i kadın, 889'u erkektir.

Grafik 3.2. EBB Hizmet Sınıfı Dağılımı (2014)

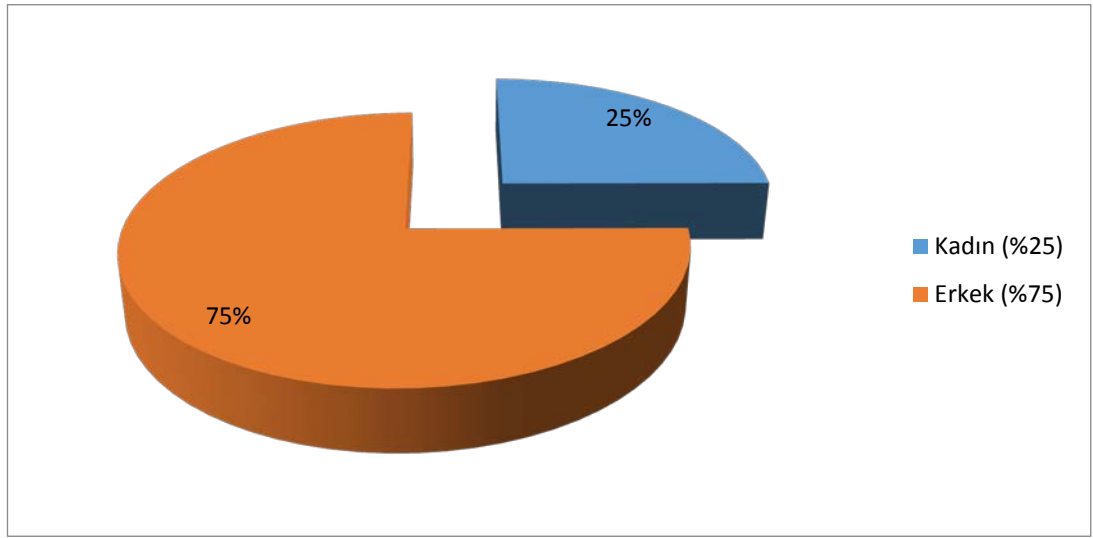
Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Faaliyet Raporu, 2014.

Tablo 3.3. EBB Personel Cinsiyet Dağılımı (2014)

Cinsiyet	Kişi
Erkek	889
Kadın	295
Toplam	1.184

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Faaliyet Raporu, 2014.

Grafik 3.3. EBB Personel Cinsiyet Dağılımı (2014)

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Faaliyet Raporu, 2014.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesinde çalışmakta olan;

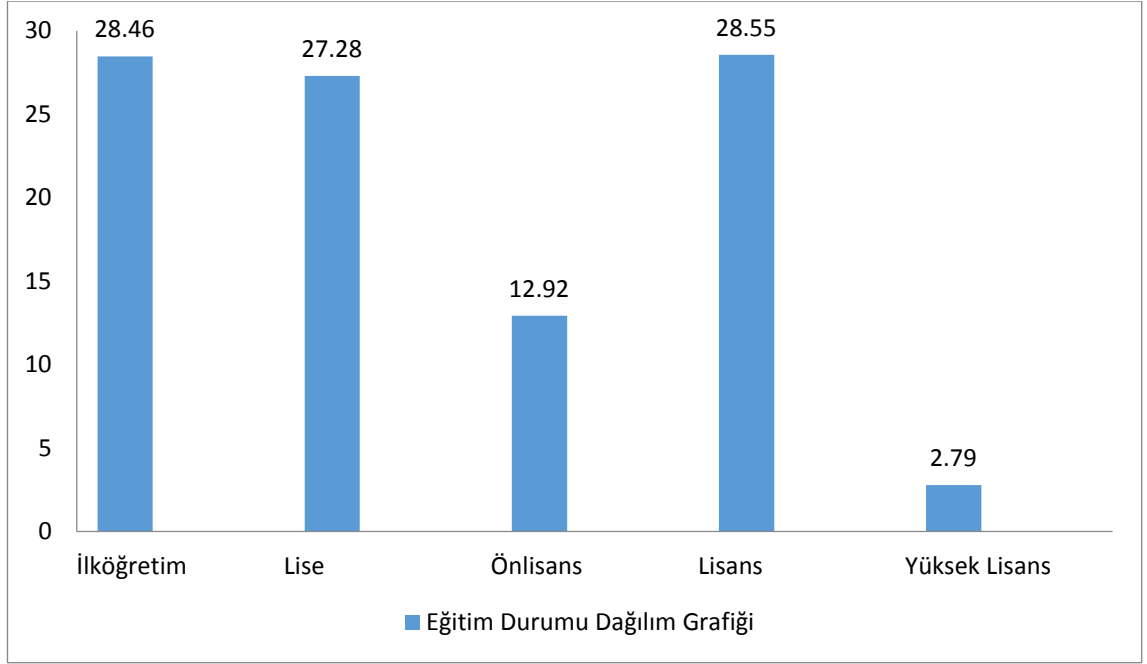
Memurların %18,42'si ilköğretim, %25,97'si lise, %20,70'i önlisans, %29,82'si lisans ve %5,09'u yüksek lisans mezunudur.

İşçilerin %50,48'i ilköğretim, %36,40' lise, %6,80'i önlisans, %5,83'ü lisans ve %0,49'u yüksek lisans mezunudur.

Sözleşmeli personelin %25,00'i lise, %13,89'u önlisans ve %61,11'i lisans mezunudur.

Sözleşmeli sanatçı, sanat ve sahne uygulatıcıların ise %14,46'sı ilköğretim, %9,64'ü lise, %1,21'i önlisans, %73,49'u lisans ve %1,20'si yüksek lisans mezunudur.

Grafik 3.4. EBB Personel Eğitim Durumu Dağılımı (2014)

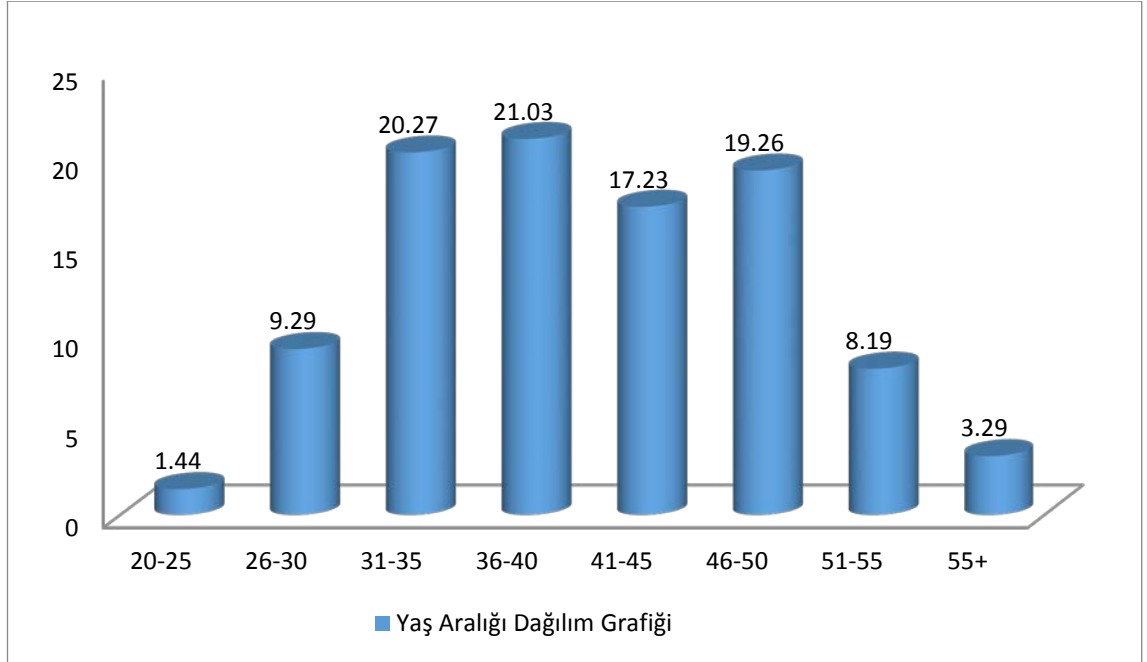
Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Faaliyet Raporu, 2014.

Tablo 3.4. EBB Personel Yaş Aralığı Dağılımı (2014)

Yaş Aralığı	Memur	İşçi	Sözleşmeli Personel	Sözleşmeli Sanatçı, Sanat ve Sahne Uygulamacısı	Toplam
20-25	13	-	4	-	17
26-30	64	5	15	26	110
31-35	105	65	9	61	240
36-40	104	90	3	52	249
41-45	83	98	4	19	204
46-50	103	119	-	6	228
51-55	66	29	-	2	97
55+	32	6	1	-	39
Toplam	570	412	36	166	1.184

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Faaliyet Raporu, 2014.

Grafik 3.5. EBB Personel Yaş Aralığı Dağılımı (2014)

Kaynak: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, Faaliyet Raporu, 2014.

Eskişehir sınırları içinde il ve ilçe belediyeleri olmak üzere toplam 32 belediye bulunmaktadır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi sosyal hizmet faaliyetlerini Kültür ve Sosyal İşler Dairesi Başkanlığı ve Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı koordinasyonunda gerçekleştirmektedir (EBB Faaliyet Raporu, 2014).

3.2.3. Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü

Ekonomik ve sosyal yönden muhtaç olduğu tespit edilen şehir halkının; maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması için sosyal yardımlar yapmak bu şubenin temel amacını oluşturmaktadır. Ödeneklerin yeterliği ölçüsünde bu hizmetlerden Eskişehir Büyükşehir Belediyesi mücavir alan sınırları içerisinde ikamet etmek koşuluyla;

- Hiçbir sosyal güvencesi olmayan ve/veya sosyal güvencesi olup da asgari düzeyde geçinmekte güçlük çeken kişi ve aileler,
- Evinde yemek yapamayacak durumda olan düzenli ve sağlıklı beslenme sorunu yaşayan muhtaç kişiler,

- Muhtaç, yaşlı ve engelliler, doğal afetler nedeniyle muhtaç duruma düşen aileler veya yakınlarını kaybederek kimsesiz ve korunmasız kalmış kişiler,
- Olağanüstü bir felaket hastalık veya kaza geçirerek belirli bir süre kendisinin ve geçindirmekle yükümlü bulunduğu aile fertlerinin temel ihtiyaçlarını karşılayamayacak durumda olanlar,
- Hayati tehlike arz eden ve ameliyat gerektiren durumlarla karşılaşan kişiler ile ekonomik yoksunluğu nedeniyle kendisini geçindiremeyecek durumda olan muhtaç kişiler,
- Büyükşehir belediyesi tarafından yapılan değerlendirmede yardıma ihtiyacı olduğuna karar verilenler, maddi sorunlarla karşılaşarak eğitimini devam ettiremeyecek duruma düşen ve/veya zorlanan ilköğretim, orta öğretim ve yükseköğretim öğrencileri yararlanmaktadır.

Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğünce amaç edinilen görevleri şu şekilde sıralayabiliriz (EBB Faaliyet Raporu, 2014):

- Şehirde yaşayan bireylerin yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesi için faaliyetler yapmak, işyeri, meslek, aile toplum ilişkisini kurmakta güçlük çeken bireylere psiko-sosyal danışmanlık hizmetleri vermek, kadın dayanışma ve danışma merkezinde şiddet gören kadınlara hukuki ve psikolojik destek vermek, gerektiğinde sağlık hizmet kuruluşlarına yönlendirmek, kadın sığınma evine yerleştirilmesine yardımcı olmak, sosyal kimlik kazandırmak için çalışmalar yapmak,
- Şehirde yaşayan muhtaç ve dar gelirli vatandaşlara gıda, yakacak, giysi, ev eşyası vb. yardımları yapmak, bu anlamda muhtaçları belirlemek, ihtiyaç durumlarına göre yapılacak yardımları ve miktarları belirlemek, Belediye sınırları içinde yaşayan fakir ve dar gelirli öğrencilere okul ihtiyaçlarını karşılamak amacıyla; giyim, kırtasiye malzemesi gibi yardımlar yapmak, Belediye sınırları içinde ve dışında, doğal afete uğramış bölgelere gerekli sosyal yardımları yapmak, belediye sınırları içinde yolda kalmış vatandaşların ulaşım masraflarını karşılamak, muhtaçlara ulaştırılmak üzere hayır sahipleri tarafından bağışlanan yiyecek, giyecek, yakacak, ev eşyası vb aynı yardımları muhtaçlara belirlenen kıstaslar çerçevesinde ulaştırmak, bağışlanan ikinci el giyecek

eşyalarını ihtiyaç sahibi vatandaşlara ulaştırmak için ikinci el giyim destek mağazasını işletmek,

- Sosyal (aynı ve nakdi) yardımlarda bulunmak isteyen vatandaşların ihtiyaç sahiplerine yardım ulaştırmasını sağlamada yardımcı ve aracı olmak,
- Daire Başkanlığının görev, yetki ve sorumluluğu dahilindeki konser, gösteri, seminer ve bu gibi organizasyonları düzenlemek,
- Kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörle işbirliği yapmak, koordinasyonu sağlamak, gerektiğinde işbirliği protokolü hazırlamak,

Müdürlüğün işlevlerine ilişkin görevlerin, Büyükşehir belediye Başkanlık Makamınca uygun görülen programlar gereğince yürütülmesi için karar vermek, tedbirler almak ve uygulamak hizmetleri sunulmaktadır.

3.2.4. Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezleri Şube Müdürlüğü

Bu şube müdürlüğünün amaç edindiği görevleri de aşağıdaki gibi sıralamak mümkündür (EBB Faaliyet Raporu, 2014):

- Vatandaşların eksik eğitimlerini tamamlaması için süreli bedelsiz eğitim imkanları hazırlamak, Şehirde yaşayanların çağımızın bilimsel, teknolojik, ekonomik, toplumsal ve kültürel gelişmelerine uyumların sağlayıcı eğitim olanakları hazırlamak,
- Vatandaşlarımıza toplu yaşama, dayanışma, yardımlaşma, birlikte çalışma alışkanlığı kazandırmak ve sosyalleşmelerine olan sağlamak,
- İşsiz ya da farklı bir iş kolunda isteyenlerin istihdamını sağlayıcı ve çalışanların hayat seviyelerinin yükseltici beceriler kazanmalarına yardımcı olmak, Tarım endüstri ve hizmet sektöründeki yeni teknolojilerin tanıtılmasına, yeni hizmet alanlarının geliştirilmesi, sanayinin ihtiyacı olan iş gücünün yetiştirilmesine yardımcı olmak için mesleki ve teknik içerikli eğitim çalışmalarını yapmak,
- Şehirde yaşayanların el becerilerini geliştirmeye yönelik düzenlenen kursların yanı sıra geleneksel el sanatlarının yaşatılması ve öğretilmesine yönelik kurslar düzenlemek,

- Kırsal kesimden göç edenlerin kent kültürüne uyum sağlamalarına yönelik eğitim çalışmaları yapmak, sağlık kuruluşları ve alan uzmanlarının iş birliğinde halk sağlığının korunması, aile planlaması, sağlıklı beslenme gibi konularla barınma, iyi bir üretici ve bilinçli bir tüketici olma niteliğini kazandırıcı çalışmalar yapmak, şehirde yaşayanlara serbest zamanlarını en iyi şekilde değerlendirme ve kullanma alışkanlıkları kazandırmak yeteneklerini sergileme ve geliştirme imkanları sağlamak,
- Alan araştırmaları sonucunda vatandaşların eğitime ihtiyaç ve taleplerini tespitte etmek,
- Kurs açılması için ilgili kuruluşlardan ve belediye yönetiminden gerekli onayları almak, kursları planlamak ve program içeriklerini belirlemek,
- Öğreticilerin çalışma ilke ve yöntemleri hakkında gerekli bilgileri vermek ve eksiklerini tamamlamak, eğitim plan ve programlarını hazırlamak, öğretim materyallerini temin etmek, kurs ortamını hazırlayarak eğitim donanımını tamamlamak,
- Kursiyer kayıt duyurularını yapmak, kayıtları almak, eğitim uygulamalarını ve öğreticileri denetlemek, öğreticilere çalışma ilke ve yöntemleri hakkında gerekli bilgileri vermek ve eksiklerini tamamlamak, öğrenme sürecini amaç, hedef, içerik, yöntem, verimlilik, ortam, araç, gereç, vb. bakımlardan değerlendirmek ve rapor etmek,
- Yukarıda anılan tüm eğitim faaliyetlerinde daire başkanlığına gönüllülük esasına göre başvuran uzman eğitimcilerin görevlendirilmesini yapmak, bunlar arasında iş bölümü yaparak denetimini sağlamak, kurslarla ilgili olarak protokol, sözleşme, rapor, proje, yönetmelik, yönerge genelge vb. belgeleri hazırlamak, yazılı belgelerde belirlenen hak ve sorumlulukları titizlikle takip etmek ve uygulanmasını sağlamak, Kurs yerlerinin elektrik, su, gaz, telefon, internet vb. abone işlemlerini yaptırmak, kira ve periyodik giderlerin zamanında ve doğru bir şekilde tahakkuk ettirmek,
- Kurs ürünlerini tanıtıcı ve kursiyerleri ekonomik bakımdan destekleyici nitelikte Pazar sergi, fuar, panayır kermes, satış mağazası oluşturmak vb. etkinlikleri düzenlemek ve bu amaçla düzenlenen organizasyonlara katılmak,

- Koroların, müzik gruplarının, folklor ve dans gruplarının lojistik ihtiyaçlarını karşılamak, bunlar için gösterileri organize etmek ,
- Kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları, dernekler ve özel sektörle işbirliği yapmak, koordinasyonu sağlamak, gerektiğinde işbirliği protokolü hazırlamak.

3.2.5. Engelliler Özel Hizmet Şube Müdürlüğü

Bu şube müdürlüğünün amaç edindiği görevler aşağıdaki gibi sıralanabilir (EBB Faaliyet Raporu, 2014):

- Engellilerin maddi ve manevi ihtiyaçlarının karşılanması için hertürlü sosyal hizmeti yapmak,
- Engellilerin maddi ve manevi ihtiyaçların karşılanması için her türlü sosyal hizmeti yapmak,
- Engellilerin sosyal sorunlarının önlenmesi ve çözümlenmesi ayrıca yaşam standartlarının iyileştirilmesi ve yükseltilmesi için sosyal faaliyetler düzenlemek,
- Engellilere ulaşımda kolaylık sağlamak için gerekli tedbirleri almak, engellilerin kullanımına uygun dizayn edilmiş toplu taşıma araçlarını hizmete sokmak ve toplu taşıma araçlarından ücretsiz veya indirimli yararlanmalarını sağlamak,
- Okullarda okuyan engelli öğrenciler için her türlü sosyal ve ekonomik yardımları yapmak, okullarına ulaşımlarını sağlamak,
- Engelli vatandaşlara engel durumlarına göre (tekerlekli sandalye, işitme cihazı, koltuk değneği, protez vb. araç gereç yardımı yapmak, bağışları kabul etmek, bağışlanan araç, gereçleri belirlenen kıstaslara göre engellilere ulaştırmak,
- Gelen talepleri, en etkin bir şekilde uygun aktivitelere dönüştürülmesi amacıyla ilgili kişi ve kurumlarla işbirliği yaparak planlamak, ilgili kuruluşlarla yapılacak çalışmalarda yer almak ve mesleki bilgi alışverişinde bulunmak Sivil toplum kuruluşları tarafından düzenlenecek sosyal ve kültürel etkinlikleri desteklemek,
- Kamu kurum ve kuruluşları, üniversiteler, yerel yönetimler, sivil toplum kuruluşları ve özel sektörler işbirliği yapmak, koordinasyonu sağlamak, gerektiğinde işbirliği protokolü hazırlamak,

- Müdürlüğün işlevlerine ilişkin görevlerin, Büyükşehir Belediye Başkanlık makamınca uygun görülen programlar gereğince yürütülmesi için karar vermek, tedbirler almak ve uygulamak hizmetleri sunulmaktadır.

EBB'nin son beş yıl içerisinde sosyal politika kapsamında verdiği hizmetlerin harcamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 3.5. EBB Sosyal Hizmet Harcamaları (TL)

	2010	2011	2012	2013	2014
Sağlık İşleri	2.285.024,53	2.227.038,64	2.526.694,46	3.587.496,66	6.010.890,18
Sosyal Hizmetler	1.553.553,23	2.452.470,97	5.117.554,32	6.854.047,25	8.239.561,47
Kültür ve Sosyal İşler	7.609.562,64	8.669.522,05	11.664.833,77	14.846.029,29	15.906.292,08
Genel Bütçe	139.634.868,16	163.170.257,53	212.295.845,17	374.774.581,61	365.179.438,37

Kaynak: EBB Faaliyet Raporu, 2010-2011-2012-2013-2014.

EBB'nin sosyal hizmetler kapsamında yaptığı harcamalar yıllar bazında incelendiğinde her yıl ayrılan bütçenin arttığı gözlemlenmektedir. Bu durumun genel bütçenin artışıyla doğru orantılı olduğu Tablo 3.5.'ten görülmektedir. Diğer yandan sosyal politikalar için harcanan bütçenin toplam bütçe içinde küçük bir yüzdeyi kapsadığı verilerden anlaşılmaktadır. EBB yıllık harcamaları içerisinde en çok bütçeyi, Fen İşleri Dairesi Başkanlığı, Ulaşım Dairesi Başkanlığı ve Mali Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na ayırmaktadır (EBB Faaliyet Raporu, 2010-2014).

EBB'nin sosyal politika uygulamalarını çocuk ve gençler, kadınlar, yaşlılar, engelliler, yoksullar ve diğer sosyal politika faaliyetleri altında eğitim ve sağlık açısından inceleyeceğiz.

3.3. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Politika Uygulamaları

3.3.1. Çocuk ve Gençlere Yönelik Sosyal Politikalar

Eskişehir nüfusunda yer alan çocuk ve gençlerin sayısı aşağıdaki tablo ile gösterilmiştir.

Tablo 3.6. Eskişehir 2014 Yılı Cinsiyet ve Yaşa Göre Nüfus Dağılımı

Yaş Aralığı	Kadın	Erkek	Toplam
0-4 Yaş	22.883	24.355	47.238
5-9 Yaş	23.948	25.111	49.059
10-14 Yaş	24.218	25.672	49.890
15-19 Yaş	28.908	29.964	58.872
20-24 Yaş	34.197	37.038	71.235

Kaynak: TÜİK, 2014

Türkiye Nüfusu 2014 yılı sayımlarına göre toplam 77.695.904 kişidir. Bu nüfusun 38.984.302'si erkek ve 38.711.602'si kadındır. Genel nüfus içinde 0-24 yaş arası yaklaşık 32.000.000 kişi bulunmaktadır. Bu yaş aralığında da genel nüfusta görüldüğü gibi cinsiyetler neredeyse eşit dağılmaktadır. Yine 2014 sayımlarına göre Eskişehir'in nüfusu toplam 812.320 kişidir. Türkiye nüfusunun yaklaşık %1'i Eskişehir'de yaşamaktadır. Türkiye nüfusu içerisinde genç nüfus yaklaşık %41 iken Eskişehir nüfusunun %34'ü bu gruba dahil olmaktadır (TÜİK, 2014).

EBB, semtlerde kurduğu çocuk ve gençlik merkezleri ve özel olarak çocuklara uyguladığı projeler ile psikolojik danışmanlık, eğitim ve öğretime rehberlik, sportif, sanatsal ve kültürel faaliyetlere katılımın sağlanması gibi pek çok faaliyette bulunmaktadır.

EBB'nin çocuk ve gençlere yönelik sosyal politika uygulamalarını aşağıdaki gibi incelemek mümkündür.

3.3.1.1. Es Çocuk Evi

2011 yılında faaliyete geçen Es Çocuk Evi, AB Merkezi Finans İhale Birimi'nden hibe almaya hak kazanılarak kurulmuştur. Okul öncesi eğitimi alma şansına sahip olmayan 36-60 ay yaş grubu çocuk, tam donanıma sahip Es Çocuk Evi'nde yaşlılarıyla aynı koşullarda okul öncesi eğitimden yararlanarak fırsat eşitliğine sahip olmuştur. Bu projenin hayata geçirilmesiyle Eskişehir'deki okullaşma oranına da katkıda bulunulmuştur (EBB Faaliyet Raporu, 2014).

Türkiye'de ilk kez, ebeveynlerinden birisi cezaevinde olan çocuklar ve ailelerine destek olmak adına hayata geçirilmiş bir projedir. Gelirleri olmadan, tek başlarına mücadele vermek, bu süreçte de çocuklarının ihtiyaçlarını karşılamak zorunda kalan eşi cezaevinde olan kadınların, sosyal açıdan da geliştirilmesi bu proje kapsamındadır (EBB Faaliyet Raporu, 2014).

Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü bünyesinde bulunan Es Çocuk Evi'nde ebeveynlerinden birisi cezaevinde olan 36-60 ay yaş grubu çocuk ile sosyo-ekonomik yönden dezavantajlı ailelerden gelen aynı yaş grubuna mensup, toplam 42 çocuğa okul öncesi eğitim olanağı sunulmaktadır.

Ayrıca hedef kitle olan çocukların ve ailelerinin karşı karşıya kaldıkları psiko-sosyal sorunlarla baş etme konusunda Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezindeki psikologlardan sürekli destek alınmaktadır. Gereken durumlarda proje iştirakçisinin psikolog ve psikiyatristlerine de başvurulmaktadır. Okul yönetimi ile işbirliği içinde ailelerin ve çocukların sorunları belirlenmekte, çözümü konusunda gerekli yardımlar yapılmaktadır. Psiko-sosyal sorunlar dışında çocukların ve ailelerinin sağlık sorunlarını da yakından izlenmekte ve destek sağlanmaktadır. Gerekli sağlık taramaları gerçekleştirilerek; ihtiyaç duyulan dış tedavileri de yine Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezindeki dış polikliniği tarafından yapılmaktadır.

Aşı yapımı, sanatsal faaliyetler, psikolojik ve rehberlik hizmetleri, aile eğitimleri ve geziler proje kapsamında gerçekleştirilen faaliyetlerin bazılarıdır.

3.3.1.2. Çocuk Hakları Birimi

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na bağlı bulunan Çocuk Hakları Birimi Mart 2011 yılından beri faaliyet göstermektedir. Bu birimin amaçları (EBB Faaliyet Raporu, 2014);

- Çocuk haklarını yerel yönetimlerin gündemine getirmek ve ülke genelinde Birleşmiş Milletler Çocuk Hakları Sözleşmesi'nin bütünüyle uygulanmasını teşvik etmek,
- Sözleşmenin öngördüğü çocuğun yüksek yararı ilkesini, çocukla ilgili taraflara benimsetmek,
- Uygulamada çocuğa yönelik haksızlıkları ve ortaya çıkan sorunları araştırmak, çözüm önerileri geliştirmek,
- Türkiye'de çocuğun yaşama, gelişme, korunma ve katılım haklarının, Birleşmiş Milletlerin öngördüğü evrensel standartlara ulaştırılması için her türlü etkinliği gerçekleştirmek ve bu alanda eğitim hizmeti vermektir.

Genel olarak öğrencilerin; insan hakları ve demokrasi ilkelerine saygı duyabilme, kendine ve çevresindekilere güven duyabilme, yeteneklerini geliştirebilme, bunları kendisinin ve toplumun yararına kullanabilme, çevreyi koruma bilinciyle hareket edebilme, girişimci olabilme ve bunu sürdürebilme, yeni durum ve ortamlara uyabilme, bireysel farklılıklara saygılı olabilme, farklı görüş, düşünce, inanç, anlayış ve kültürel değerleri hoşgörü ile karşılayabilme, bireysel olarak veya başkalarıyla işbirliği içinde çevresindeki toplumsal sorunlarla ilgilenebilme ve bunların çözümüne katkı sağlayacak nitelikte projeler geliştirebilme ve uygulayabilme becerilerinin kazandırılması bu birimin hedefleridir (EBB Faaliyet Raporu, 2014).

Birimin yaptığı etkinlikler ise aşağıdaki gibidir:

- Yerel Düzeyde Çocuk İstismarını ve İhmalini Önleme Çalıştayı
- Çocuğa yönelik Şiddet ve Çocuk Kayıpları Paneli
- Çocuk Koruma Alt Komisyon Toplantıları
- Eğitim Günleri
- İç Göç Uygulama Planı
- Çocuk Korumada Siyasetçilerin Önderliği Paneli

Bu birim ayrıca birçok eğitim düzenlemiştir. Bu eğitimlerin bazıları ve içerikleri özetle şu şekildedir (EBB Faaliyet Raporu, 2014):

Beşte Bir Kampanyası (Anasınıfı ve Rehber Öğretmenlere):Uluslararası Çocuk Merkezi (ICC) işbirliği ile yürütülen ve çocukların cinsel istismardan korunması kapsamında başlatılan Beşte Bir Kampanyası (One in Five) anasınıfı ve rehber öğretmenler katılımıyla gerçekleştirilmiştir. Katılımcılara konuyla ilgili birçok eğitim verilmiştir. Ayrıca bu kampanya aynı içerikte anasınıfı öğretmenleri ve ebeveynlere de verilmiştir.

- **Bursa 3. Uluslararası Çocuk Hakları Film Festivali:** Bursa Çocuk Hakları Kültür ve Sanat Deneği tarafından düzenlenen festival kapsamında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Çocuk Hakları Birimi Çocuk Hakları Atölyesi düzenlemiştir. Çocuk hakları konusunda bilinçlendirme ve farkındalık yaratılarak interaktif çalışmalar yapılmış, çocuk ve insan hakları konusunda düşünceleri sağlanmıştır.
- **Yaz Okulları Çocuk Hakları Atölyeleri:** Çocukların haklarının öğretilmesi, temel özgürlüklere ve bireysel farklılıklara saygının güçlenmesi ve farkındalık yaratılmasını sağlayan 4 hafta süreli atölye çalışmaları 78 çocukla gerçekleştirilmiştir.
- **Dünya Kız Çocukları Günü “Benim Madam Currie’m Projesi:** Bu projede dört bilim kadınının hikayelerinin anlatıldığı çizgi film gösterisi yapılmış ve kız çocuklarına yönelik kalıplaşmış meslek algıları üzerine düşünülmesi sağlanmıştır.
- **Çocuk Hakları Grafik Atölyesi:** Çocuk haklarının ve farkındalığının sanatsal çalışmalar ve görsel becerilerle sağlanmasının hedeflendiği çalışmada çocuklar sanatsal becerilerini sergiledikleri tasarımlarla çocuk haklarını 78 billboardda tüm Eskişehir halkına görünür kılmışlardır.
- **Öğrenci Ödevlerine Veri Sağlama:** Yıl içerisinde ilköğretim, lise ve üniversite öğrencilerinin ders ödevleri kapsamında Belediye ile ilgili yaptıkları araştırma ve röportaj çalışmalarına destek verilmiştir.

3.3.1.3. Yaz Okulları

EBB Eğitim Merkezi'nde eğitimde fırsat eşitliği yaratabilmek amacıyla sosyo-ekonomik olanaksızlıklar nedeniyle yaz tatillerini etkin bir biçimde geçiremeyecek çocuklara yönelik yaz okulları düzenlenmektedir. Bu kurslarda futbol, voleybol, basketbol, masa tenisi, resim, müzik, bilgisayar, yabancı diller, satranç, genel kültür ve genel yetenek dallarında eğitim verilmektedir.

Tablo 3.7. Yaz Okulu Hizmet İstatistikleri

	2010	2011	2012	2013	2014
Çocuk Sayısı	681	650	650	650	609

Kaynak: EBB Faaliyet Raporu, 2010-2011-2012-2013-2014.

3.3.2. Kadınlara Yönelik Sosyal Politikalar

Günümüzde kadına yönelik şiddetin devam ettiği ortamda hala ataerkil izler taşıyan kültürümüz dahilinde kadınlara yönelik sosyal politikalar ayrı bir önem taşımaktadır. 2014 yılı itibariyle Eskişehir'in 812.320 kişilik nüfusunun 407.067'sini kadınlar oluşturmaktadır. Bu bağlamda Eskişehir Büyükşehir Belediyesi kadınlar için çeşitli projeler geliştirmiş ve geliştirmeye devam etmektedir. Bu bölümde kadına yönelik Eskişehir'de uygulanan sosyal politikalar genel hatlarıyla alt başlıklar halinde açıklanmıştır.

3.3.2.1. Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi

Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine başvuran ayrımcılığa ve şiddete maruz kadınların güçlendirilmesi, bilgilendirilmesi, bilinçlendirilmesi, desteklenmesi ve kadınlar arasındaki dayanışmayı arttırmak amacıyla; hukuksal ve psikolojik danışmanlık hizmetleri ve sağlık kuruluşlarına ulaşmaları yönünde destek verilmektedir.

Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi 2008 yılından itibaren çalışmalarını Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na bağlı olarak sürdürmektedir.

Kadın Danışma Merkezleri, ayrımcılığa ve şiddete maruz kalan kadınların, yaşadıkları şiddetle mücadele ederken yalnız olmadıklarını hissettirmek ve şiddetle mücadele yolları hakkında bilgilendirme sağlamaktır. Merkeze başvuranlar dinlenmekte, kadınları güçlendirici grup çalışmaları yapılmakta, psikolojik, hukuki, sağlık ve sosyal alanda danışmanlık sağlanmakta, ihtiyacı olanlar sığınma evine yönlendirilmekte, tıbbi ve ekonomik destek alabileceği mekanizmalara ulaşmalarına destek olunmaktadır. Kadına yönelik şiddet ve şiddetle mücadele konusunda bilgilendirici faaliyetler yürütmek, şiddetle mücadele araçlarının ihtiyaca uygun biçimde işleyip işlemediğini izlemek, şiddetle mücadele konusunda edinilen deneyimleri bilgiye dönüştürmek, şiddetle mücadele faaliyetlerine gönüllü destek vermek isteyen kadınları bilgilendirmek ve yönlendirmek, araştırmalar ışığında kadına yönelik şiddetle mücadele stratejileri oluşturmak, merkezin temel faaliyetleri arasındadır.

Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi kadına yönelik şiddetle mücadele konusunda; hastaneler, polis merkezleri, baro, valilik-kaymakamlık, belediyeler, sığınma evleri, üniversiteler, SHÇEK, İŞ-KUR, sivil toplum örgütleri ve medya gibi pek çok kurum ve kuruluş ile işbirliği halinde çalışmaktadır (EBB Faaliyet Raporu, 2014).

Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi'ne 2014 yılı itibari ile toplamda 1.529 kişi başvuruda bulunmuştur. Bu başvurular gruplandırıldığında en fazla başvurunun aşağıdaki alanlarda yapıldığı görülmektedir:

- **Psikolojik Danışmanlık Hizmeti:** Psikolojik danışma hizmetinden yararlanmak için Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezine başvuruda yapan kadınlar ile ön görüşmeler yapılmış, hayat öyküleri alınmış, aile görüşmeleri yapılmıştır. Kadınlarla yapılan görüşmelerde uygulanan psikolojik test değerlendirmelerine göre, kadınlara gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve ihtiyaçlarına göre ilgili yerlere yönlendirilmişlerdir.
- **Sağlık Alanında Yönlendirme:** Sağlık alanında danışmanlık hizmeti almak için başvuruda bulunan kadınlar ihtiyaçları doğrultusunda gerekli aile hekimlikleri,

sağlık ocakları ve hastanelere yönlendirilmiş ve bu doğrultuda gerekli bilgilendirme ve bilinçlendirme çalışmaları yapılmıştır.

- **Hukuki Danışmanlık Hizmeti:** Hukuki danışmanlık hizmetinden yararlanmak için başvuruda bulunan kadınlar, içinde buldukları durumlarına göre ihtiyaçları doğrultusunda 4320 sayılı kanun, nafaka, icra işlemleri, davalar, kadın hakları gibi konularda bilgilendirilmiş ve gerekli görülen ilgili yerlere yönlendirilmiştir. Ayrıca gerekli durumlarda da avukat ile görüşmelerinde aracı olunmuştur.
- **Sosyal Danışmanlık Hizmeti:** Sosyal danışmanlık hizmetinden yararlanmak için başvuruda bulunan kadınların, kurumsal işbirliği yapılmış (Kaymakamlık, Valilik Sosyal Yardımlaşma Müdürlüğü, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sosyal Yardım ve Hizmetleri Şube Müdürlüğü (kömür, eşya, erzak yardımı için), Sosyal Güvenlik Kurumu (maaş, güvence), Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü (okul öncesi kreş, para yardımı, sosyal destek), Emniyet Müdürlüğü, İŞKUR, Halk Eğitim Merkezi (meslek edindirme kursları ve açıktan ilköğretim-lise için), Gençlik Danışma ve Belediyenin 2. El Giysi Mağazası yönlendirmeleri yapılmıştır.
- **Sığınma Evi:** Sığınma evine ihtiyaç duyan kadınlara sığınma evlerinin durumu, evlerdeki boş kontenjan durumu, evlere yerleşme süreci dikkate alınarak sığınma evleri ile ilgili bilgilendirme ve yönlendirme yapılmıştır.

Tablo 3.8. 2010-2014 Yılları Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi Hizmet İstatistikleri

	2010	2011	2012	2013	2014
Psikolojik Danışmanlık Hizmetleri (Kişi)	438	438	360	882	762
Sağlık Alanında Yönlendirme (Kişi)	112	152	118	475	723
Hukuki Danışmanlık Hizmeti (Kişi)	298	210	213	494	194
Sosyal Danışmanlık Hizmeti (Kişi)	163	344	281	310	251
Sığınma Evlerine Yönlendirilme (Kişi)	32	35	27	15	29

Kaynak: EBB Faaliyet Raporu, 2010-2011-2012-2013-2014.

3.3.2.2. Eşitlik Birimi

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'ne bağlı hizmet veren cazibe merkezleri, kültür-sanat etkinlikleri, sosyal yardım ve eğitim hizmetlerinden yararlanan kişilerin cinsiyet ve yaşa göre dağılımının verileri toplanmaya başlanmıştır. Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin 2015-2019 stratejik planı ile ilgili yapılan eğitimde stratejik planın toplumsal cinsiyet eşitliği açısından analiz edilmesi, toplumsal cinsiyete duyarlı performans kriterlerinin belirlenmesi, daire başkanlıklarında toplumsal cinsiyete duyarlı bütçeleme ve buna dayalı performans göstergesi belirlenmesi üzerine çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Ancak 2014 verilerine bakıldığında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin istihdam ettiği kadın sayısı %25 oranındadır. Bu birimin gerçekleştirdiği bazı faaliyetler ise aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- **Birleşmiş Milletler Kadınların İnsan Haklarının Geliştirilmesi Toplantısı:** Bu etkinlikte toplumsal cinsiyete dayalı bütçelemeyle ilgili eşitlik birimince sunumlar yapılmıştır.
- **Duvar Gazetesi:** Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi, Eskişehir Kent konseyi Kadın Meclisi ve Duvar Gazetesi işbirliğiyle oluşturmuştur. Basında kadının olumsuz haberlerde değil, görülmek istenilen olumlu manşetlerde yer alabilmesi ile ilgili farkındalık yaratmak adına gerçekleştirilen projeye destek sağlanmıştır.
- **Eskişehir Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Çalıştayı:** Çalıştayda eşitlik biriminin yaptığı projeler sunulmuş uygulama için çözüm önerileri tartışılmıştır.
- **Toplum Cinsiyet, Şiddet ve Hukuk Eğitimi:** Konuyla ilgili eşitlik birimi organizasyonu ile hizmet içi eğitim gerçekleştirilmiştir.

3.3.2.3. Maya Mikro Kredi

Maya, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi ve Kadın Emegini Değerlendirme Vakfının (KEDEV) ortaklaşa olarak yürüttüğü bir projedir. Mart 2010'da başlayan projenin amacı daha iyi bir yaşam için kadınlara destek vermektir.

Maya kredisi; evde, dükkanda, pazarda ya da tezgahta yapılan işleri geliştirmek veya ilk kez bir iş kurmak için nakite ihtiyaç olması durumunda kadınlara verilen mikro kredidir.

Bu kadın girişimciler arasında kuaför salonu, çiçekçi, pazarlamacı, ev yemekleri yapımı gibi iş dallarında dükkan açan ya da mevcut işini geliştiren kadınlar bulunmaktadır (EBB Faaliyet Raporu, 2014).

Tablo 3.9. Maya Kredi İstatistikleri (2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Kredi Verilen Kadın Sayısı	310	587	593	645	714

Kaynak: EBB Faaliyet Raporu, 2010-2011-2012-2013-2014.

3.3.3. Engellilere Yönelik Sosyal Politika Uygulamaları

Eskişehir’de il sınırları içinde yaşayan engellilerin, içinde bir başkasına ihtiyaç duymaksızın rahatça dolaşmalarını sağlayacak, erişilebilir bir kent olma yolunda çalışmalar yürütülmektedir. Bu bağlamda Engelliler Birimi oluşturulmuş ve projeler bu birim aracılığıyla gerçekleştirilmektedir.

3.3.3.1. Engelli Birimi

Engelli birimi 2010 yılından itibaren çalışmalarını Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı’na bağlı olarak devam ettirmektedir. Bu birim engellilerin hayatlarını kolaylaştırma, sosyal kültürel anlamda destek olmak amacıyla il ve il dışında bulunan kamu kurum ve kuruluşları ve ayrıca öncelikli olarak engelli dernekleri olmak üzere farklı derneklere de işbirliği içerisinde çalışmaktadır. Bu birim engel gruplarına göre başvuruda bulunan engelli vatandaşlara ihtiyaçları doğrultusunda talep ettikleri araç-gereç, servis imkanı (şehir içi ve dışı), ücretsiz müze girişi gibi hizmetler vermektedir. Birimin verdiği hizmetleri aşağıdaki alt başlıklar oluşturmaktadır (EBB Faaliyet Raporu, 2014):

- **Rehberlik ve Danışmanlık Hizmetleri:** Engelli birimi şahsen ya da telefonla müracaat eden engelli vatandaşlara, personel ve hizmetler hakkında gerekli bilgileri vermektedir. Ayrıca engelli bireyi hizmet alacağı birime yönlendirmekte

ve verilen hizmetin takibini yapmaktadır. Engellilere hizmetin ulaşip ulaşmadığı denetlenmekte, memnuniyetsizlik durumunda gerekli önlemler alınmaktadır.

- **Sosyal-Kültürel Hizmetler:** Engelli bireylerin topluma, toplumun engelli bireylere bakış açısını daha duyarlı hale getirmek amacı ile Belediye ve diğer birimlerle, ayrıca diğer kurum kuruluş ve derneklerle işbirliği içerisinde piknik, gezi programları, özel gün kutlamaları, eğlence ve konser programları, panel, konferans, söyleşi programları düzenlenmektedir. Yol, yemek ve ücretleri de belediye tarafından karşılanmaktadır. 2014 yılı içerisinde bedensel, görme, işitme ve zihinsel engelli derneklerinin başvuruları doğrultusunda engellilerin 44 kez şehir içi ulaşmaları engelli servis araçlarıyla sağlanmıştır.
- **Ulaşım Hizmetleri:** Öncelikli olarak ortopedik engellilerin kent içi ve hastane ulaşmaları için asansörlü araçlarla hizmet verilmektedir. Bu hizmetlerden faydalanmak isteyen üyeler, randevu aldıkları takdirde belirttikleri saatte evlerinden alınarak gidecekleri hastaneye bırakılmakta ve dönüş saatlerinde de hastaneden alınarak evlerine götürülmektedirler. Servis araçlarını kullanan engelli vatandaşlardan eğitim öğretim yılı başında dilekçeleri alınmış ve dilekçe ile başvuran tüm engelli öğrencilerin taşımacılığı yapılmıştır. 2014 yılı içerisinde servislerden toplam 84 kişi yararlanmıştır. Diyaliz servis aracı yılın ilk altı ayı hizmet vermiş olup sağlık kuruluşlarının söz konusu servisi kendi imkanları ile sağlamalarından dolayı bu hizmete son verilmiştir. Diyaliz aracından 2014 yılının ilk altı ayında 45 vatandaş yararlanmıştır. Yine 2014 yılı içerisinde engelli servis aracından 40 engelli vatandaş yararlanmıştır. Çalışan, öğrenci ve çeşitli işleri olup (hastane, adliye vb.) ulaşımını sağlayamayan engelli vatandaşlara da aynı hizmet verilmiştir.
- **Engellilere Verilen Araç-Gereçler:** Engelli birimine resmi dilekçe ile başvuran ve maddi olanaksızlıklardan dolayı temin edemeyen bedensel, zihinsel, işitme ve görme engelli vatandaşlara gerekli evrakları tamamlandıktan ve birimce gerekli araştırmaları yapıldıktan sonra ihtiyaç duydukları araç ve gereç yardımları yapılmaktadır.
- **Diyaliz Hastaları Servisi:** Bu servis gün içinde toplam 3 sefer yapmaktadır. Her sefer için 15 hasta götürerek tedavi sonucu evlerine ulaştırmaktadır. Seferler

sabah 05.15'te başlayıp akşam 23.30'da bitmektedir. Günlük toplam 45-47 diyaliz hastası bu servisten yararlanmaktadır.

- **Engelliler Servis Aracı:** Engelli vatandaşların ulaşım sorunlarını gidermek kentteki yaşamlarını kolaylaştırmak amacıyla, sabah işlerine ve okullarına ulaşımını sağlamak için hazırlanan güzergahla ring servisleri yapılmaktadır. Sabah 06.00 da başlayan akşam 23.00'e kadar devam eden hizmet en uzaktaki engelli vatandaşın kentteki merkeze ulaşarak banka, sağlık, alışveriş ve gezmek gibi ihtiyaçlarını da karşılamaktır. Ayrıca çeşitli Engelli Derneklerinin etkinliklerinde de gerekli olduğu zamanlarda kullanılmaktadır.
- **İşitme Engelliler Servisi:** İşitme engelli çocukların Anadolu Üniversitesi Merkezi'ne ulaşımını ücretsiz olarak 1 minibüs ve 1 otobüsle yapılmaktadır. Bu servisten 65 çocuk yararlanmaktadır.

Tablo 3.10. Engelli Vatandaşlara Verilen Hizmet İstatistikleri

	2010	2011	2012	2013	2014
Tekerlekli Sandalye Temini (Kişi)	10	7	11	19	55
Akülü Engelli Aracı Temini (Kişi)	1	4	4	4	9
Koltuk Değneği Temini (Kişi)	-	2	2	3	6
Görme Engelli Bastonu (Kişi)	-	-	-	2	12
Elektrolarenks Cihazı	-	-	-	1	4
FM Cihazı	-	-	-	1	8
Hasta Yatağı Yardımı	-	-	-	6	6

Kaynak: EBB Faaliyet Raporu, 2010-2011-2012-2013-2014.

Engelli Birimi'nin bazı faaliyetleri aşağıdaki gibi sıralanabilir (EBB Faaliyet Raporu, 2012-2014):

- Eskişehir İşitme Engelliler Spor Kulübü Derneği'nin müsabakaları için engelli servis araçları tahsis edilmektedir.

- Eskişehir İşitme Engelliler Spor Kulübü Derneği'nin Bursa İli Nilüfer ilçesine futbol müsabakası için gitmelerinde engelli servisi tahsis edilmiştir.
- Otistik Çocuklar Farkındalık Derneği üyesi engelli vatandaşlar için Anadolu Üniversitesi İki Eylül Kampüsü'ndeki etkinlikleri için servis aracı tahsis edilmiştir.
- Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı'nın düzenlediği Otizm Günü toplantısına katılım sağlanmıştır.
- Görsem Görme Engelliler Derneği üyesi 46 kişi için yapılacak geziye ve Görsem Görme Engelliler Spor Kulübü Derneği'nin Adıyaman'da gerçekleşecek Futbol müsabakasına gitmeleri için engelli aracı tahsis edilmiştir.
- Eskişehir İşitme Engelliler Spor Kulübü Derneği'nin Kütahya'da gerçekleşen futbol müsabakası için ve Samsun Bafra ilçesinde gerçekleşen futbol müsabakası için engelli servis aracı tahsis edilmiştir.
- Görder Görmeyenleri Koruma Derneği Konya Şubesi'nden gelen 100 kişiye, Ankara Kazan Mesleki ve Teknik Anadolu Lisesi'nce belirlenen öğrenci ve öğretmenlere Eskişehir'in tarihi ve kültürel yerlerini tanıtım gezisi gerçekleştirilmiştir.
- Umudun Çocukları Engelliler Dayanışma, Yardımlaşma ve Bilinçlendirme Derneği üyelerinin engelli servis aracıyla Ankara'ya günü birlik ulaşımı sağlanmıştır.
- Büyükşehir Belediyesi tarafından belediye yemekhanesinde engelli vatandaşlar için düzenlenen iftar yemeğine katılım sağlanması amacıyla engelli dernekleri ile gerekli koordinasyon sağlanmıştır.
- Görsem Görme Engelliler Dayanışma Derneği üyesi 24 kişilik bir grubun Balıkesir ili Erdek İlçesi Avşa Adası'na ulaşımı sağlanmış, yine aynı derneğin Ramazan ayı boyunca verdiği iftar yemekleri için malzemeler ve su ihtiyaçları Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğüne bildirilmiş ve gerekli destek sağlanmıştır.
- Ankara Saray Rehabilitasyon Merkezi'nden gelen 20 engelli vatandaşa Eskişehir'in tarihi ve kültürel yerlerini tanıtım gezisi düzenlenmiştir.
- KETEM (Kanser Erken Teşhis, Tarama ve Eğitim Merkezi) ve Eskişehir büyükşehir Belediyesi Kadın Danışma ve Dayanışma Merkezi işbirliği ile

kırsaldaki kadınlara kanser taraması için Sarıcakaya İlçesi İydir Mahallesi'nden 70, Sarıcakaya İlçesi Bilalhabeşi Mahallesi'nden 25, Sarıcakaya İlçesi Fatih Mahallesi'nden 17, Sivrihisar İlçesi Dümrek Mahallesi'nden 40, Sivrihisar İlçesi Kırmızı toprak Mahallesi'nden 19 kadına kanser taraması için servis aracı sağlanmıştır.

- Aktif görme Engelliler Derneği üyesi 25 engelli vatandaşa Eskişehir'in tarihi ve kültürel yerlerini tanıtım gezisi düzenlenmiştir.
- Eskişehir Aile ve Sosyal Politikalar İl Müdürlüğü dünya engelliler günü için yapılan toplantıya katılım sağlanmıştır.
- Dünya engelliler Farkındalık günü etkinlikleri kapsamında 'Bir Dilek Tut' dilek balonu uçurma etkinliği yapılmıştır.
- Engelleri Kaldır Etkinliği'ne katılım sağlanmış ve İÇEM öğrenci ve öğretmenlerinin ulaşımı sağlanmıştır.
- Anadolu üniversitesi Engelli Öğrenciler Birimi'nin hazırladığı Film gösterimi için Yunus Emre Kampüsü'ne engelli vatandaşların ulaşımı sağlanmıştır.

3.3.4. Yaşlılar İçin Sosyal Politika Uygulamaları

Eskişehir Sosyal Hizmetler Müdürlüğü, yaşlılar için Yaşlı Bakım ve Rehabilitasyon merkezlerinde hizmet vermektedir. Yaşlılara, bu merkezlerde istedikleri kadar vakit geçirebilme imkanları tanınmaktadır. Büyükşehir Belediyesi, 65 yaş ve üstü için indirimli kent içi taşıma hizmeti vermektedir. Yaşlılar, 10.00-15.00 saatleri arasında toplu taşıma araçlarından 85 kuruş ödeyerek yararlanmaktadır. Büyükşehir Belediyesi, yardıma muhtaç yaşlılar için de serbest geçiş pasosu vermektedir (EBB Faaliyet Raporu, 2014). Bu hizmetlerin dışında yaşlılara yönelik bazı sosyal politika çalışmaları aşağıdaki gibidir.

3.3.4.1. Yaşam Köyü ve Alzheimer Merkezi

Alzheimer hastalığı, günümüzde bakım zorluğu ve bakım maliyetleri açısından özellikle dar gelirli aileler üzerinde büyük bir yük oluşturmaktadır. Eskişehir'de yaşayan Alzheimer hastaları ve aileleri ise "Yaşam Köyü ve Alzheimer Merkezi Projesi" ile bu

imkandan yararlanabilmektedirler. TOKİ'den arsa karşılığı alınan 54 villada oluşturulan Yaşam Köyü, Alzheimer hastalığı, engelli yaşlılar ve sağlıklı yaşlanma konularında Türkiye'de ilklerden biri durumundadır. Tesis, Alzheimer Derneği kontrolünde gündüz ve yatılı bakım hizmetleri verilmektedir.

3.3.4.2. Evde Bakım ve Sağlık Hizmetleri

Bu projenin amacı Hedef kitleye yaşadıkları ortamda sağlık hizmeti verilmesi ile tespit edilen ihtiyaçlarının karşılanarak, yaşam alanlarının ve sosyal koşullarının genel sağlık standartlarına göre düzenlenmesi, böylelikle bireyin ve toplumun değişip gelişmesi için sağlıklı, başarılı ve güçlü sürdürülebilir bir yaşama kavuşmasını sağlamaktır. Bu projenin hedef kitlesi aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- 65 yaş üstü yaşlılar
- 2022 sayılı "65 Yaşını Doldurmuş, Muhtaç, Güçsüz Ve Kimsesiz Türk Vatandaşlarına
- Aylık Bağlanması Hakkındaki Kanun'a tabi olanlar ile,
- Engelliler ve yatalak durumda olanlar
- Tedaviye yönlendirme ihtiyacı bulunan mağdur hastalar
- Yalnız yaşayıp, kendi bakımını sağlayamayanlar
- Evde sağlık bakımına ihtiyaç duyan hastalar
- Sosyal güvencesi bulunmayan hastalar
- Sağlık hizmetlerine ulaşamayanlar

Büyükşehir Belediyesi, Sağlık İşleri Müdürlüğü tarafından yürütülen çalışmada, Kültür ve Sosyal İşler Müdürlüğü, Fen İşleri Müdürlüğü ve Park Bahçeler Müdürlüğü ortak çalışmalar yürüterek hizmet vermektedir. Bu hizmetler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

1. Sağlık Hizmetleri

- Şeker, tansiyon, kolesterol, nabız ve EKG ölçümleri
- Enjeksiyon

- Pansuman
- Hastaneye Ulaşım ve Yönlendirme
- Tıbbi Malzeme (Havalı yatak, Oksijen tüpü, Hasta bezi)Desteği
- Yardımcı Araç Desteği
- Beslenme Desteği
- Rehabilitasyon Merkezine Yönlendirme
- Bilgilendirme ve Sağlık Kurumlarına Yönlendirme

2. Sosyal Hizmetler

- Sıcak Yemek Desteği
- Yakacak Desteği
- Ev Eşyası Desteği
- İkinci El Kıyafet Desteği
- Ev Temizliği
- Tamirat ve Tadilat
- Ziyaret
- Refakat
- Sosyal Etkinlikler

3. Psikolojik Destek

- Psikolojik Danışmanlık
- Özel Eğitim Merkezine Yönlendirme

3.3.5. Yoksullara Yönelik Sosyal Politikalar

Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığı'na bağlı olarak 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu'nun ilgili maddelerine göre çalışmalarını yürütmektedir.

Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğü Büyükşehir Belediyesi sınırları içinde yaşayan hiçbir geliri olmayan ya da gelir düzeyi düşük vatandaşlara aynı yardımlarda bulunarak ve okul öncesi eğitim imkanı sunarak sosyal açıdan desteklenmelerini sağlamaktadır.

Sosyal Yardım Hizmetleri Şube Müdürlüğüne başvuruda bulunan vatandaşların gerekli resmi evrakları ve beyanları tamamladıktan sonra müdürlük tarafından yapılan tahkikatlar sonucu uygun bulunanlara gerekli yardımlar yapılmaktadır. Resmi evraklar ve beyanlar ile başvuruda bulunan vatandaşların gerekli yardımlardan yararlanabilmesi için her yıl başvurularını güncellemeleri gerekmektedir. Eskişehir Büyükşehir Belediye'si yoksullara yardım için her fırsatta çağrılar yapmakta ve yeni projeler geliştirmektedir. Bunlardan bazıları aşağıdaki gibidir.

- **Kömür Yardımları:** Gelir düzeyi düşük, hiçbir sosyal güvencesi olmayan, fakirlik belgesi ibraz eden, araştırması yapılan ve kaymakamlıklardan alınan listeler doğrultusunda başka bir kurumdan yakacak yardımı almayan ailelere kömür yardımında bulunulmuştur.
- **Gıda Yardımları:** Gelir düzeyi düşük hiçbir sosyal güvencesi olmayan fakirlik belgesi ibraz eden ve araştırması yapılan ailelere yiyecek yardımında bulunulmuştur.
- **Ev Eşyası Yardımları:** Vatandaşların bağışladıkları çeşitli ev eşyaları (soba, buzdolabı, çamaşır makinesi, koltuk, yatak masa, halı vb.) birime başvuran ailelere ihtiyaçları oranında dağıtılmıştır.
- **Yol Yardımları:** Sağlık, ölüm, iş gibi nedenlerle şehre gelip, maddi yetersizliklerden ötürü yaşadıkları şehirlere geri dönemeyip birbirime başvuran kişilere yol yardımında bulunulmuştur.

3.3.5.1. Giysi Destek Mağazası

Sosyal Hizmetler Dairesi Başkanlığınca, sosyo-ekonomik yönden yetersiz vatandaşlara, diğer vatandaşların ve mağazaların bağışladığı çocuk, bayan, erkek giyim, ayakkabı, okul eşyası vb. eşyaları bu mağaza aracılığıyla ulaştırılmaktadır. Belediyeye başvuruda

bulunan vatandaşların talepleri değerlendirilerek; ihtiyaçları doğrultusunda giderilmeye çalışılmaktadır.

Tablo 3.11. Yoksullara Yönelik Yardım İstatistikleri

	2010	2011	2012	2013	2014
Kömür Yardımları (Aile)	1.189	1.042	436	2.066	3.027
Gıda Yardımları (Aile)	1.598	1.178	983	2.573	3.089
Ev Eşyası Yardımları (Aile)	59	190	72	189	119
Yol Yardımları (Kişi)	103	135	115	92	83
Giyim Yardımları (Kişi)	2000	7.814	9.200	12.130	13.845

Kaynak: EBB Faaliyet Raporu, 2010-2011-2012-2013-2014.

3.3.5.2. Paylaşım Merkezi

2006 yılında hayata geçirilen, temel amacı kent halkının sahip olduğu fakat kullanamadığı giyim ve ev eşyalarını ihtiyaç sahiplerine ulaştırmada aracılık yapmak, bu sayede yoksullara yardım etmektir.

423 firma ve 33.280 şahsın giysi, ev eşyası, oyuncak, kırtasiye ve gıda bağışında bulunduğu paylaşım merkezinden kurulduğu günden bu güne kadar 51.642 kişi yararlanmıştır. “Yüzler paylaşmakla güler” sloganıyla ihtiyaç sahibi vatandaşların giyim ve ev eşyası gereksinimlerini karşılamak amacıyla hizmet veren Paylaşım Merkezi, çocukların bayram dönemlerinde bayramlıklarını, okul dönemlerinde okul kıyafetlerini ve kırtasiye malzemelerini de karşılamaktadır.

3.3.5.3. İmece Merkezi ve Aşevi

İmece Merkezi'ne bağışlanan her türlü ev eşyası ve giysi, yeni sahiplerine ulaştırılmaktadır. Ülke çapında örnek alınan bir proje olan Belde Evleri Aşevleri, ihtiyaç sahibi ailelere erzak, sıcak yemek, süt, yardımları da gerçekleştirmektedir. 01.01.1995 tarihinde faaliyete geçen aşevi her gün bir öğün sıcak yemek çıkarmaktadır. Yaşlı,

engelli veya yoksul vatandaşların servis aracıyla her gün evlerine sıcak yemek yardımında bulunulurken, Aşevleri ayrıca her Ramazan ayında binlerce vatandaşa yemek vermektedir.

Yemek yardımı alacak vatandaşların gerçek ihtiyaç sahibi olup olmadığının ciddi araştırmalarla tespit edildiği Büyükşehir Belediyesi Aşevi'nden yılın 12 ayı, her gün 2500'ün üzerinde vatandaş yemek yardımı almaktadır. Bir taraftan aşevine gelen vatandaşlara yemek verilirken, bir taraftan da Aşevine gelemeyecek derecede yaşlı ya da hasta olan kişilerin de evlerine yemek servisi yapılmaktadır.

3.3.6. Diğer Alanlarda Sosyal Politikalar

3.3.6.1. Eğitim

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Sanat Meslek Eğitim Kursları, vatandaşların genel eğitim ihtiyaçlarına cevap verebilmek, sosyal ve mesleki eğitimlerini güvenilir bir ortamda almalarını sağlamak, bireylerin zihinsel, bedensel ve ruhsal gelişimlerine katkıda bulunmak, mesleki ve sanatsal bilgilerini geliştirmek, toplumda kendilerine güvenen, girişimci, yaşadığı ortamın sosyal, ekonomik, politik unsurlarının farkına varan bireyler yetiştirmek amacıyla 2003 yılında 5 farklı mahallede kurulmuş eğitim merkezleridir.

Tablo 3.12. Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezi Kursları Hizmet İstatistikleri
(2010-2014)

	2010	2011	2012	2013	2014
Öğrenci Sayısı	3.351	2.747	3.731	2.722	2.671

Kaynak: EBB Faaliyet Raporu, 2010-2011-2012-2013-2014.

5 farklı merkezde en güncel haliyle 67 branşta, 5.423 kursiyere eğitim verilmiş olup bugüne kadar bu merkezlerden yararlanan kursiyer sayısı 70.000'in üzerindedir.

ESMEK'in faaliyetleri; yaygın eğitim çalışmaları, sergiler, söyleşiler, konserler, geziler, seminerler, kursiyer ürünlerinin satışı, kültürel ve sosyal etkinlikler gibi bir çok alanı kapsamaktadır.

Faaliyetler halk eğitim merkezleri, üniversiteler ve ESMEK bünyesinde bulunan öğretmenlerle sürdürülmektedir. Merkezlerin hedef kitlesi, eğitimde fırsat eşitliği sağlamak adına gelir seviyesi düşük olanlar aileler ve çocuklar, kadınlar, genç kızlar ve erkekler, işsizler, işi olup mesleğinde ilerlemek isteyenler, yeni bir hobi, sanat ve beceri kazanmak isteyenler, emekliler ve kendini geliştirmek isteyen, aile ekonomilerine katkı sağlamak isteyenler şeklinde sıralanabilir.

Branşlar

- Bilgisayar İşletmenliği ve Operatörlüğü
- Temel Bilgisayar Kullanımı
- Bilgisayarlı Muhasebe
- Hızlı Klavye Kullanımı
- Bilgisayar destekli Proje Çizimi (Autocad)
- Web Tasarımı
- Hasta ve Yaşlı Refakatçisi
- Üniversite Hazırlık Kursu
- 4-5-6-7-8. sınıf Okula Destek Kursları
- İngilizce
- Almanca
- Fransızca
- Rusça
- KOSGEB Uygulamalı Girişimcilik Kursu

Kişisel Gelişim Kursları

- Fotoğrafçılık
- Diksiyon
- İşaret Dili
- Satranç
- Masa Tenisi-Pinpon
- Çocuk Jimnastiği
- Aeorobik-Plates
- Step Aerobik
- Spor
- Zumba
- Plates
- Oryantel-Plates
- Taekwondo

Enstrüman ve Müzik Kursları

- Gitar
- Bağlama
- Halk Oyunlar (Çocuk-Yetişkin)
- Türk Sanat Müziği
- Türk Halk Müziği
- Türk Müziği

El Sanatları ve Beceri Kursları

- Basit Nakış İğne Teknikleri
- Seramik
- Kilim Dokuma
- Alevde Cam Şekillendirme
- Ebru Sanatı
- Takı Tasarımı

- Örgü Bebek
- Hediyelik Eşya ve Oyuncak Yapımı
- Kumaş Boyama
- Tel kari Gümüş Takı
- Gümüş Takı
- Kırkyama
- Tel Kırma
- Çinicilik
- İnönü Sırması
- Panç İşi
- Firkete Oyası
- File İşi
- Giyim
- Mefruşat
- Ahşap Boyama
- Elsanatları (Pul boncuk, İşleme-Panç Kurdele, Nakış-Keçe Süsleme, Üç Boyutlu Kağıt Rölyef)
- Bez Bebek
- Makine Nakışı
- El Nakışı
- Aşçı Çırağı
- Pastacılık Çırağı
- Hüsn-i Hat
- Kaligrafi
- Resim Kara Kalem
- Resim Yağlı Boya
- Model Uçak
- Okuma Yazma

Tablo 3.13. 2014 Yılı Eğitime Katılan Kişi Sayısı

Eğitim Merkezleri	Eğitim – Öğretim		Yaz Okulu	
	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek
Meslek Edindirme ve Eğitim Merkezi	1.617	1.054	164	142
Emek Eğitim Merkezi	512	81	50	51
Sultandere Eğitim Merkezi	385	15	97	78
Turistik El Sanatları Merkezi	745	46	21	6
Yunus Emre Eğitim Merkezi	290	69	-	-
Toplam	3.549	1.265	332	277
	4.814		609	
	5.423			

Kaynak: EBB Faaliyet Raporu, 2010-2011-2012-2013-2014.

Yaz Okulu: 7-16 yaş grubu çocukların zihinsel, bedensel ve sosyal gelişimlerine katkıda bulunmak, tatillerini daha sosyal bir biçimde eğlenerek değerlendirmelerini sağlamak amacıyla hazırlanmıştır. Basketbol, voleybol, masa tenisi, satranç, resim, izcilik, binicilik, eğlenceli İngilizce, eğlenceli bilim gibi dersler verilmektedir. Aynı zamanda Cuma günleri düzenlenen kültür gezileri ile öğrencilerin yaşadıkları şehri daha iyi tanımalarını sağlamak amaçlanmıştır. Yaz Okulu sonunda kapanış etkinliği düzenlenerek öğrencilerin öğrenmiş oldukları bilgi ve becerileri ailelerine sunma imkanı da sağlanmaktadır.

3.3.6.2. Sağlık

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi hasta muayene ve sağlık hizmetleri kapsamında Belediye Tabipleri tarafından hasta muayene ve tedavi işlemleri gerçekleştirilmektedir. Ayrıca işyeri hekimliği uygulamalarında ilgili kanun hükümlerince iş sağlığı ve

güvenliği hususunda hasta muayenesi haricinde periyodik muayeneler yapılmakta ve koruyucu sağlık önlemleri alınması sağlanmaktadır.

2014-2015 yıl aralığında kurum hekimleri tarafından 1.971 hasta ve işyeri hekimi tarafından 353 hasta muayene edilerek tedavisi gerçekleştirilmiştir.

Diş tedavisi için müracaat eden 1.031 hastanın muayenesi yapılarak; 288 hasta kontrol için çağrılmış, 174 adet diş çekimi, 225 adet diş dolgusu, 15 adet diş kanal tedavisi, 129 adet diş taşı temizliği, 55 adet röntgen, 145 adet reçete düzenlenmiştir.

İşyeri hekimi tarafından Belediye personeline ilk yardım ve bilinçlendirme eğitimi verilmiş ve bu eğitime 688 personel katılmıştır.

Eskişehir Valiliği tarafından yürütölen ve her ay toplanan İl Umumi Hıfzıssıhha Kurul Toplantılarına katılım sağlanmakta ve alınan kararların uygulanması yönünde çalışmalar yapılmaktadır.

Eskişehir Valiliği Sağlık Müdürlüğü tarafından yürütölen İl Verem Kurulu toplantılarına Belediye Tabibi Büyükşehir Belediyesini temsilen katılmakta ve alınan kararların uygulanmasında yapılan çalışmalara destek vermektedir.

Bağımlılık yapıcı maddeler ve uyuşturucu ile mücadele kapsamında yapılan faaliyetlere ve bu konuda oluşturan il Tütün Kurulu ve İl Uyuşturucu Koordinasyon Kurulu Toplantılarına büyükşehir Belediyesini temsilen katılım sağlanmış ve alınan kararlar doğrultusunda Belediyeye verilen görev ve sorumlulukların yerine getirilmesi için ilgili çalışmalar yapılmıştır. Ayrıca belediye kapsamında bulunan hasta nakil ambulansları evden hastaneye nakillerde kullanılmaktadır.

- **Ücretsiz Kalp Sağlığı Taraması:** ACIBADEM Hastanesi işbirliğiyle 2010 yılından itibaren her sene Ertuğrulgazi Mahallesi, Emek Mahallesi ve Büyükdere Mahallesinde ikamet eden vatandaşlara ücretsiz kalp sağlığı taraması hizmeti verilmektedir.
- **Ücretsiz Göz Sağlığı Taraması:** Dünya Göz Hastanesi İşbirliğiyle 2010 tarihinden itibaren her sene Emek Mahallesi, Ertuğrulgazi Mahallesi, Büyükdere Mahallesi ve Şehir Merkezinde göz sağlığı taraması gerçekleştirilmektedir.

- **Haşere Mücadelesi:** Eskişehir İlindeki sinek ve sivrisinekle mücadeleyi Daire Başkanlığı ile Çevre Koruma ve Kontrol Dairesi Başkanlığı ortak yürütmekte olup, Porsuk Çayı, yan kanalları, ana cadde ve sokaklar, Pazar yerleri ve haşerelerin üremesine elverişli alanlar belli bir program dahilinde ekiplerce çift vardiya olarak ilaçlamaktadır. Bu hizmet Eskişehir halkının sağlığını korumak adına önemli bir hizmettir.

Ayrıca vatandaşların sağlığını etkileyebilecek şu önlemler sosyal politikalara örnek gösterilebilir:

- Etiketsiz, açıkta satılan ve üretim yeri belli olmadan seyyar olarak satışı yapılan ekmekler müsadere edilmiş ve bu ekmekleri kayıt dışı olarak satışa sunan şahıslar hakkında gerekli yasal işlemler yapılmıştır.
- Kaçak olarak kesildiği ve satışa arz edilmek üzere Eskişehir'e getirildiği tespit edilen etler, muayenesi yapılmaya kadar müsadere edilerek Eskişehir Büyükşehir Belediyesi Veteriner Şube Müdürlüğü'ne teslim edilmiştir.
- Eskişehir'de bulunan hastane ve sağlık merkezlerinin tıbbi atıkları ve evsel atıkları kontrol edilmiş mevzuat gereğince ayrı ayrı depolanması gerektiği halde evsel atıkların içine karıştırıldığı tespit edilen tıbbi atıklarla ilgili tutanak düzenlenerek gereği için ilgili birime sevk edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Toplumlarda ekonomik ve sosyal politikaların oluşturduğu sorunları çözmek adına devletin öncelikli görev aldığı sistem olan sosyal politikada amaç; eşit, dayanışmacı ve korumacı bir anlayış yaratmaktır. Bu anlayışın yerleşmesi için devlet çoğu zaman sendika ve uzlaşmayı sağlayacak örgütlerle müdahalede bulunabilir. Sosyal politikanın insan merkezli yapısı insan ihtiyaçlarını karşılamak adına bir süreklilik arz etmektedir. Çağdaş devrin getirdiklerine uyum amacıyla yeni stratejiler de geliştirilmektedir. Bu bağlamda merkezi yönetimlerde olan bu görev zamanla yerel yönetimlere taşınmıştır.

Teknolojik gelişmeler, üretim ve tüketim oranlarındaki artışlar sanayileşmeyi, köyden kente göçü ve kent kültürünün oluşumunu etkilemiştir. Şehirlerdeki bu değişim yerel yönetimlerin daha aktif olmasını bu değişime cevap verebilecek nitelikler taşımasını zorunu hale getirmiştir. Yönetimlerde etkili sosyal politikalar oluşturulması merkezi yönetimlerin yerel yönetimlere olanaklar tanınmasını kolaylaştırmıştır. Sosyal devletin sosyal uygulamalara ağırlık vermesiyle yerel yönetimlerin gücü arttırılmıştır.

Toplumdaki her bir bireye ulaşma imkanı yerel yönetimlerce sağlanır. Böylece devlet yerindelik ilkesiyle ulaşma, hizmet sunma, sorunların tespiti ve çözümü için alt birimlerden olan yerel yönetim birimlerini amaca yönelik olarak organize eder. Yerel yönetimlerin gösterdiği başarı ise yetki ve görevlerinin artmasını ve yerellik niteliğinin daha önemli hale gelmesini sağlamaktadır.

Merkezi yönetimlerin oluşturduğu sosyal politikaların yerele uygulandığında bazı sorunlar oluşturduğu tespit edilmiştir. Bu amaçla merkezi politikaların toplumdaki etkisinin azaldığı söylenebilir. Çünkü merkezden yerele ulaşana kadar bilgi güncelliğini yitirerek daha büyük kayıplara yol açmaktadır. Bu bağlamda tüm alanlarda yaşanan değişimler yönetimleri de etkilemiş ve güncellemelerin hızla yapılmasını gerektirmiştir.

Yönetim bilimleri evrensel boyutta incelendiğinde literatüre birçok kavram eklendiği görülmektedir. Saydam yönetim bilinci, açık bilgi aktarımı, hesap verebilmek, sürdürülebilir kalkınma ekonomisi ve talep odaklı yaklaşımlar bunlardan birkaçıdır. Günümüz yönetim anlayışı odak noktası insan olan ve bütüncül sistemi esas alan bir anlayıştır. Yetkilerin merkezden çok yerele taşınması gerektiğini belirten ve toplumcu yönü ağır basan yönetişim kavramı yeni düzende yerini almıştır. Yönetişimde birlikte

yönetimin ve denetimin olması esastır. Adil katılım, eşit sorumluluk, tutarlı ve ölçülü kararlar bu yönetimin temel yapı taşlarıdır.

Devletin sorumluluklarından birisi de sosyal, iktisadi ve kamu hizmetlerinde sosyal politikalar oluşturmak ve uygulamaya geçirmek için gerekli birimler oluşturmasıdır. Kanunlarla yerele uygulanabilecek düzenlemeler getirmektedir. Yerel yönetim, halkın sosyal, ekonomik ve kültürel ihtiyaçlarının ilk muhatabı olduğu için Belediye yönetimleri gibi yerel yöneticilerin halkla yakın ilişki geliştirmeleri, ulaşılabilir olmaları ve bu şekilde yerel halkın bir parçası olduklarını hissettirmeleri gerekmektedir. Bu anlamda başarılı yerel yönetim için, halkın sosyo-ekonomik, sosyo-kültürel ihtiyaçlarının doğru tespit edilip, kentsel yaşamın iyileştirilmesine yönelik etkin faaliyetler uygulanmalı ve sorunlar çözümlenmelidir.

Bu çalışmanın örneklemini olarak incelediğimiz Eskişehir Büyükşehir Belediyesi, bazı somut gerçekleri ortaya koymamızda bize yardımcı olmuştur. Özellikle son dönemde belediyeler sosyal politikaların uygulanması için bütçelerinden önemli paylar ayırmaktadırlar. Bu bütçe genellikle sosyal hizmetler, sağlık, spor, kültür, eğitim gibi alanlarda kullanılmaktadır. Sayıları artmış olan Büyükşehir belediyeleri bu konularda geniş kitlelere ulaşmakta ve birçok alanda sundukları çeşitli hizmetler ile belediyeçilik anlayışının değişmesini sağlamışlardır. Belediyelerin engelli, yaşlı, hasta vatandaşlara yaptıkları destek olma ve hayatı kolaylaştırma çabaları ile ihtiyaç sahiplerine yaptıkları yardımlar bu konulardaki örnekler olabilir. Günümüzde belediyelerin performansları değerlendirilirken en önemli parametre sosyal politikadaki aktiflikleri haline gelmiştir.

Çalışmanın üçüncü bölümünü oluşturan Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin sosyal belediyeçilik hizmetleri 2010-2014 yılları arası faaliyet raporlarından incelenmiş ve çalışmamızda ilgili yılların sayısal verilerine yer verilmiştir. Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin 2010-2014 yıllarındaki faaliyet raporları incelendiğinde belediyenin sosyal yaşamın birçok alanında sosyal hizmetler sunduğu görülmektedir.

Eskişehir ili sınırları içerisinde bulunan iki büyük üniversite ülkenin hemen hemen her ilinden öğrenci göçüne sebep olmaktadır. Bu durum Eskişehir Büyükşehir Belediyesi için hem normal belediyeçilik faaliyetlerinde (alt yapı vb.) artışa hem de göçe paralel olarak sosyal belediyeçilik faaliyetlerinde de aktif olmasına yol açmaktadır.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesinin izlemiş olduğu sosyal politikaların üç başlıkta toplandığı görülmektedir. Bunlar; sosyal yardımlar, sosyal hizmetler ve sosyal organizasyonlardan oluşmaktadır. Sosyal yardımlar aracılığıyla ortalama bir yaşam standartının altında yer alan ailelerin gelir seviyelerine aynı yardımlar aracılığıyla, doğrudan etki edilerek yaşam düzeylerinin orta seviyelere çekilmesi amaçlanmaktadır.

Sosyal hizmet kapsamında verilen hizmetlerle ise dolaylı yollardan halkın yaşam standartlarının yükseltilmesi hedeflenmektedir. Es çocuk evi, Çocuk Hakları Birimi, Yaz okulları, Kadın Danışma ve Dayanışma merkezi, Eşitlik Birimi, Engelli Birimi, Aşevi hizmeti, spora yönelik hizmetler, hukuki danışmanlık, psikolojik danışmanlık, evde bakım hizmeti, kadın ve aile sağlığı birimi, annelik eğitimi, eğitim ve öğrenime destek hizmetleri, sağlığa yönelik destek hizmetleri (Poliklinik ve tedavi hizmetleri, sağlık taraması, ambulans), bilgi evleri, denetim faaliyetleri, vb. hizmetler Eskişehir Büyükşehir Belediyesi tarafından sosyal politikalar kapsamında icra edilen hizmetler arasında yer almaktadır.

Sosyal organizasyonlar kapsamında ise tiyatro, opera, konserler, kano yarışları, çeşitli spor aktiviteleri, Cumhuriyet koşusu ve Hıdırellez şenliği gibi etkinlikler düzenlenerek halkın moral ve motivasyonunu arttırıcı aktiviteler yapılmaktadır. En fazla sosyal belediyeçilik hizmeti bu kapsamda verilmektedir. Bunun sebebi olarak Eskişehir'in bir öğrenci şehri olması ve genç nüfusun beklentilerinin bu yönde olması gösterilebilir.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin güçlü yanlarına baktığımızda, farklı bir şehircilik anlayışına sahip olması ilk göze çarpan özelliktir. CNBC-e Bussines dergisinin hazırladığı araştırmada Türkiye'nin yaşanabilir illeri sıralamasında ikinciliği almıştır (Cnbce, 2015). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi başkanı Yılmaz Büyükerşen'in üçüncü defa üst üste seçilmesi Eskişehir halkının verilen hizmetlerden memnun olduğunu göstermektedir. Ayrıca yönetimdeki bu istikrarın sağlamış olduğu olumlu etkiler de hizmetlere yansımaktadır. Benzeri belediyeler ile kıyaslandığında, Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin borçları yok denecek kadar azdır, borçlarını ödeme konusundaki hassasiyeti ve dolayısıyla kredibilitesi yüksektir (EBB Faaliyet Raporu, 2014).

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi'nin zayıf yanlarına bakıldığında ise sosyal politika için ayırdığı bütçe yetersizdir. Bu durumu faaliyet raporlarında, gelir artırma imkanlarının son derece sınırlı olması ve büyük ölçekli projeler için sponsor bulmak ve uluslararası hibelerden faydalanmak konularında devlet desteğinin eksik kalması ve tecrübe yetersizlikleriyle açıklamaktadırlar (EBB Faaliyet Raporu, 2014). Eskişehir Büyükşehir Belediyesi cinsiyet eşitliği konusunda farkındalık yaratmayı amaçlayan birçok projenin içinde yer almasına rağmen istihdam oranları incelendiğinde bayan personelin %25'lik bir paya sahip olduğu görülmektedir. Belediye bünyesinde sosyal politika alanına giren birçok yetkilinin bulunması kaynak israfına yol açabilmekte ve gerçekleştirilen sosyal faaliyetlerin etkisini sınırlandırabilmektedir. Ayrıca Eskişehir Büyükşehir Belediyesi üniversitelerle işbirliği yapmak konusunda çok önemli bir gelişme kaydedememiştir.

Bu bilgiler ışığında Eskişehir Büyükşehir Belediyesi için geliştirilebilecek öneriler aşağıdaki gibi sıralanabilir:

- Sosyal politika alanına giren konularda görevli olan yöneticilerin yetki, görev ve fonksiyonları gözden geçirilebilir ve aralarında etkin bir koordinasyon sağlanarak sosyal politika odaklı tek bir yönetim geliştirilebilir.
- Sosyal politika ile ilgili birimlerde hizmetleri bilimsel ve disiplinler bir zemine oturtabilmek için sosyal politika ve hizmet uzmanları görevlendirilebilir.
- Sosyal politika hizmetlerine bilimsel bir zemin hazırlamak içinse üniversitelerle belediye arasında sıkı bir işbirliği sağlanabilir.
- Şehirde bulunan vatandaşların envanteri çıkarılıp sosyal politika hizmetleri bu yönde geliştirilebilir.
- Ulaşım alanında gerçekleştirilen 65 yaş üstü indirimini yerine bu yaş grubundaki vatandaşlara ücretsiz ulaşım imkanı sağlanabilir.
- Sosyal politika alanında yapılan aynı yardımlar kapsamlı projelere dönüştürülebilir.

KAYNAKLAR

AKTAN, Can; (2007), “Globalleşme, Bölgeselleşme, Yerelleşme” *Dış Ticaret Dergisi*, Aktaran: Hürriyet Olgun, “Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinde Küre-Yerelleşme (Globalization) ve Yerellik (Subsidiarity) Kavramları Çerçevesinde Bir Bakış”, *Sosyo Ekonomi Dergisi*, 3 (5), 109-118.

ALTAN, Ömer Zühtü ve ŞİŞMAN, Yener; (2003), “Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar”, <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/725.pdf>, (11.07.2015)

ALTAN, Ömer Zühtü; (2007), *Sosyal Politika Dersleri*, T.C. Anadolu Üniversitesi Yayını, Eskişehir.

ANDREOTTI, Alberta, MINGIONE, Enzo ve POLIZZI, Emanuele; (2012), “Local Welfare Systems: A Challenge for Social Cohesion”, *Urban Studies*, 49 (9), July Published by SAGE, 1925-1940.

ARI, Emine; (2014) Uluslararası ve Ulusal Sağlık Sistemlerinde Yerel Yönetimlerin Yeri, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul.

ARSLAN, Yılmaz; (2013), Yerel Yönetimler ve Eğitim Hizmetleri İlişkisi, İstanbul Aydın Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ARTAN, Taner; (2012), *Yerel Yönetimlerde Sosyal Hizmetler*, Sabev Yayınları, Ankara.

ATEŞ, Hamza; (2009), “Sosyal Belediyecilik”, *Çerçeve Dergisi*, Ocak, 88-95.

ATEŞ, Hamza; (2009), Sosyal Belediyecilik, *Çerçeve Dergisi*, Ocak.

ATEŞ, Hamza;. (2009), “Sosyal Belediyecilik”, *Çerçeve Dergisi*, Ocak, ss. 88-95. http://www.musiad.org.tr/contentimages/arastirmalaryayin/pdf/cerceve_dergisi_49.pdf, (19.07.2015)

AYDIN, Hakan; (2013), “Yerel Yönetimlerin Sosyal Sorumlulukları Çerçevesinde Çöküntü Bölgesi ve Suç İlişkisi”, *Mahalli İdareler Aylık Mesleki ve Mevzuat Dergisi*, <http://www.mahalliidarelerdergisi.org/> Hakan_AYDIN+Yerel_Yonetimlerin_Sosyal_Sorumluluklari_Cercevesinde_Cokuntu_Bolgesi_Ve_Suc_Iliskisi_yazi31.html, (10.01.2015).

AYDIN, Murat; (2008), *Yerel Yönetimler ve Sosyal Politika*, Yedirenk Yayınları, İstanbul.

AKHD; (2015) Avrupa Kentli Hakları Deklarasyonu, <http://www.mimarlarodasiankara.org/?id=964>, (25.03.2015).

BAKIR, Gönül; (2010), “Konut Hakkı ve İhlalleri: Kentli Haklarının Doğuşu”, <http://www.sosyalhaklar.net/2010/bildiri/bakir.pdf>, (16.03.2015).

BALCI, Asım; (2005), *Kamu Hizmetleri ve Yerinden Yönetim: Sağlık Hizmetleri Sunumunun Yeniden Yapılandırılması*, Nobel Basımevi, Ankara.

BAŞARAN, İsmail; (2007), “Sağlıklı Kentler Kavramının Gelişiminde Sağlıklı Kentler Projesi”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9 (3), 207-229.

BUĞRA, Ayşe ve KEYDER, Çağlar; (2005), “Sosyal Politika Nedir?”, *İktisat, İşletme ve Finans Dergisi*, 20 (227), 5-33.

BUĞRA, Ayşe; (2008), *Kapitalizm, Yoksulluk ve Türkiye’de Sosyal Politika*, İletişim Yayınları, İstanbul.

CHANDLER, J.A.; (2002), *Local Government Today*, University Press, Third Edition, Manchester.

ÇELİK, Ali; (1995), *Yerel Yönetimler*, T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları, İzmir.

ÇELİK, Ekin Gülşen; (2013), *Yerel Yönetimlerin Sosyal Politikalara Etkisi*, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, İzmir.

ÇEVİKBAŞ, Rafet; (2010). ”Sosyal Hizmetler Etkinliklerinde Belediyeler”, *Yerel Siyaset Dergisi*, 36, Ocak, 26-33.

ÇİÇEK, Eda; (2012), *Türkiye’de Belediyelerin Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Politikaları: Batı Akdeniz Örneği*, *Türkiye Belediyeler Birliği*, Ankara.

DALY, Guy and HOWARD, Devis; (2011), “Yerel ve Bölgesel Yönetim, Yönetişim ve Sosyal Politika”, *Sosyal Politika, Kuramlar ve Uygulamalar*, Der: Pete Alcock, Margaret May, Karen Rowlingson, Çev. Onur Can Taştan, Siyasal Kitabevi, 354-364.

DOLLERY, Brian ve ROBOTTİ, Lorenzo (2009), “Local government and the economics of Federalism”, *The Theory and Practice of Local Government Reform*, (Ed: Brian Dollery, Lorenzo Robotti), Edward Elgar Publishing, Cheltenham, UK-Northampton, MA, USA 2009, 9-27.

DPT; (2007), *Kamuda İyi Yönetişim Özel İhtisas Komisyonu Raporu, Dokuzuncu Kalkınma Planı 2007-2003*, T.C. Başbakanlık, Devlet Planlama Teşkilatı, Yayın No: DPT: 27-ÖİK: 674, Ankara.

DPT; (2007), *Türkiye'de Yaşlıların Durumu ve Yaşlanma Ulusal Eylem Planı*, Sosyal Sektörler ve Koordinasyon Genel Müdürlüğü, Yayın No DPT: 2741,

DPT; http://www.dpb.gov.tr/bsehir_kanun.pdf (14. 01. 2015).

ERDUT, Zeki; (2002), *Küreselleşme Bağlamında Uluslararası Sosyal Politika ve Türkiye*, Dokuz Eylül Yayınları, İzmir.

ERSÖZ, Halis Yunus; (2011), *Sosyal Politikada Yerelleşme*, İto Yayınları, İstanbul.

ERSÖZ, Halis Yunus; (2011), *Sosyal Politikada Yerelleşme*, Yayın no:2010-99, İstanbul Ticaret Odası Yayınları, İstanbul.

ERYILMAZ, Bilal; (2011), *Kamu Yönetimi, Düşünceler, Yapılar, Fonksiyonlar, Politikalar*, Okutman Yayınları, 4. Baskı, Ankara.

ERYILMAZ, Bilal; (2013), “Sosyal Belediyecilik”, Sosyal Politikalar Dergisi, <http://sosyalpolitikalar.com.tr/kapak-soruturmasi/35-kapak-soruturmassosyalbelediyecilik.html>, (03.02.2015).

GENÇ, Yusuf; (2009), “Yerel Yönetimler ve Sosyal Hizmet Uygulamaları”, Kamuda Sosyal Politika, *Yerel Yönetimler ve Sosyal Politika*, 9 (2), Memur-Sen, 60-67.

GERAY, Cevat; (1994), “Konutta Kooperatif ve Belediye İşbirliği”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 3 (1), Ocak, 39-45.

GERAY, Cevat; (1994), “Yerel Yönetimlerin Eğitim ve Kültür İşlevleri”, *Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi*, 3 (6), Kasım, 3-14.

GİRİTLİ, İsmet, (2001), Pertev Bilgen ve Tayfun Akgüner. *İdare Hukuku*, Der yayınları, İstanbul.

GLAESER, Edward L. ve RAPPOPORT, Jordan “Cities and Governmets”, Publishers: Shahid Yusuf, Simon Evenett, Weiping Wu, Facets of Globalization, International and Local Dimension of Development, World Bank Discussion Paper, 415, 121-146.

GÖKSU, Mehmet Tefik; (2010), I. Yerel Yönetimler Sempozyumu: Sosyal Belediyecilik, AK Parti Genel Merkez Yerel Yönetimler Başkanlığı, Ankara.

GÖRMEZ, Kemal; (2005), *Küreselleşme ve Yerelleşme*, Odak Yayınları, Ankara.

GÖYMEN, Korel; (2000), “Türkiye'de Yerel Yönetimler ve Yönetişim: Gereksinmeler, Önermeler ve Yönelimler”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 9 (2), Nisan, 3-13.

GÖYMEN, Korel; (2004), “Yerel Kalkınma Önderi ve Paydaşı Olarak Belediyeler”, *Yerel Kalkınmada Belediyelerin Rolü*, Pendik Belediyesi Kültür Yayınları, İstanbul, 49-65.

GÜLEÇ, Sertaç; (2008), “1945-1980 Yılları Arasında Türkiye'de Refah Devleti”, *Yerel Siyaset Dergisi*, Temmuz, 48-55.

GÜLER, Birgül Ayman; (2011), “Yerel Yönetimlerde Reform Sorunu”, *Çağdaş Yerel Yönetimler*, 10 (3), 7-12.

GÜVEN, Sami; (2009), *Sosyal Politikanın Temelleri*, Ezgi Kitabevi, Bursa.

HAKTANKAÇMAZ, İlker; (2004), “Türk Kamu Yönetiminde Yönetişimin Uygulanabilirliği”, *Amme İdaresi Dergisi*, 37 (1), 45-62.

HAKTANKAÇMAZ, İlker; (2012), “Yerel Yönetimler Neden Kadına Yönelik Koruma Hizmetlerinin Sunumunda Temel Aktör Olamazlar?”, *İdarecinin Sesi*, Ocak-Şubat http://www.tid.web.tr/ortak_icerik/tid.web/149/11%20M.%20ilker%20haktan%20kaçmaz.pdf, (11.01.2013),

HALL, Anthony ve MIDGLEY, James; (2008), *Social Policy for Development*, Sage Publications, Los Angeles, London, New Delhi, Singapore.

KANTARCI, Hasan; (2003), “Sosyal Devlet, Sosyal Güvenlik ve Türkiye’de Zorunlu Askerlik Hizmeti”, *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, <http://sbe.balikesir.edu.tr/dergi/edergi/c6s10/makale/c6s10m5.pdf>. (19.07.2015)

KARASU, Mithat Arman; (2005), “Türkiye’de Konut Sorununun Çözümünde Farklı Bir Yaklaşım; Belediye-Toplu Konut İdaresi-Konut Kooperatifleri İşbirliği Modeli”, *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 56-87.

KARASU, Mithat Arman; (2009), “Devletin Değişim Sürecinde Belediyelerin Konut Politikalarında Farklılaşan Rolü”, *Süleyman Demirel Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 14 (3), 245-264.

KAYA, Erol; (2003), *Yerel Yönetimler Reformu ve Belediyelerde Yeniden Yapılanma*, Kent Yönetimi Dizisi, İstanbul.

KAYA, Erol; (2003), *Yerel Yönetimlerde Yeniden Yapılanma*, İlke Yayıncılık, İstanbul.

KELEŞ, Ruşen; (2000), *Yerinden Yönetim ve Siyaset*, Cem Yayınevi, Ankara.

KELEŞ, Ruşen; (2006), *Kentleşme Politikası*, İmge Kitapevi, 9.Baskı, Ankara.

KESKİN, Bedrettin; (2012), “Kentsel Yoksulluğa Yönelik Yerinde ve Yerel Müdahale: Sosyal Belediyecilik”, *Süleyman Demirel Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 26, Ağustos, 169-180.

KORAY, Meryem; (2005), *Sosyal Politika*, İmge Kitabevi, 2. Baskı, İstanbul.

KÖSE, Ömer; (2013), “Yerel Yönetim Olgusu ve Küreselleşme Sürecindeki Yükseliş”, *Sayıştay Dergisi*, Sayı:52, <http://dergi.sayistay.gov.tr/icerik/der52m1.pdf>, (05.02.2015).

METİN, Onur; (2011), “Sosyal Politika Açısından AKP Dönemi: Sosyal Yardım Alanında Yaşananlar”, *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 1, 179-200.

NEGİZ, Nilüfer; (2011), “Sosyal Yardım ve Sosyal Hizmet Faaliyetleri Açısından Isparta Belediyesi: Farkındalık, Yararlanma ve Değerlendirme Açısından Bir Araştırma”, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, C.16, S.2.

ÖKMEN, Mustafa; (2003), “Globalleşme-Yerelleşme Dinamikleri ve Bir İnsan Hakkı Olarak Yerel Yönetimler”, *Yerel ve Kentsel Politikalar*, Ed. Akif Çukurçayır-Ayşe Tekel, Çizgi Kitabevi, Konya, 17-63.

ÖNDER, Fahrettin; (2007), “Yoksullukla Mücadelede Belediyelere Düşen Görevler”, *Yerel Siyaset Aylık Bilimsel Dergi*, 13 (2), <http://www.yerelsiyaset.com/v4/sayfalar.phpgoster=ayrinti&id=578>, (13.03.2015).

ÖNEN, Mustafa; (2011), “Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelesi: Malatya Belediyesi Örneği”, *Sayıştay Dergisi*, 79, 63-95.

ÖNEN, Mustafa; (YY), Yerel Yönetimlerin Yoksullukla Mücadelesi: Malatya Belediyesi Örneği, *Sayıştay Dergisi*, sayı: 79.

ÖRNEK, Acar. (1989), *.Kamu Yönetimi*, Meram Yayın, İstanbul.

ÖZBEK, Nadir; (2012), “Osmanlı'dan Günümüze Türkiye'de Sosyal Devlet” http://www.ata.boun.edu.tr/htr/Kaynakca/312/Ozbek_Osmanlidan%20Gunumuzu%20OSosyal%20Devlet.pdf, (03.02.2015).

ÖZBERK, Ebru; (2008), *Şiddete Maruz Kalan Kadınlara Sunulan Hizmetler*, T.C. Başbakanlık Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Ekim.

ÖZBUDUN, Ergun; (2002), *Türk Anayasa Hukuku*, 7. Baskı, Yetkin Yayınları, Ankara.

ÖZDEMİR, Murat; (2008), “Eğitim Yönetiminde Yerelleşme Siyasaları”, *Amme İdaresi Dergisi*, 41 (3), Eylül, 153-168.

PALABIYIK, Hamit; (2004) “Yönetimden Yönetişime Geçiş ve Ötesi Üzerine Kavramsal Açıklamalar”, *Amme İdaresi Dergisi*, 37 (1), Mart, 63-85.

PARLAK, Bekir; (2002), “Avrupa Birliği Perspektifinden Merkezi Yönetim – Yerel Yönetim İlişkileri”, *Avrupa Birliğiyle Bütünleşme Sürecinde Türkiye’de Yerel Yönetimler*, Ed. Bekir Parlak ve Hüseyin Özgür, Alfa Yayınevi, İstanbul, 39-72.

PEKKÜÇÜKŞEN Şerife; (2004), Sosyal Belediyecilik ve Selçuklu Belediyesi Şefkat Evleri Örneği, Yerel Yönetimler Kongresi, Bildiriler Kitabı, Çanakkale.

PEKTAŞ, Kadri; (1999), *Büyük Kent Belediyelerinin Eğitim ve Kültür Hizmetlerine Siyasal Parti İdeolojilerinin Yansımaları*, Ankara,

POWELL, Martin and BOYNE, George; (2001), "The Spatial Strategy of Equality and the Spatial Division of Welfare," *Social Policy and Administration*, Vol. 35, No. 2.

SELLERS, Jefferey ve LIDSTRÖM, Anders; (2007), “Decentralization, Local Government, and the Welfare State”, *Governance: An International Journal of Policy, Administration, and Institutions*, 20 (4), October, 609-632.

SEYYAR, Ali; (2008), “Sosyal Siyaset Ekseninde Yerel Özürlüler Politikası”, *Yerel Siyaset Dergisi*, Mart, <http://www.yerelsiyaset.com/pdf/mart2008/18.pdf>, (13.07.2015).

SEZER, Özcan ve VURAL, Tarık; (2010), “Kamu Hizmetlerinin Sunumunda Devletin Değişen Rolü ve Merkezi Yönetim ile Yerel Yönetim Arasındaki Yetki ve Görev Paylaşımı”, *Maliye Dergisi*, Sayı:159, Temmuz-Aralık, 203-219.

SHATKIN, Gavin; (2000), "Obstaclesto Empowernent: Local Politics and Civil Society in Metropolitan Manila, the Philippines", *Urban Studies*, Vol. 37, No: 12.

SMİTH, B. C.; (1996), Sustainable Local Democracy, *Public Administration and Development*, 16 (2), New York.

ŞAHİNOĞLU, İlker; (2014), Avrupa Birliği’ne Uyum Sürecinde Türkiye’de Sosyal Belediyecilik Anlayışı, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

ŞENGÜL, Tarık; (2011), “İkinci Dünya Savaşı Sonrasında Kentsel Gelişim ve Yönetim Paradigmalarında Yaşanan Dönüşüm Üzerinde Bir Değerlendirme”, *Kentsel Ekonomik Araştırma Sempozyumu*, Cilt:2, Devlet Planlama Teşkilatı, Mart, 218-231.

ŞENSES, Fikret; (2013), “Neoliberal Küreselleşme Kalkınma için Bir Fırsat mı, Engel mi?”, Economic Research Center, Middle East Technical Universty, <http://erc.metu.edu/menu/series04/0409.pdf>, (03.01.2015).

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü, Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015, Ankara, 2012

T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, Kadın Statüsü Genel Müdürlüğü; (2012), *Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı 2012-2015*, Ankara,

TALAS, Cahit; (1992), *Türkiye'nin Açıklamalı Sosyal Politika Tarihi*, Bilgi Yayınevi, Ankara.

TAŞÇI, Faruk; (2010), “Yaşlılara Yönelik Sosyal Politikalar: İsveç, Almanya, İngiltere ve İtalya Örnekleri” *Çalışma ve Toplum Dergisi*, 2010/1, <http://calismatoplum.org/sayi24/tasci.pdf>, (10.01.2015).

TEPAV, Sosyal Hizmetlerin Sunumunda Kademelenme, http://www.tepav.org.tr/upload/files/12853293791.Sosyal_Hizmetlerde_Kademelem.pdf, (02.03.2015).

TOKOL, Aysen; (1995), *Uluslararası Sosyal Politika*, Ezgi Kitapevi, Bursa.

TOKOL, Aysen; (2004), *Sosyal Politika*, Vipaş Yayınları, Ankara,

TOPÇUOĞLU, Alper; (1987), *Sosyal Politika*, Karınca Matbaacılık, İzmir.

TOPRAK, Zerrin; (2010). *Yerel Yönetimler*, Birleşik Matbaacılık, İzmir.

TORTOP, Nuri, AYKAÇ, Burhan ve YAYMAN, Hüseyin; (2006), *Mahalli İdareler*, Nobel Yayın Dağıtım, Ankara.

TORTOP, Nuri; (1999), *Mahalli İdareler*, Yargı Yayınları, Ankara.

TUNA, Orhan ve YALÇINTAŞ, Nevzat; (1991), *Sosyal Siyaset*, Filiz Kitapevi, İstanbul.

ULUSOY, Ahmet ve AKDEMİR, Tekin; (2001), *Mahalli İdareler*, Seçkin Yayınları, Ankara.

YAVUZ, Öznur; (2015), Kadınların Toplumsal Hayata Katılımında Yerel Yönetimlerin Rolü, İstanbul Gelişim Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

YAZGAN, Turan; (1992), *İktisatçılar İçin Sosyal Güvenlik Ders Notları*, Türk Dünyası Araştırmaları Vakfı.

YÜKSEL, Fatih; (2007), “Sosyal Devletin Dönüşüm Sürecinde Yerel Yönetimlerin Yeni İşlevleri”, *Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Dergisi*, 62 (1), Ocak-Mart, 280-298.

YÜKSEL, Fatih; (2007), Sosyal Devletin Dönüşüm Sürecinde Yerel Yönetimlerin Yeni İşlevleri, *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 62-1.

Diğer Kaynaklar

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2010 Faaliyet Raporu; www.eskisehir.bel.tr.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2011 Faaliyet Raporu; www.eskisehir.bel.tr.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2012 Faaliyet Raporu; www.eskisehir.bel.tr.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2013 Faaliyet Raporu; www.eskisehir.bel.tr.

Eskişehir Büyükşehir Belediyesi 2014 Faaliyet Raporu; www.eskisehir.bel.tr.

www.ilo.org; Erişim tarihi: 06.04.2015

www.mevzuat.gov.tr; Erişim tarihi: 06.04.2015

www.tuik.gov.tr; Erişim tarihi: 06.04.2015

www.eskisehir.net; Erişim tarihi: 03.03.2015

<https://tr.wikipedia.org/wiki/Eskişehir>; Erişim tarihi: 05.04.2015

www.eskisehir.bel.tr; Erişim tarihi: 12.04.2015

www.eskisehirliyiz.biz; Erişim tarihi: 21.05.2015

www.sakaryagazetesi.com.tr; Erişim tarihi: 09.02.2015

www.emo.org.tr; Erişim tarihi: 12.05.2015

<http://skb.golcuk.bel.tr/id3.html>

http://www.gundemcocuk.org/dokumanlar/gc_turkiye_cocuk_politikasi/3.1.4.%20sosyal%20hizmet_refah.pdf

Faruk Sapançalı, <http://www.kamu-is.org.tr/pdf/439.pdf> 1998

R.G. 13/7/2005-25874, md.14

R.G. 16/08/2006-26261, md.8

R.G. 3/7/2005-25874, MD14

R.G. 3/7/2005-25874, MD15

R.G. 4/3/2005-25745, MD.6).

R.G. 7/7/2005-25868, MD.1

KHK/633/Md. 2-ç , Resmi Gazete, Sayı 27958, 08.06.2011

ÖZGEÇMİŞ

Resmiye Demet Gündüz 21.06.1988 tarihinde Bilecik'te doğmuştur. İlk ve ortaokul eğitimini Bilecik Kozabirlik İlköğretim Okulunda almıştır. Lise eğitimini ise Bilecik Anadolu Lisesinde tamamlamıştır. Lisans eğitimini Uludağ Üniversitesi'nde Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümünde tamamlamıştır. Yüksek Lisansı Yalova Üniversitesi'ndedir.